

รายงานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

DEVELOPMENT OF THE MASTER OF EDUCATION PROGRAM AND THE
DOCTOR OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATION ADMINISTRATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY SRI DHARMA SOKARAJ CAMPUS

สันติ อุณจะนำ

สุภัทรา ภูษิตรัตน์าวลี

ทิพมาศ เศวตรวรโชติ

จิตรา อุณจะนำ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ในด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการด้านผลผลิตของหลักสูตร และ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้แนวคิด CIPP Mode กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศึกษ์เก่า นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตร และ ความเหมาะสมของรายวิชา
2. ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา และ การแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา การให้คำปรึกษาชี้แนะ ในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียนรู้
3. ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคืออาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน และ ในช่วงระยะเวลาการศึกษาได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง
4. ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้ และ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน
5. แนวทางการพัฒนา ด้านผลผลิตของหลักสูตร ควรเพิ่มหน่วยกิตการปฏิบัติในรายวิชามากขึ้น และควรปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาบางรายวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทย รวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบริหารการศึกษาตามที่คุรุสภากำหนด นอกจากนี้ ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาส่งเสริมการทำงานวิจัยของนักศึกษา เช่น ห้องสืบค้นข้อมูลงานวิจัย เป็นต้น

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ABSTRACT

This research aims to evaluate the Master of Education Program in Educational Administration and the Doctor of Education Program in Educational Administration (Revised Curriculum 2020), Mahamakut Buddhist University, Srithammasokarat Campus. The evaluation focuses on the curriculum's context, initial factors, administration and service processes, curriculum outcomes, and approaches for developing the Master of Education Program in Educational Administration (Revised Curriculum 2020), Mahamakut Buddhist University, Srithammasokarat Campus. Regarding curriculum outcomes. The research employs an evaluation research methodology (Evaluation Research) using the CIPP Model. The sample group consists of 170 individuals, including administrators, lecturers, users of graduates, alumni, and current students. The research tools include questionnaires and interviews. Data analysis utilizes percentage statistics, mean, standard deviation, and content analysis.

Research Findings

1. Context: The appropriateness is at the highest level. The highest-rated aspects are the suitability of the curriculum objectives and the relevance of the course content.

2. Input Factors: The appropriateness is at the highest level. The highest-rated aspects are the student admission channels and processes, as well as guidance on student life, student development activities, and academic advising.

3. Process: The appropriateness is at the highest level. The highest-rated aspects are that instructors listen to students' opinions and feedback and that students actively seek knowledge for self-development throughout their studies.

4. Outcomes: The appropriateness is at the highest level. The highest-rated aspects are responsibility, discipline, reliability, and participation in activities of educational institutions or professional education organizations, both in expressing opinions and performing duties.

5. Development Approaches: Regarding curriculum outcomes, the program should increase the number of practice-based credits in some courses and revise course descriptions to align with the Thai educational context and prepare for changes in the 21st century, including professional standards in educational administration as determined by The Teachers' Council of Thailand. Additionally, facilities should be improved to support students' research activities, such as establishing research information search rooms.

Keywords: Curriculum Evaluation, Master of Education Program in Educational Administration, Doctor of Education Program in Educational Administration

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สถาบันวิจัยญาณสังวร ซึ่งสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

กราบนมัสการขอบพระคุณ ท่านอธิการบดี ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย รองอธิการบดี วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ที่ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ และขอบขอบพระคุณ ผศ.ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ ผู้เชี่ยวชาญที่อ่านและตรวจความสมบูรณ์ของเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณ พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร., ผศ.ดร.วิฑูล ทาชา และ ผศ.ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามและการให้คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถามและการจัดทำงานวิจัย

ขอบขอบพระคุณ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาปัจจุบัน มหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ และผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้ให้ความร่วมมือในสนับสนุนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการะบูชา คุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วยเทอญ

ผศ.ดร.สันติ อุณจะนำ
หัวหน้าโครงการวิจัย
และคณะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์วิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร.....	7
2.2 การประเมินหลักสูตร.....	31
2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
2.4 สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัย.....	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
3.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	51
3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	54
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล.....	57
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตร ดุชนบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช.....	58

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช.....	64
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของของหลักสูตรในด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช.....	66
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของของหลักสูตรในด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช.....	73
ตอนที่ 6 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร.....	77
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	97
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	97
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	99
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	103
บรรณานุกรม.....	104
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	106
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	108
ภาคผนวก ค ค่าความสอดคล้องและคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	131
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	148
ประวัตินักวิจัย.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล.....	57
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	58
4.3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	61
4.4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	64
4.5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	65
4.6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	66
4.7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	70
4.8	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	73
4.9	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563).....	75
4.10	เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านโครงสร้างหลักสูตร.....	79
4.11	เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านคำอธิบายรายวิชา.....	80
4.12	เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านโครงสร้างหลักสูตร...	92
4.13	เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านคำอธิบายรายวิชา.....	93

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษาได้มีการบัญญัติถึงการจัดการศึกษาว่าจะอนุมัติเพื่อให้เปิดสอนได้ต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าข้อกำหนดขั้นต่ำด้านคุณภาพที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษากำหนด และ ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน พัฒนาวิชาชีพหรือทักษะอาชีพระดับสูง หรือการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเพื่อพัฒนาสังคม ในการจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาหรือการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย และต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่กับผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศทั้งในด้านวิชาการหรือวิชาชีพ และเป็นคนดีของสังคม (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, หน้า 62) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษากำหนดให้หลักสูตรต้องมีการพัฒนาให้มีความทันสมัยและปรับปรุงคุณภาพด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี ประกอบกับมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2563, หน้า 31) ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแสวงหาคำตอบว่าหลักสูตรได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่จะต้องคำนึงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และให้เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพลังขับเคลื่อนให้สังคมไทยมีการพัฒนาตามวิสัยทัศน์และความคาดหวังดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพราะกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาของหลักสูตรนี้ คือ บุคลากรด้านการศึกษา เช่น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารทางการศึกษา รวมทั้งบุคลากรในหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษาคือเครื่องมือในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2562 ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เช่น มาตรฐานความรู้ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ฯลฯ และมาตรฐานด้านประสบการณ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล ซึ่งมีปรัชญา คือ “พัฒนาผู้นำทางการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นสากล เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพุทธศาสนา” มุ่งผลิตบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา

ให้เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อสรรค์สร้างองค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์หรือมีความสำคัญในแง่ของการพัฒนางาน สังคม และประเทศ ให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยคือ ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย คือ ส่งเสริมศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อองค์ความรู้คู่คุณธรรม (คู่มือหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, 2563 หน้า 5)

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เริ่มเปิดสอนตั้งแต่มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2563 ในภาคเรียนที่ 2 จนถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2566) มีนักศึกษา จำนวน 3 รุ่น มีนักศึกษาเข้าเรียนแล้วจำนวน 128 รูป/คน (ข้อมูลการรับสมัคร นักศึกษาใหม่ ปีการศึกษา 2563-2564) และในระยะเวลาที่เปิดหลักสูตรดังกล่าว มีกลุ่มครูในพื้นที่ภาคใต้จำนวนมากที่สนใจและต้องการเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังนั้น การประเมินหลักสูตรเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินหลักสูตรจะทำให้รู้คุณค่าและผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถจะนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าและคุณภาพที่ดีขึ้นอันจะเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับการศึกษาและการผลิตบุคลากรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม ผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในด้านเนื้อหาของหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และการบริการ และเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มประสิทธิภาพของมหาบัณฑิตต่อการพัฒนาประเทศ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช จึงเห็นควรดำเนินการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช โดยในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ซึ่งมาจากแนวคิดของ Stufflebeam (1971) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพราะเป็นการประเมินที่มีระบบและได้ข้อมูลที่หลากหลาย ผลการวิจัยจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานของหลักสูตรและเป็นข้อเสนอแนะพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ให้เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพตามเป็นไปตามเกณฑ์และความต้องการของสังคมต่อไป

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ดังนี้

1.4.1 ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้แนวคิด CIPP Model (Context, Input, Process, and Product) ของ Daniel L. Stufflebeam ออกแบบการวิจัยและเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mix Method Design) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

1.4.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของนักศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา และ นักศึกษาปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 210 คน มีรายละเอียดดังนี้

1) นักศึกษาปัจจุบันของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช จำนวน 80 คน

2) มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช จำนวน 53 คน

3) อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ที่ทำการสอนในหลักสูตรฯ ระหว่างปี การศึกษา 2563-2566 จำนวน 5 คน

4) ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2563-2564 จำนวน 60 คน

5) ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ จำนวน 3 ท่าน

6) ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช จำนวน 9 ท่าน

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเมินหลักสูตรใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ และ ด้านผลผลิตของหลักสูตร และ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในมุมมองของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของนักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ และผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษาของวิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

1 ปี

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 เพื่อทราบผลประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ในด้านบริบทของหลักสูตร

1.5.2 เพื่อทราบผลประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ในด้านปัจจัยเบื้องต้นของ หลักสูตร

1.5.3 เพื่อทราบผลประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ในด้านกระบวนการบริหาร จัดการหลักสูตร/การบริหาร

1.5.4 เพื่อทราบผลประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร

1.5.5 เพื่อนำแนวทางที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอน และพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

1.5.6 เพื่อนำแนวทางที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2568) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตร ขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย โดยมีการวางแผนเป็นขั้นตอนเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายทางการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งในการวิจัย ครั้งนี้ คือกระบวนการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เพื่อหาแนวทางพัฒนาหลักสูตรศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีธรรมมาโคกราช

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาผลการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรบรรลุผลตามที่กำหนดจุดมุ่งหมาย ไว้หรือไม่ บรรลุผลมากน้อยเพียงไร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช หมายถึง สถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาให้เข้ากับสังคม สมัยใหม่ ตั้งอยู่ที่ 128 หมู่ 6 ถนนนครศรีฯ-ร้อนพิบูลย์ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม นครศรีธรรมราช 80000

ด้านบริบท หมายถึง การประเมินความเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร โดยมุ่ง ประเมินความชัดเจนด้านวัตถุประสงค์และความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปใช้

ด้านปัจจัย หมายถึง การประเมินโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน คุณลักษณะของอาจารย์ และคุณลักษณะของนักศึกษา

ด้านกระบวนการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อ ประเมิน หลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึก ปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์

ด้านผลผลิต หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น เพื่อประเมิน หลักสูตรเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ราช ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร
- 2.2 การประเมินหลักสูตร
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

พาร์เคย์ แอนซิล และ ฮาส (Parkay, Ancil, & Hass, 2010) ได้นิยามหลักสูตรว่าเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่จัดขึ้นในโปรแกรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์เฉพาะที่กำหนดไว้ภายใต้กรอบงานของทฤษฎีและงานวิจัย และการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของสังคม

โซเวล (Sowell, 2005) ให้ความหมายว่า หลักสูตรเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่สอนให้แก่ผู้เรียน

มาร์ช (Marsh, 2004) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทักษะต่างๆ และความรู้จากการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ

ปริน (Print.M., 1993, p. 9) ได้ศึกษานิยามของนักพัฒนาหลักสูตร สรุปว่า หลักสูตรจะกล่าวถึงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สิ่งที่เสนอในสถาบันการศึกษา/โปรแกรมการศึกษา การนำเสนอในรูปเอกสาร รวมถึงผลของประสบการณ์จากการนำเสนอเอกสารต่าง ๆ ไปใช้

โอลิวา (Oliva, 1992, pp. 5-6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ (1) สิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียน (2) ชุดวิชาที่เรียน (3) เนื้อหา (4) โปรแกรมการเรียน (5) ชุดของสิ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน (6) ลำดับของกระบวนวิชา (7) จุดประสงค์ที่นำไปปฏิบัติ (8) กระบวนวิชาที่ศึกษา (9) ทุกสิ่งที่ดำเนินการในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน การแนะแนวและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (10) สิ่งที่สอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่โรงเรียนเป็นผู้จัด (11) ทุกสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยบุคคลในโรงเรียน (12) ลำดับของกิจกรรมในห้องเรียนที่ดำเนินการโดยผู้เรียน (13) ประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเกิดจากกระบวนการจัดการของโรงเรียน

กรันดี (Grundy, 1989) หลักสูตรเป็นกระบวนการการปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ของมนุษย์

บิน ทอบเฟอร์ และอเลสซี (Beane, Toepfer & Alessi 1986, p. 28) จำแนกนิยามเหล่านั้นออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) หลักสูตร คือ ผลผลิต 2) หลักสูตร คือ โปรแกรม 3) หลักสูตร คือ สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และ 4) หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียน

1) หลักสูตร คือ ผลผลิต แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่า เอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย คำอธิบายเนื้อหา วัตถุประสงค์ ทักษะ รายชื่อหนังสือแบบเรียน ฯลฯ เป็นผลผลิตของการวางแผนหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรหรือวิศวกรรมหลักสูตร ข้อดีของนิยามนี้ก็คือ ทำให้เราคิดในเชิงรูปธรรม กล่าวคือ ช่วยชี้แนะทิศทางการวางแผนหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ในเอกสารหลักสูตร กำหนดกรอบความคิดเฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนตามเอกสารและเชื่อว่าเอกสารเหล่านั้นได้อธิบายแนวทางของสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนแล้ว

2) หลักสูตร คือ โปรแกรม คำว่า โปรแกรม ในที่นี้หมายถึง วิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เรียน ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก นอกจากนี้คำว่า โปรแกรม ในความหมายที่กว้างขึ้น ยังรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดให้นักเรียนได้เรียน ข้อดีของนิยามนี้ก็คือ ทำให้เรามองหลักสูตรในลักษณะรูปธรรม และตระหนักว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในหลาย ๆ สถานการณ์ในโรงเรียน ไม่ใช่เฉพาะวิชาที่กำหนดให้เด็กเรียนเท่านั้น คำว่า โปรแกรม จะมีความหมายกว้างกว่า คำว่า ผลผลิต เพราะครูจะต้องมีการวิเคราะห์สิ่งที่นักเรียนเรียนในโรงเรียนนอกเหนือจากสิ่งที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตร

3) หลักสูตร คือ สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ หลักสูตรคือสิ่งที่นักเรียนจะต้องเรียน ตรงกับคำถามที่ว่า “เรียนอะไร” ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตรและจะประกอบด้วยสาระสำคัญต่าง ๆ เช่น จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อเท็จจริง หลักการ มโนทัศน์ ฯลฯ

4) หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียน คำนิยามนี้จะแตกต่างจากคำนิยามทั้งสามข้อที่กล่าวมาข้างต้น คำว่า ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผน ผู้ให้นิยามนี้มีความคิดพื้นฐานว่า สิ่งที่วางแผนไว้ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงเสมอไป หลักสูตรนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นเท่านั้น

โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981, pp. 61-62) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตร คือ (1) ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิธีใช้หลักสูตร (2) ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ

กู๊ด (Good, 1973, p.157) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนวางแผนที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน

ทาบ่า (Taba, 1962, p. 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้น เพื่อระบุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาผลการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้

ทรรษา นิลวิเชียร (2553, หน้า 7) กล่าวว่า หลักสูตร คือ การวางแผนมวลประสบการณ์สำหรับผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องข้องกับการจัดสถานการณ์การเรียนการสอนที่เป็นจริง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับการสอนที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน เพราะการเรียนการสอนจะต้องพัฒนาจากเป้าหมายและประสบการณ์ของหลักสูตร จะมีการออกแบบการเรียนการสอนที่บ่งชี้กิจกรรมอย่างชัดเจนว่าจะใช้วิธีสอนชนิดใดเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ตลอดทั้งกิจกรรม

อื่น ๆ แหล่งการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลที่จะต้องใช้ในแต่ละสถานการณ์ หลักสูตรจะตอบคำถามว่าสอนอะไร ส่วนการสอนนั้นจะตอบคำถามว่า สอนอย่างไร

กรมวิชาการ (2542 ข, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน ประสบการณ์การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นเพราะความสามารถส่วนตัวของครู สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โรงเรียนมีหนังสือดี มีวัสดุอุปกรณ์การเรียนพร้อม มีครูเก่ง เป็นต้น

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งปวงที่นักเรียนได้รับภายใต้การแนะนำของครูหรือที่เป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน การจัดประสบการณ์ต่างๆ ย่อมจะต้องผ่านการวางแผนและยึดหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการออกแบบการเรียนการสอนที่บ่งชี้กิจกรรมอย่างชัดเจนว่าจะใช้วิธีสอนชนิดใดเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด มีการวัดและประเมินผลเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้

2.1.2 ประเภทของหลักสูตร

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้กำหนดประเภทของหลักสูตร ดังนี้ เดล (Dell, 1996; p.14) ได้สรุปคำที่ระบุชนิดของหลักสูตรตามที่คณะของนักการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

หลักสูตรคู่ (Concomitant Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากการเรียนรู้จากนอกโรงเรียน เช่น จากบ้าน วัด โรงงาน เป็นต้น

หลักสูตรเงา (Phantom Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

หลักสูตรซ่อนเร้น (Hidden Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากการเรียนรู้จากธรรมชาติ และรูปแบบของโรงเรียน การเรียนรู้จากพฤติกรรมและเจตคติของครูและผู้บริหาร

หลักสูตรแฝง (Latent Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากผลรวมของการเรียนรู้ที่ถูกสะสมจาก ประสบการณ์ และภูมิหลังของเด็ก

หลักสูตรสังคม (Societal Curriculum) หมายถึง หลักสูตรชนิดไม่เป็นทางการของครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน วัด องค์กรต่าง ๆ สื่อมวลชน เป็นต้น

หลักสูตรอุดมคติ (Ideal Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่รัฐบาลหรือหน่วยงานมีความสนใจที่จะตรวจสอบและแนะนำสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลง

หลักสูตรทางการ (Formal Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการระดับชาติ หรือ ระดับท้องถิ่น อาจได้มาจากการปรับหลักสูตรอุดมคติ

หลักสูตรราชการ (Official Curriculum or Written Curriculum) หมายถึง หลักสูตรทางการที่เป็นเอกสารประกอบด้วยขอบข่าย ลำดับขั้นตอนเนื้อหา และจุดประสงค์ เพื่อนำไปสู่การวางแผนบทเรียน และประเมินนักเรียน

หลักสูตรที่รับรู้ (Perceived Curriculum) หมายถึง หลักสูตรตามการรับรู้ของครู ซึ่งบางครั้งอาจไม่ตรงกับหลักสูตรที่ใช้อยู่

หลักสูตรปฏิบัติการ (Operational Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน เป็นเนื้อหาสาระและสิ่งที่ครูสอนในห้องเรียน ซึ่งบางครั้งอาจไม่ตรงกับสิ่งที่ครูกคิดว่าควรจะเป็น

หลักสูตรประสบการณ์ (Experiential Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เด็กได้รับจาก หลักสูตรปฏิบัติการและสิ่งที่เด็กคิด เป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับเด็กจริง ๆ ในห้องเรียน

หลักสูตรที่ไม่ปรากฏ (Null Curriculum) หมายถึง เนื้อหาสาระที่ไม่ได้สอนและถูกละเลย โดยมีการพิจารณาถึงเหตุผลว่าทำไมจึงไม่สอน

หลักสูตรเสริม (Extra Curriculum) หมายถึง ประสบการณ์เพิ่มเติมจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทางการ

เซลเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p. 231) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นรูปแบบหลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล มีลักษณะดังนี้

1) หลักสูตรที่กำหนดไว้สร้างขึ้นตามความรู้เกี่ยวกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนโดยทั่วไป ร่วมกับความรู้ที่ได้จากการวินิจฉัยความต้องการและความสนใจของประชาชนที่จะเรียนตามหลักสูตรนั้น

2) หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความยืดหยุ่นสูงโดยจัดเตรียมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเฉพาะราย และมีทางเลือกหลายๆ ทางสำหรับผู้เรียน

3) ผู้เรียนได้รับคำปรึกษาและได้รับการสอนเป็นรายบุคคล ตามจุดที่เหมาะสมในหลักสูตรและกระบวนการสอนนั้น

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 50-61) ได้จำแนกประเภทหลักสูตรออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

1) หลักสูตรรายวิชา (Subject Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เก่าแก่ที่สุด มีลักษณะดังนี้

1.1) เนื้อหาสาระของแต่ละวิชาแยกจากกันโดยเด็ดขาด เช่น แยกเป็นวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง เลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิต ฯลฯ และในการสอนก็แยกกันตามรายวิชานั้น ๆ เช่น สอนประวัติศาสตร์แยกออกจากรายวิชาอื่นที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น

1.2) แต่ละวิชาจะมีลำดับ (Orderliness) มีหลักเหตุผล (Logic) มีการจัดเรียนเนื้อหาสาระและวิธีการค้นคว้าของตนเอง มีขอบเขตที่ตายตัวของความรู้ในวิชานั้น ไม่มีการพาดพิงหรือแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิชาอื่นไม่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติกับสถานการณ์จริง

1.3) การเลือกเนื้อหาวิชาและจัดเนื้อหาเพื่อสอน ยึดคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของเรื่อง ที่สอนนั้น โดยสันนิษฐานว่าผู้เรียนจะสามารถนำเอามาใช้ได้เมื่อต้องการ

2) หลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum) เป็นหลักสูตรที่จะนำเอาเนื้อหาของวิชาที่สัมพันธ์กันมาผนวกเข้าไว้ จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาตั้งแต่ 2 วิชา ขึ้นไป โดยไม่ทำลายขอบข่ายวิชาเดิม เช่น การจัดเนื้อหาเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์บางอย่างในประวัติศาสตร์ไทยกับวรรณคดีในยุคนั้น ทั้งนี้จะไม่ทำลายเอกลักษณ์ของวิชาทั้งสอง แต่เน้นการเน้นจะแสดงให้เห็นว่าแต่ละวิชาเสริมกันอย่างไร

3) หลักสูตรผสมผสาน (Fused Curriculum) เป็นการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเน้นรายวิชาอีกทางหนึ่ง โดยการสร้างวิชาจากเนื้อหาที่เคยสอนแยกกัน คือการรวมวิชาตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปเป็นวิชาเดียว แต่ก็ยังคงรักษาเนื้อหาเดิมมากกว่า จะพบความพยายามในการจัดหลักสูตรแบบนี้ในวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา เช่น การรวมวิชาสัตวศาสตร์และวิชาพฤกษศาสตร์เข้าเป็นวิชาชีววิทยา หรือการรวมวิชาการปกครอง สังคมวิทยา และวิชาอื่น ๆ จากทางสังคมศาสตร์เข้าเป็นวิชาประชาธิปไตยของไทย เป็นต้น

4) หลักสูตรหมวดวิชา (Board Fields Curriculum) หลักสูตรแบบนี้มุ่งรักษาคุณค่าของความรู้ที่มีเหตุผล มีระบบ เป็นหลักสูตรที่ขยายจากหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์และแบบผสมผสานเป็นการนำเอาเนื้อหาวิชาจากหลาย ๆ วิชามาจัดเป็นวิชาทั่วไปกว้าง ๆ ความแตกต่างที่สำคัญของหลักสูตรแบบนี้กับแบบสหสัมพันธ์และแบบผสมผสานก็คือ แนวคิดในการจัดทำหลักสูตรแบบนี้จะมองอะไรไกลไปกว่าการรวมวิชา 2 วิชาเข้าไว้ด้วยกัน แต่ยังพยายามที่จะให้เกิดความเข้าใจอย่างกว้าง ๆ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่างๆ และให้เห็นถึงวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นสัมพันธ์กับความมโนทัศน์กว้าง ๆ อย่างไร ตัวอย่างการจัดหลักสูตรแบบนี้ ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ภาษาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ทั่วไป

5) หลักสูตรวิชาแกน (Core Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เริ่มใช้ในโรงเรียนบางแห่งในสหรัฐอเมริกาหลังปี ค.ศ. 1930 และมีการใช้รูปแบบหลักสูตรนี้มากขึ้นในปี ค.ศ. 1950 แต่หลังจากปี ค.ศ. 1955 ก็เสื่อมความนิยมลงไป ลักษณะของหลักสูตรแบบนี้คือ (1) มีวิชาใดวิชาหนึ่งหรือกลุ่มวิชาหนึ่งเป็นแกนของวิชาอื่น ๆ (2) มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำหน้าที่ประชากรที่มีประสิทธิภาพในระบอบประชาธิปไตย (3) เน้นความต้องการของสังคมปัจจุบัน (4) เนื้อหาจะมาจากปัญหาทางสังคมและส่วนตนที่พิจารณาเห็นว่า เป็นขั้นที่สำคัญของการศึกษาทั่วไป (5) เน้นการแก้ปัญหา (6) เนื้อหาของหลักสูตรจะไม่มีขอบเขตของวิชาต่าง ๆ ที่มารวมกัน (7) มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน (8) เน้นการสอนทักษะที่ยืดความต้องการ (9) ใช้เวลาสอนชว่ยยาวกว่า 1 คาบเรียนปกติ ซึ่งโดยส่วนใหญ่หลักสูตรแบบนี้จะประกอบด้วยกรรวมวิชาสังคมศึกษากับภาษาศาสตร์เข้าด้วยกัน สอนโดยหลักสูตรเดียว แต่ละวันใช้เวลาตั้งแต่ 2 คาบขึ้นไป

6) หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills) ซึ่งทักษะในที่นี้หมายถึง ทักษะเกี่ยวกับกระบวนการในการเรียนรู้ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อันประกอบไปด้วย การสังเกต การจัดประเภท การตีความ และการทดลอง โดยมีเนื้อหาวิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการเหล่านี้ เป็นต้น นอกจากนี้มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ยังมีมุ่งเน้นให้เกิดทักษะกระบวนการอื่นๆ เช่น กระบวนการในการแก้ปัญหา กระบวนการในการสร้างค่านิยม เป็นต้น

7) หลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ (Competency Curriculum) หลักสูตรนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่หลักสูตรนี้เน้นสมรรถนะแตกต่างจากหลักสูตรอื่นตรงที่หลักสูตรแบบนี้จะมีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน และความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน มากกว่าหลักสูตรแบบอื่น ในการจัดหลักสูตรแบบนี้จะต้องกำหนดความสามารถในการปฏิบัติที่ต้องการไว้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือจุดประสงค์ด้านความสามารถ จากนั้นก็วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุแต่ละจุดประสงค์

และมีการตรวจสอบการปฏิบัติของผู้เรียนก่อนที่จะผ่านไปเรียนตามวัตถุประสงค์ถัดไป รูปแบบหลักสูตรแบบนี้จะมีการกิจการเรียน กิจกรรมหรือทักษะเฉพาะที่เป็นไปตามลำดับขั้น และสามารถแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการเรียนในเรื่องดังกล่าว การกิจการเรียน กิจกรรม หรือทักษะเหล่านั้น จะกำหนดขึ้นในรูปแบบการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนและปฏิบัติ

8) หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Activities and Problem Curriculum) หลักสูตรแบบนี้จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามทฤษฎีที่ยึดถือ ซึ่งมี 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่ 1 มีความเชื่อว่า หลักสูตรควรตรงกับการดำรงชีวิตในสังคมจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคม หรือการดำรงชีวิตในสังคม หรือสถานการณ์ในชีวิตจริง ฝ่ายที่ 2 เชื่อว่า หลักสูตรควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหา หรือเรื่องต่าง ๆ ของชีวิตในสังคมในชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดของโรงเรียนชุมชน ฝ่ายที่ 3 เชื่อว่า เป้าประสงค์ที่สำคัญของหลักสูตร คือ การปรับปรุงสังคมโดยใช้โรงเรียนเป็นที่อบรมนักเรียนโดยตรง ลักษณะที่ตรงกันของทฤษฎี 3 ฝ่าย ที่กล่าวมา ได้แก่ การเน้นกิจกรรมหรือปัญหาทางสังคมมากกว่าการเน้นวิชาการหรืออย่างอื่น หลักสูตรวิชาแกนจะเน้นสังคมอย่างชัดเจน

9) หลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล (Individual and Interest Curriculum) หลักสูตรที่ยึดความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มีชื่อหลาย ๆ แบบ เช่น การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) การเน้นประสบการณ์ (Experienced) การศึกษาแบบพัฒนาการ (Progressive Education) การศึกษาแบบเปิด (Open Education) และการศึกษาที่เน้นมนุษยนิยม (Humanistic Education)

สรุปได้ว่า หลักสูตรแบ่งได้หลายประเภท สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

- 1) หลักสูตรที่ยึดเอาสาขาวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นหลัก
- 2) หลักสูตรที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นหลัก และ
- 3) หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

2.1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962, p. 10) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบอยู่ 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
- 2) เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
- 3) กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
- 4) โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p. 1) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญควรมีดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนได้รับ
- 2) ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดหมายบรรลุผลตามที่กำหนด
- 3) วิธีการจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย
- 4) วิธีการประเมินผลเพื่อให้ตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญและขาดไม่ได้อย่างน้อย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) 2) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives) 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Content and Experiences) 4) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) 5) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media and Materials) 6) การประเมินผล (Evaluation)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552, หน้า 469-474) จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่องค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญ เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษแก่เด็กช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล จุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้น ๆ ในภาพรวม เป็นจุดมุ่งหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกรายวิชา ส่วนจุดมุ่งหมายของรายวิชา เป็นจุดมุ่งหมายที่แคบลงมาในรายวิชาที่จะเน้นสร้างคุณลักษณะที่แตกต่างกันให้กับผู้เรียนของแต่ละรายวิชา ดังนั้น รายวิชาจึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะไว้ต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายรายวิชา ก็จำเป็นต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายใหญ่ของหลักสูตร นอกจากนี้ ผู้สอนรายวิชาจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนเนื้อหาแต่ละบท แต่ละหน่วยการเรียนรู้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษามีหลายระดับดังกล่าวแล้ว แต่จุดมุ่งหมายทุกระดับย่อมสอดคล้องกันและนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

2. เนื้อหา (Content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว กิจกรรมขั้นต่อไปคือการเลือกเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้ง การกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (Instructional Activity) กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องระบุไว้ในหลักสูตรต่อเนื่องจากการกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาของหลักสูตร โดยกิจกรรมที่กำหนดจะต้องให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล จิตวิทยาการเรียนการสอน ตลอดทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผล (Evaluation) การประเมินผล คือ การหาคำตอบว่าผู้เรียนสามารถบรรลุผลตามที่หลักสูตรกำหนดไว้เพียงใด การกำหนดวิธีการประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สรุปได้ว่า นักวิชาการหลายท่านจำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหา 3) การจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

2.1.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) ไว้ดังนี้ ออมสเทน และ ฮันคิน (Omstein & Hunkins, 1988, p. 191) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์หรือเทคนิควิธี และประกอบด้วยกระบวนการที่ทำให้โรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักถึงเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p. 7) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

นิโคล์ และ นิโคล์ (Nicholls & Nicholls, 1978, p. 14) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้น จะต้องมีการวางแผนหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ คำว่า การวางแผนหลักสูตรจึงใช้เพื่อสื่อความหมายการพัฒนาหลักสูตรในบางขั้นตอนโดยเฉพาะในขั้นตอนแรก ๆ ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่จะต้องอาศัยการวางแผนเป็นสำคัญ

บีน ทอบเฟอร์ และอเลสซี (Beane, Toepfer, & Alessi, 1986, p. 56) ได้ให้ความหมายของการวางแผนหลักสูตรไว้ว่า การวางแผนหลักสูตร คือ ขั้นตอนแรกๆ ของการพัฒนาหลักสูตร เมื่อนักพัฒนาหลักสูตรตัดสินใจและปฏิบัติการเริ่มวางแผนที่จะให้ครูและนักเรียนปฏิบัติร่วมกัน

พาร์เคย์ และแฮส (Parkay & Hass, 2000, p. 3) ได้นิยามการวางแผนหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการรวบรวม คัดเลือกสังเคราะห์และกลั่นกรองข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อออกแบบประสบการณ์ให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

หรรษา นิลวิเชียร (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การวางแผนหลักสูตรนั้น ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงวิธีการเรียนการสอน ที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่กำหนด ครูที่มีประสิทธิภาพจะต้องตระหนักถึงมิติโดยรวมของหลักสูตรและการเรียนการสอน จะต้องวางแผนว่าจะสอนอะไรในหลักสูตร และวางแผนว่าจะสอนอย่างไร การวางแผนหลักสูตรเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการของหลักสูตร และอาจใช้คำว่า การพัฒนาหลักสูตร แทนได้ แต่บทบาทของการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์จะอยู่ที่การวางแผนหลักสูตรมากกว่าการพัฒนาหลักสูตร ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะเน้นที่สถานการณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นๆ ตามแผนที่ได้วางไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552, หน้า 469-474) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีความเป็นระบบและเป็นวงจรที่มีความสัมพันธ์กัน ระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรประกอบด้วย ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และ ระบบการประเมินหลักสูตร โดยแต่ละระบบมีรายละเอียดดังนี้

ระบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การศึกษาสิ่งกำหนดหลักสูตร การกำหนดรูปแบบหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร

ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การขออนุมัติใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร การกำหนดงบประมาณ/ทรัพยากร และการบริหาร นิเทศ กำกับ ดูแล

ระบบการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย การวางแผนการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผลการประเมิน ระบบการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 3 ระบบที่ดีจะต้อง

มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย โดยมีการวางแผนเป็นขั้นตอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

2.1.5 ระดับการพัฒนาหลักสูตร

Beane, Toepfer, & Alessi (1986 อ้างถึงใน ทรรษา นิลวิเชียร, 2553, หน้า 8-11) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสามารถดำเนินการได้ในหลายระดับด้วยกัน ดังนี้คือ

1. ระดับชาติ ผู้รับผิดชอบในระดับชาติจะระดมผู้เชี่ยวชาญจากทั่วประเทศมาร่วมกันวางแผนพัฒนาหลักสูตรโดยกำหนดกรอบแนวคิด ได้แก่ เป้าหมายกว้าง ๆ มาตรฐานทั่วไป และเกณฑ์การจบหลักสูตร สร้างข้อสอบมาตรฐานหรือเครื่องมือวัดอื่น ๆ ตามวิชาที่กำหนดให้เรียน ให้บริการแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น และมีการประเมินกรอบแนวคิดในระดับชาติ

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ

- หลักสูตรระดับชาติเหมาะกับท้องถิ่นหรือไม่
- ผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เพียงพอในการวางแผนเพื่อใช้ในโรงเรียนหรือไม่
- ผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับผู้เรียนหรือไม่
- ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชามีความรู้มากกว่าครูหรือไม่
- หลักสูตรมีผลต่อบทบาทของครูอย่างไร
- เป็นไปได้หรือไม่ที่หลักสูตรจะประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าครูจะไม่มีทักษะ

2. ระดับเขตการศึกษา ผู้มีหน้าที่คือ ครู ผู้บริหารการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา ผู้ประสานงานหลักสูตรและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ร่วมกันพิจารณาลักษณะของผู้เรียนและกำหนดเป้าหมายกว้าง ๆ

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรระดับเขตการศึกษา

- โรงเรียนในพื้นที่เขตการศึกษาควรกำหนดโปรแกรมโดยมีพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่
- โปรแกรมและมาตรฐานการศึกษาจำเป็นต้องรับประกันคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนทั้งเขตการศึกษาหรือไม่
- จะกำหนดคุณภาพหลักสูตร ในระดับเขตการศึกษาอย่างไร
- บุคลากรในระดับเขตศึกษามีคุณสมบัติเหมาะสมกว่าครูในท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่
- หลักสูตรในระดับเขตศึกษามีผลกระทบต่อบทบาทครูในระดับท้องถิ่นอย่างไร

3. ระดับท้องถิ่น เป็นการประสานงานร่วมกันของโรงเรียนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการจัดระบบแบบกว้าง กล่าวคือ มีตัวแทนของผู้สอนในทุกระดับการศึกษา ผู้ประสานงานหลักสูตร ประชาชนทั่วไป มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของการเป็นพลเมืองในท้องถิ่น พิจารณาความสัมพันธ์

ระหว่างท้องถิ่น ชาติ และ โลก มีการตั้งสภาหลักสูตรเพื่อประเมินและปรับปรุงการศึกษา มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีการกำหนดเป้าหมายการศึกษาที่สัมพันธ์กับเป้าหมายระดับชาติ ระบุโปรแกรมการศึกษา ข้อกำหนดของหลักสูตร และตารางเวลาของแต่ละชั้นปี สร้างเอกสารที่เป็นแกนสำคัญของแต่ละวิชา รวมทั้งแผนภูมิที่แสดงขอบข่ายและขั้นตอนของแต่ละหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร จัดหาสื่อการเรียนการสอน สร้างเครื่องมือวัดผลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรระดับท้องถิ่น จัดงบประมาณและแหล่งทรัพยากร ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนตลอดทั้งการช่วยเหลือด้านอื่นๆ และมีการประเมินหลักสูตร

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

- สภาหลักสูตรช่วยอะไรบ้างในการพัฒนาวิชาชีพครู

4. ระดับโรงเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร โรงเรียน นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆในชุมชน มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และกฎต่าง ๆ กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรที่มีคุณภาพบนพื้นฐานของวิสัยทัศน์ระดับท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายการศึกษาเพิ่มเติมจากระดับท้องถิ่น กำหนดโปรแกรมการศึกษาของโรงเรียน กำหนดตารางเรียน กำหนดขอบข่ายของการบูรณาการหลักสูตร วางแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ ดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ และช่วยเหลือในการนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตรซ่อนเร้น อันได้แก่ รูปแบบ การปกครอง การจัดกลุ่มนักเรียน กระบวนการให้เกรด ความคาดหวังของครู ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าเด็กจะได้รับประสบการณ์ทั้งทางบวกและทางลบ เด็กจะเรียนรู้ทั้งในส่วนที่วางแผนและไม่ได้วางแผน โรงเรียนจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทั้งหมด เช่น การจัดรถรับส่ง การจัดโรงอาหาร เป็นต้น

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน

- คณะกรรมการหลักสูตรในโรงเรียนควรมีใครบ้าง
- คณะกรรมการหลักสูตรควรมีตัวแทนนักเรียนรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ถ้ามีจะเลือกตัวแทนอย่างไร มีศักยภาพอย่างไร
- มีปัญหา แนวคิดอะไรบ้างในโรงเรียนที่คณะกรรมการควรพิจารณา
- ลักษณะอะไรบ้างของโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรซ่อนเร้น

5. ระดับคณะครู ผู้รับผิดชอบคือ กลุ่มครูที่สอนเนื้อหาเดียวกันในระดับเดียวกัน หรือครูที่จากหลากหลายสาขาวิชา เช่น สังคมศึกษา ภาษา วิทยาศาสตร์ พลศึกษา ศิลปะ ดนตรี ฯลฯ มาวางแผนร่วมกัน ซึ่งจะเป็นหลักสูตรบูรณาการแบบสหสัมพันธ์วิชา

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรระดับคณะครู

- ข้อดีของการวางแผนระดับนี้คืออะไร
- ครูมีความรู้สึกอย่างไรที่เป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงาน
- อะไรที่อาจเป็นอุปสรรคในการทำงาน
- ส่วนใดของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรส่วนอื่นหรือครูคนอื่น

6. ระดับห้องเรียนหรือครูแต่ละคน มักจะเป็นการวางแผนระยะสั้น หนึ่งสัปดาห์ หรือรายวัน ครูเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ แหล่งทรัพยากร กำหนดปฏิทิน

ตลอดทั้งปี มีการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ พัฒนาการเรียนรู้และมีการประเมินหลักสูตร จุดอ่อนก็คือครูมักจะลืมการวางแผนระยะยาว สำหรับการจัดทำแผนการสอนคือส่วนหนึ่งของการวางแผนหลักสูตรทั้งหมดของครู

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนหรือครูแต่ละคน

● ในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนหรือครูแต่ละคน ได้มีการตระหนักถึงจุดประสงค์ทั้งระยะยาวและระยะสั้นหรือไม่

- ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการวางแผนหลักสูตรคืออะไร
- ใช้เวลาในการวางแผนนานเท่าใด เพียงพอหรือไม่ ควรทำอย่างไรถ้าไม่เพียงพอ
- ใช้รูปแบบอะไรในการวางแผน แตกต่างกับคนอื่นอย่างไร
- มีการสอนโดยไม่ได้วางแผนบ้อยแคไหน
- การวางแผนอย่างดีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนหรือไม่
- ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้บ้อยแคไหน

7. การวางแผนร่วมกันในระดับห้องเรียน เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและกลุ่มนักเรียนก่อนการเรียนแต่ละหน่วย เช่น มีการวางแผนหัวข้อร่วมกันว่าจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร วางแผนความเป็นไปได้ในการใช้สื่อ แหล่งทรัพยากร ใช้คำถามประเภท อะไร อย่างไร ใคร ที่ไหน และเมื่อไร

คำถามในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันในระดับห้องเรียน

- จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรด้วยวิธีใด
- ในการวางแผนหลักสูตรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรมีผลได้อย่างไร
- ผู้เรียนควรมีบทบาทในการวางแผนหลักสูตรหรือไม่ ถ้าไม่ควรเพราะเหตุใด ถ้าควรจะมีบทบาทอะไร

สมิทร คุณานุกร (2523, หน้า 180) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมิได้มีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะในระดับชาติเท่านั้น แต่กระจายต่อไปในระดับต่าง ๆ ได้ถึง 4 ระดับ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ 2) การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น 3) การพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน และ 4) การพัฒนาหลักสูตรในระดับชั้นเรียน

สรุปได้ว่า ระดับของการพัฒนาหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นหรือระดับสถาบัน และ การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนหรือชั้นเรียน

2.1.6 บทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาหลักสูตร

แฮส (Hass, 1979 อ้างถึงใน Parkay & Hass, 2000, p. 7) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้วางแผนหลักสูตรควรศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มของสภาพสังคมปัจจุบันและสถานการณ์และความจำเป็นของสังคมประชาธิปไตยเพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้พบกับปัญหาที่ไม่เคยพบมาก่อน ในการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับอนาคตนั้น เราต้องหาวิธีสอนหรือนวัตกรรมเพื่อสอนการแก้ปัญหา ปลูกฝังการรักการเรียนรู้ ตลอดทั้งการเตรียมผู้เรียนทุกกลุ่มอายุสำหรับการทำงาน ซึ่งยังไม่ปรากฏในปัจจุบัน

หรรษา นิลวิเชียร (2553, หน้า 12-17) กล่าวถึง หลักการสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประการแรก คือ เหตุผลของความเชื่อที่ว่า หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งควรจะได้มาจากความต้องการและลักษณะของผู้เรียน อนึ่งโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งจะต้องสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมของคน จึงควรมีการพัฒนาตามวิถีของแต่ละโรงเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ครูและบุคลากรของโรงเรียนจึงต้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรกล่าวคือ มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กนักเรียนแต่ละคนและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนควรจัดหาแหล่งทรัพยากรภายนอกเพื่อดำเนินการอบรมครูให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะต้องรับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ นอกเหนือจากที่กำหนดนโยบายจากเบื้องบนและผู้เชี่ยวชาญพิเศษทางการศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้สามารถดำเนินการได้ในขั้นตอนต่าง ๆ และในทุกระดับของการมีส่วนร่วม โดยอาจเป็นบทบาทของกรรมการสถานศึกษาหรือกรรมการชุดต่าง ๆ ในโรงเรียน

ผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยบุคลากรทั้งในโรงเรียนและในชุมชนอันได้แก่ ครู นักเรียน ผู้บริหาร นักวิชาการ คณะกรรมการการศึกษา พ่อแม่ และ สมาคมครู ผู้ปกครองและสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ครู เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในทุกขั้นตอน ทั้งหลักสูตรที่จัดทำขึ้นมาใหม่และหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ กล่าวคือ จะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางและคุณภาพของหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์ตามกรอบหลักสูตร เลือกเนื้อหา และประสบการณ์ ซึ่งจะสะท้อนรูปแบบของหลักสูตรที่ต้องการ ครูจะมีบทบาทในคณะกรรมการหลักสูตร ซึ่งอาจจัดขึ้นตามระดับชั้นเรียนหรือตามลักษณะวิชา กรรมการบางชุดอาจจัดขึ้นตามลักษณะนักเรียน เช่น คณะกรรมการหลักสูตรเด็กปัญญาเลิศ คณะกรรมการหลักสูตรเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อยู่ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าในบางโรงเรียนครูทุกคนไม่ได้เกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร แต่ครูทุกคนต้องเกี่ยวข้องในขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการจัดการเรียนการสอน จัดหาทรัพยากร จัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และประชาสัมพันธ์โครงการใหม่ ๆ ตามหลักสูตรดอล (Doll, 1996, p. 362) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการทำงานสามอย่างเพื่อการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ คือ วางแผนและทำงานกับนักเรียนทุกคน ศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสูตรกับครูคนอื่น ๆ ครูเรียนรู้จากนักเรียน จากหนังสือและจากเพื่อนครูด้วยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การจัดประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นให้แก่เด็กเรียนของตน สำหรับบทบาทการเป็นผู้วางแผนหลักสูตรของครูนั้น จะขึ้นอยู่กับสาระสำคัญสามประการคือ สิ่งที่เป็นแรงจูงใจความสามารถในการวางแผนและการนำหลักสูตรไปใช้ และ ระดับความพยายามที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

ดังนั้น การที่จะช่วยให้ครูเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะเพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจและความสามารถในการตัดสินใจที่เหมาะสม นอกจากนี้ครูต้องมีเวลาเพียงพอในการวางแผน อันได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การเตรียมสื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ เพราะถ้าครูไม่มีเวลาเพียงพอก็อาจทำให้มีแนวโน้มที่จะรับแนวคิดหรือเลือกสิ่งที่ผู้อื่นคิดไว้สำเร็จรูปแล้วมาใช้ ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องสอนให้ทัน หลักสูตรหรือกรอบคอนเทนต์ในตำราเรียน ดังนั้น การช่วยเหลือครูให้มีความรู้ มีทักษะและแรงจูงใจในการทำงานพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการอุทิศตนทั้งพลังกายและพลังความคิดในการทำงานอย่างเต็มที่ต่อไป

นักเรียน ในอดีตนักเรียนไม่มีบทบาทอย่างเป็นทางการในการพัฒนาหลักสูตร แต่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตโรงเรียนจะเพิ่มบทบาทของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สาเหตุสำคัญมาจากการมีกฎหมายการศึกษาและผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นักเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการวางแผนหลักสูตร นักเรียนจะอยู่ในสถานะที่จะบอกข้อดีและข้อเสียของหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เด็กและเยาวชนคือผู้บริโภคในกระบวนการศึกษา ดังนั้นจึงควรมีสื่อในการแสดงความคิดเห็น ตั้งแต่ขั้นวางแผนในระยะเริ่มต้น การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การถามคำถามปากเปล่า การให้ตอบแบบสอบถาม การสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับหลักสูตรหรือวิชาที่เรียน เป็นต้น สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นนี้อาจให้นักเรียนมีบทบาทร่วมเป็นกรรมการหลักสูตรของโรงเรียนได้ นอกจากนี้ครูอาจเตรียมนักเรียนสำหรับการมีบทบาทช่วยสอนเพื่อนด้วยกันได้อีกบทบาทหนึ่ง

ผู้บริหาร ถึงแม้ว่าผู้บริหารในทุกระดับจะไม่มีบทบาทโดยตรงในการใช้หลักสูตร แต่การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรอย่างยิ่ง บทบาทของผู้บริหารได้แก่ การจัดหางบประมาณมาสนับสนุน การแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการ การเปิดโอกาสให้มีการตัดสินใจร่วมกัน การให้กำลังใจและข้อเสนอแนะอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตรและมีความเป็นประชาธิปไตย

ผู้เชี่ยวชาญทางหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญทางหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ บุคคลกลุ่มนี้ได้แก่ นักวิชาการ หรือผู้ประสานงานด้านหลักสูตร เป็นผู้ที่มีความรู้กว้างเกี่ยวกับธรรมชาติของหลักสูตรและมีความเชี่ยวชาญในการสร้างหลักสูตรตลอดทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ นอกจากนักวิชาการทางการศึกษาแล้ว นักวิชาการทางสาขาอื่นสามารถมาช่วยร่วมวางแผนหลักสูตรได้ 2 ประการด้วยกัน คือ ช่วยให้คำแนะนำว่าควรสอนอะไร และแนะนำแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ นักวิชาการเหล่านั้นอาจช่วยให้คำแนะนำในการตั้งเป้าหมาย การศึกษาด้านค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของสังคมในอนาคต อาจวางแผนร่วมกับครูเพื่อเตรียมรับสถานการณ์ล่วงหน้า

นักมานุษยวิทยา อาจช่วยให้แนวคิดเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาวัฒนธรรมในหลากหลายแง่มุม และช่วยโรงเรียนวางแผนจัดการศึกษาให้มีความสมดุล เน้นความคิดสร้างสรรค์และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ช่วยวางแผนพัฒนานักเรียนให้ตระหนักถึงศักยภาพและข้อจำกัดของตนในการช่วยสร้างสรรค์สังคม

กรรมการการศึกษาระดับท้องถิ่น สมาชิกของกรรมการการศึกษาระดับท้องถิ่นเป็นบุคคลทั่วไปในชุมชนที่เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือและให้คำแนะนำโรงเรียน สำหรับบทบาททางด้านหลักสูตรของสมาชิก ได้แก่ การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรปัจจุบัน การเสนอแนะเป้าหมายทางการศึกษา นโยบายหลักสูตร และเนื้อหาหลักสูตรเพิ่มเติม ตลอดจนการตัดสินใจด้านการใช้งบประมาณในการบริหารหลักสูตร ข้อควรระวังเกี่ยวกับการทำงานและการตัดสินใจของกรรมการชุดนี้ก็คือ การตัดสินใจที่แสดงออกทางด้านรุนแรงเกินไป การตัดสินใจที่ถูกกดดันมาจากกลุ่มอิทธิพลและการตัดสินใจที่ปราศจากการศึกษาข้อมูลโดยละเอียดรอบคอบ

พ่อแม่ สมาคมครูผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป นักพัฒนาหลักสูตรและครูควรเปิดโอกาสให้พ่อแม่และประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายประจำปีของโรงเรียนหรือของห้องเรียน บุคลากรในโรงเรียนควรเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับพ่อแม่และบุคคลในชุมชน และบุคคลเหล่านี้ควรมีส่วนร่วมในการทำงานแต่ไม่ใช่เข้ามาควบคุม ควรเริ่มตั้งแต่การให้พ่อแม่วางแผนกับครูเกี่ยวกับความต้องการของตนเกี่ยวกับเด็ก ๆ และหลังจากนั้นก็จะเป็นการวางแผนในระดับคณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการหลักสูตร บทบาทของพ่อแม่ในการช่วยเหลือคณะกรรมการการศึกษา ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยเหลืองานต่าง ๆ การเป็นวิทยากรและผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ส่วนสมาคมนั้นควรทำงานเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียน นอกจากนี้พ่อแม่ควรมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กเป็นประจำ เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อาสาสมัครช่วยงานของโรงเรียนตามโอกาสที่เหมาะสมตลอดทั้งการให้คำแนะนำและการตัดสินใจเชิงนโยบาย

นักการศึกษา เป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่จะทำงานร่วมกับนักวิชาการอื่น ๆ พ่อแม่ นักเรียนและประชาชนทั่วไป นักการศึกษาควรจะมีบทบาทในการวิเคราะห์หลักสูตรว่าเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่ออนาคตของผู้เรียน และต่อสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ นักการศึกษาควรตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเชื่อมโยงโรงเรียนกับสิ่งแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้แนวทางและเป้าหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน นักการศึกษาควรนำเสนอความเชื่อ ความรู้และความรู้สึกของตน สังคมมีความคาดหวังต่อวิสัยทัศน์และความกล้าของนักการศึกษาที่จะนำเสนอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนี้บทบาทของนักการศึกษาคือทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินหลักสูตร เชื่อมโยงความคิดของผู้วางแผนหลักสูตรอื่น ๆ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้นำไปใช้หรือหลักสูตรที่นำเข้าไปประชุมเพื่อขออนุมัติ

หน่วยงานและบุคคลอื่น ๆ นอกจากบุคคลในโรงเรียนและในชุมชนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บุคคลอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ องค์กรต่าง ๆ ของรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับเขตพื้นที่ สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือเรียน องค์กรที่จัดทำข้อสอบมาตรฐาน และองค์กรทางด้านวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่ช่วยให้คำปรึกษาทางด้านการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้อาจมีนักวิชาการอิสระที่แสดงความคิดเห็นทางด้านการจัดการศึกษาและทิศทางการพัฒนาหลักสูตรผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ผู้เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยบุคลากรทั้งในสถาบันการศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และในชุมชนอันได้แก่ ครู/อาจารย์ นักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหาร นักวิชาการ คณะกรรมการการศึกษา พ่อแม่ สมาคมครูผู้ปกครองและสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากผลผลิตของสถาบันการศึกษา เช่น ผู้ใช้บัณฑิต เป็นต้น

2.1.7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

มีนักวิชาการหลายท่านนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) การพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบนี้จะตอบคำถามสำคัญ 4 ข้อ คือ (1) จุดประสงค์ของโรงเรียนคืออะไร (2) จะกำหนดประสบการณ์อะไรที่ตอบสนองจุดประสงค์ (3) จะเรียบเรียงประสบการณ์อย่างไรให้มีประสิทธิภาพ และ (4) จะรู้ได้อย่างไรว่าบรรลุจุดประสงค์ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดประสงค์ ซึ่งแสดงให้เห็นความตั้งใจหรือความคาดหวังของพฤติกรรมผู้เรียนที่ต้องเกิดขึ้น โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งสำคัญ 3 แหล่งด้วยกัน คือ ผู้เรียนชีวิตปัจจุบันนอกโรงเรียน และเนื้อหาวิชา เริ่มต้นจากหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน เช่น ความต้องการทางการศึกษา สังคม อาชีพ ร่างกาย จิตวิทยา และงานอดิเรก ไทเลอร์แนะนำให้ครูเป็นผู้สังเกต สัมภาษณ์ นักเรียน สัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครอง การใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบ จากนั้นวิเคราะห์ชีวิตปัจจุบันทั้งในท้องถิ่นและในสังคม ให้แยกหัวข้อออกเป็นเรื่อง ๆ เช่น สุขภาพ ครอบครัว การพักผ่อน อาชีพ ศาสนา การบริโภค และบทบาททางสังคม

ขั้นที่ 2 เลือกเนื้อหาของหลักสูตรโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ หลังจากได้จุดประสงค์จำนวนหนึ่งจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 แหล่งแล้ว ไทเลอร์เสนอแนะให้ใช้ปรัชญาการศึกษา และปรัชญาทางสังคมของโรงเรียนที่จะถ่วงถ่วงจุดประสงค์ในขั้นแรก โดยเน้นเป้าหมายประชาธิปไตย คือ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของทุกคนในฐานะมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ สัญชาติ สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ การมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ยอมรับบุคลิกภาพที่หลากหลายของคน และมีความเชื่อในศักยภาพทางปัญญาที่จะใช้จัดการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนกว่าขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจหรือกลุ่มอำนาจ

ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการที่จะใช้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์

ขั้นที่ 4 ประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

2. รูปแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Model)

รูปแบบปฏิสัมพันธ์หรือรูปแบบพลวัตเป็นรูปแบบที่นำเสนอโดยทาบ และโคเฮน (Taba, 1962 & Cohen, 1974 อ้างถึงใน Brady, 1992) ซึ่งจะแตกต่างจากรูปแบบของไทเลอร์ตรงที่ไม่จำเป็นต้องเน้นการไปตามขั้นตอน เพราะการเปลี่ยนแปลงของแต่ละองค์ประกอบจะกระทบองค์ประกอบอื่น ๆ ได้ ไม่ใช่เฉพาะองค์ประกอบก่อนหน้าเท่านั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนจะส่งผลถึงจุดประสงค์ เนื้อหา และการประเมินผล ทาบ ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. ประเมินความจำเป็น โดยครูมีบทบาทประเมินความจำเป็นของนักเรียนเพื่อนำไปสู่การวางแผน

2. กำหนดจุดประสงค์จากข้อมูลที่ได้จากการประเมิน

3. เลือกเนื้อหาโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และคำนึงถึงความถูกต้องและความสำคัญ

4. จัดเรียงเนื้อหาให้สอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและความสนใจ

5. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา โดยการเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม

6. จัดเรียงเรียงกิจกรรมการเรียนรู้ตามลักษณะของเนื้อหา

7. จัดการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยครูและนักเรียนตัดสินใจร่วมกัน

3. รูปแบบกระบวนการ (Process Model)

รูปแบบกระบวนการของฮาวิส (Haves, 1979 อ้างถึงใน Brady, 1992) เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบกระบวนการนี้มีลักษณะที่จะไม่เริ่มต้นด้วยจุดประสงค์ แต่จะเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา ด้วยความเชื่อที่ว่าเนื้อหาและวิธีการบางอย่างมีค่าภายในตัวของมันเอง และไม่ยอมรับแนวคิดเรื่องการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนด นักพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มกระบวนการทำงานด้วยหลักการที่ได้จากทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งหรือจากทฤษฎีทั้งหมดที่กำหนดไว้ หลักการที่กำหนดให้นักเรียนมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองมีความสำคัญเท่ากับทฤษฎีพฤติกรรมเด็กและทฤษฎีการเรียนการสอน ขั้นตอนต่อไปคือจะต้องถามว่าจะให้นักเรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองอย่างไร ถ้าเลือกโปรแกรมที่ยืดหยุ่นเป็นฐาน ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองหลายด้าน แสดงว่าเนื้อหาที่มีความสำคัญน้อยกว่ากระบวนการ เพราะนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนการประเมินผลนั้นจะไม่เน้นเนื้อหาวิชา แต่จะต้องตอบคำถามว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีคุณค่าหรือไม่

4. รูปแบบการประเมินความจำเป็น (Need Assessment Model)

รูปแบบของไทเลอร์จะเริ่มต้นด้วยการกำหนดจุดประสงค์ หลังจากนั้นก็จะดำเนินการไปตามลำดับขั้นตอน ส่วนรูปแบบการประเมินความจำเป็นนั้นจะเป็นกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) กำหนดเป้าหมายชั่วคราว ซึ่งแสดงให้เห็นความคาดหวังของผลลัพธ์ของโรงเรียน (2) เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย โดยเก็บจากพ่อแม่ นักเรียน ชุมชน (3) กำหนดระดับการยอมรับได้ของพฤติกรรมนักเรียนในแต่ละขอบข่ายเป้าหมาย (4) จัดเรียงลำดับความสำคัญของเป้าหมายและใส่ไว้ในแผนหลักสูตร

5. รูปแบบอนาคต (Futuristic Model)

เนื่องจากสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของคนในอนาคต องค์กรประกอบของเทคนิคและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรเพื่ออนาคต มีดังนี้

1. จัดการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาวิชา รวมทั้งนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อรวบรวมแนวคิดความเป็นไปได้ของโลกในอนาคตที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

2. การตัดสินใจแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงโดยจัดเรียงตามความสำคัญต่อสังคมและตามสิ่งที่จะเกิดก่อนหลัง

3. บุคลากรทางการศึกษาตัดสินใจจากข้อมูลขั้นต้นว่าโรงเรียนจะมีบทบาทอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่จะเกิดขึ้น มีการกำหนดจุดประสงค์ที่ส่งเสริมอนาคตที่ดีและตัดสิ่งที่จะส่งผลไม่ดี ทั้งนี้ เพื่อเตรียมนักเรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

- เขียนบรรยายคุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ และความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง

วิธีการอาจใช้เพื่อหาข้อตกลงในการกำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์เพื่ออนาคตคือ เทคนิคเดลฟาย (Delphi Method) ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดเห็น และตกลงร่วมกันจากผู้เชี่ยวชาญ

6. รูปแบบที่นักเรียนเป็นผู้กำหนด (Student Generated Curriculum)

นอกจากครูซึ่งจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรนับตั้งแต่การกำหนดนโยบายในระดับท้องถิ่น และดำเนินการสร้างหลักสูตรเองนั้น นักเรียนก็จะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการคิดกำหนดหลักสูตรของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีมนุษยนิยมและการปฏิรูปสังคม หลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของนักเรียน ได้แก่ ภาษา อุปสรรคปัญหา แนวคิด ค่านิยมความหวัง แรงบันดาลใจ ชีวิตประจำวัน ฯลฯ และเกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา และระดับเจตคติของนักเรียน วิธีการที่จะได้หลักสูตรที่นักเรียนคิดขึ้นเองนี้ สำหรับครูที่มีบทบาทเป็นผู้ป้อนความรู้ จะรู้สึกว่ามันง่าย เพราะครูจะต้องศึกษาชีวิตนักเรียนและความต้องการของนักเรียนที่จะกำหนดเป็นแนวคิดหลักเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแนวคิดนี้จะมีความหลากหลาย ครูและนักเรียนจะต้องอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับคำที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมการเรียนรู้ว่าคิดอะไร และเรียนรู้ว่าคิดอย่างไร

7. รูปแบบของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander Model)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974) มีดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ และขอบข่ายของหลักสูตร ซึ่งได้มาจากปัจจัยจากภายนอก ซึ่งเป็นความต้องการของสังคม 2) ออกแบบหลักสูตร โดยการกำหนดเนื้อหา การจัดเรียงเรียง การจัดโอกาสทางการเรียนรู้ ทั้งนี้จะต้องยึดปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสม 3) นำหลักสูตรไปใช้ หลังจากสร้างหลักสูตรเสร็จแล้ว เป็นขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้โดยครูเลือกวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหา 4) ประเมินหลักสูตร เป็นการประเมินความสำเร็จของหลักสูตร และการสอน เน้นการวางแผนคุณภาพการเรียนการสอน และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะคงโปรแกรมไว้หรือปรับปรุงหรือเลิกใช้

8. รูปแบบของคอลลเวลล์และสปิงค์ (Caldwell & Spinks)

คอลลเวลล์ และสปิงค์ (Caldwell & Spinks อ้างถึงใน Brady, 1992) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ในวงจรของการจัดการโรงเรียนซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นรูปแบบที่มีการบูรณาการการกำหนดเป้าหมาย ระบุความต้องการ กำหนดนโยบาย กำหนดงบประมาณ การดำเนินการ และการประเมินผล
2. ผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียน นักเรียน และชุมชน
3. เน้นการจัดการโปรแกรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน
4. มีความซ้ำซ้อนในด้านความรับผิดชอบได้ เช่น เป็นกรรมการได้ทั้งชุดกำหนดนโยบายและชุดทำงานในโปรแกรม
5. มีการกำหนดความรับผิดชอบคือ คณะกรรมการด้านนโยบายจะกำหนดเป้าหมาย ระบุความต้องการ กำหนดนโยบาย ให้ความเห็นชอบด้านงบประมาณและการประเมินผล ส่วนกลุ่มทำงานในโปรแกรมซึ่งเป็นคณะครู จะทำงานในกรอบของนโยบายที่คณะกรรมการชุดแรกกำหนดและ

มีความรับผิดชอบด้านการวางแผนโปรแกรม มีการจัดเตรียมงาน การดำเนินการใช้หลักสูตรและการประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตร ในวงจรการจัดการโรงเรียนประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1) ตั้งเป้าหมายและกำหนดความต้องการ (Goal Setting and Need Identification) เป็นคำกล่าวกว้างๆ ที่ไม่บอกเวลาชัดเจน เป้าหมายอาจเกี่ยวข้องกับผลผลิตด้านนักเรียนหรือการจัดเตรียมแหล่งวิทยาการและการจัดการโรงเรียนทั่วไป ส่วนความต้องการหรือความจำเป็นจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร

2) กำหนดนโยบาย (Policy Making) ประกอบด้วยวัตถุประสงค์และแนวทางกว้าง ๆ ในการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ละโรงเรียนอาจมีนโยบายหลาย ๆ อย่างตามลักษณะวิชา เช่น วินัย การบ้าน การทัศนศึกษา เป็นต้น การเขียนนโยบายไม่ควรมีความยาวเกินหนึ่งหน้ากระดาษ และไม่ควรรู้ใช้คำศัพท์เทคนิค

3) การวางแผนโปรแกรม (Planning) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) การวางแผนทั้งองค์กร (Corporate Planning) เป็นกระบวนการต่อเนื่องเชื่อมโยง ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผนระยะสั้น ระยะยาว งบประมาณ และการประเมินผลโรงเรียนทั้งโรงเรียน

3.2) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการ ผลลัพธ์ กลวิธีที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จหรือได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ และการกำหนดนโยบาย

3.3.) การวางแผนโปรแกรม (Program Planning) การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการนำโปรแกรม ไปใช้ เช่น การจัดกลุ่ม การจัดบุคลากร สถานที่ แหล่งวิทยาการ

3.4) การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของเนื้อหา หลักสูตรและวิธีการเรียน

3.5) การวางแผนการเรียนการสอน (Instructional Planning) การจำแนกหลักสูตรออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อการนำไปใช้ของครูแต่ละคนในแต่ละบทเรียน

4) งบประมาณ (Budgeting) การจัดงบประมาณด้านวัสดุ บุคลากร และค่าใช้จ่ายอื่นเพื่อนำเสนอก่อนนโยบายให้ยอมรับ

5) การนำหลักสูตรไปใช้ (Implementing) เป็นกระบวนการหลังจากกลุ่มนโยบายยอมรับโปรแกรมแล้ว คณะทำงานผู้เป็นครูจะนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

6) การประเมินผล (Evaluating) จะมีการประเมินสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนและประเมินโปรแกรม โดยคำนึงถึงผลสำเร็จของโปรแกรม ความพึงพอใจเกี่ยวกับความต้องการและการนำนโยบายไปใช้ เป็นขั้นตอนที่ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะกรรมการชุดโปรแกรมทำงานและคณะกรรมการชุดนโยบาย

9. รูปแบบ CIM (Curriculum Inquiry Model)

มอนสัน และมอนสัน (Monson & Monson, 1993) ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้คำถามนำ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ครูผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน ทั้งนี้ต้องอาศัยระดับการตัดสินใจสองระดับ คือ ระดับบุคคลและระดับรายกลุ่ม และการให้โอกาสครูในการตัดสินใจเลือก รูปแบบหลักสูตรและสร้างหลักสูตรด้วยตนเองนี้สอดคล้องกับปรัชญาการสร้างความรู้ (Constructivist Philosophy) รูปแบบนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. เริ่มด้วยคำถามพื้นฐานที่ครูจะต้องถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ 3 คำถาม คือ จะเรียนอะไร จะเรียนอย่างไร และ จะประเมินผลการเรียนอย่างไร

2. การตัดสินใจของคณะกรรมการ (Collective Decision) คำถามชุดแรกที่ครูจะต้องตอบคือจุดประสงค์หลักของโรงเรียนคืออะไร และผลการเรียนรู้ที่ต้องการคืออะไร ทั้งสองคำถามนี้จะต้องอาศัยการตัดสินใจร่วมกันของคณะทำงาน ตัวอย่างเช่น เป้าหมาย คือ ต้องการพัฒนาการเรียนภาษา ผลการเรียนรู้ที่ต้องการ คือ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่สองนักเรียนสามารถแยกหนังสือประเภทสารคดี และนิทานได้ เขียนเรื่องตามโครงสร้างนิทานได้ สกศคำได้ เป็นต้น

3. หลังจากการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ต้องการแล้ว คณะกรรมการจะต้องถามคำถามว่า กลวิธีการประเมินผลและมาตรฐานคืออะไร จะใช้ระบบการรายงานผลอย่างไร และครูจะต้องพัฒนาในเรื่องอะไรบ้าง โรงเรียนจะพัฒนาเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่ต้องการ เช่น แบบสำรวจ แบบสังเกต ฯลฯ จัดทำระบบการรายงานผล ซึ่งรวมทั้งใบรายงานของครูและการร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกันจะมีการประชุมตกลงกันเรื่องมาตรฐานขั้นต่ำ และตัวอย่างมาตรฐานเพื่อสื่อสารกับครูในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อครูผู้สอนในสาขาวิชาเดียวกันจะได้มองเห็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันของนักเรียน การพัฒนาครูผู้สอนจะเน้นที่ความตระหนักและทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรแต่ละหลักสูตร

4. การตัดสินใจรายบุคคล (Individual Decision) หลังจากการตัดสินใจร่วมกัน คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ครูแต่ละคนก็จะตัดสินใจสร้างหลักสูตรของตนเอง โดยมีคำถามหลักๆ คือ จะใช้กลวิธีสอน แนวคิด มโนทัศน์ และสื่ออะไรที่จะช่วยพัฒนาให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ต้องการ ทั้งนี้ ครูจะต้องเตรียมการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะหรือความจำเป็นด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การตัดสินใจเลือกเนื้อหาสาระ เลือกบทความหรือหนังสือให้เด็กเรียน การฝึกกลวิธีการอ่าน การแสดงความคิดเห็นคอบทความที่อ่าน การทำแผนภูมิเรื่องที่อ่าน เหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

สรุปได้ว่ารูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของนักวิชาการแต่ละท่านที่ได้กำหนดขึ้นโดยพิจารณาตามบริบทและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนใหญ่ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของชุมชนและสังคม/ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งจัดเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) การประเมินผลการใช้หลักสูตร

2.1.8 ชนิดของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

พาร์เคย์ (Parkay & Hass 2000, p. 310) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการออกแบบหลักสูตรโรงเรียน ในอดีตนั้นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรโรงเรียน คือ แนวคิดด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอาชีพ การเป็นพลเมืองดีและการพัฒนาตนเอง แนวคิดด้านศาสนาและการให้การศึกษาแก่เด็กเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนในปัจจุบันนี้นักการศึกษาที่มีความพยายามที่จะปฏิรูปหลักสูตรที่เน้นมาตรฐานของหลักสูตรและการศึกษาเพื่อความเสมอภาคและความเป็นเลิศมากยิ่งขึ้น พาร์เคย์ได้ยกตัวอย่างหลักสูตรชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในอดีตจนถึงปัจจุบันในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

หลักสูตรแบบก้าวหน้า (The Progressive Curriculum) ในปี ค.ศ. 1920 นักการศึกษาแบบก้าวหน้าได้เรียกร้องให้ยกเลิกการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างเดี่ยวและเรียกร้องให้มีการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาที่เน้นความต้องการและความสนใจของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้มีการทดลองและวิจัยการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ในระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริการะหว่างปี ค.ศ. 1932-1940 โดย ราฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler) เป็นผู้ประเมินโครงการ และค้นพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาต่างประเทศ และยังพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการแก้ปัญหา การประดิษฐ์คิดค้น ความอยากรู้อยากเห็น และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แต่ต่อมาในปลายปี ค.ศ. 1960 การจัดการศึกษาในสหรัฐอเมริกาก็กลับไปสู่การเน้นเนื้อหาวิชาเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการอีกครั้ง อันเนื่องมาจากที่สหภาพโซเวียตได้คิดค้นและส่งดาวเทียมสปุตนิกสู่อวกาศได้สำเร็จ การคิดถึงหลักการทางสังคมและทางจิตวิทยาจึงถูกลดความสำคัญลงเป็นอันดับรอง

หลักสูตรที่เน้นการสืบเสาะความรู้ (The Inquiry-Based Curriculum) แนวคิดนี้ได้ อิทธิพลจากความคิดของ เจอโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) ในหนังสือ The Process of Education เขาได้สังเคราะห์แนวคิดทางสติปัญญาและวิธีการสร้างแรงจูงใจนักเรียนในการเรียนรู้โดยวิธีการสืบเสาะหาความรู้ เช่น ในการเรียนเคมี นักเรียนจะไม่เรียนเฉพาะเนื้อหาทางเคมีเท่านั้น นักเรียนจะต้องเรียนวิธีหาความรู้ จะต้องคิดแบบนักเคมีเพื่อการแก้ปัญหาโดยอิสระ บรูเนอร์กล่าวว่าวิธีการนี้สามารถนำไปใช้ได้ในทุกวิชาและทุกระดับชั้น เขาได้เสนอแนวคิดการทำหลักสูตรแบบบันไดเวียน (The spiral Curriculum) ซึ่งเด็กจะได้รับประสบการณ์ที่เพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้นในขณะที่นักเรียนเลื่อนชั้นเรียนขึ้นไปตามลำดับ ดังนั้นนักเรียนในระดับประถมศึกษาก็สามารถเรียนวิชาฟิสิกส์ในลักษณะที่เป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาฟิสิกส์ที่สูงขึ้นในระดับมัธยมศึกษา

หลักสูตรที่สอดคล้องกับสังคมและนักเรียน (The Relevancy Based Curriculum) การจัดสูตรที่เน้นวิชาการเป็นแกน เริ่มในกลางปี ค.ศ. 1960 โดยมีการเรียกร้องให้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาบางโรงเรียนได้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการศึกษาที่จัดให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการ จึงเพิ่มวิชามากขึ้นในหลักสูตร มีการเพิ่มจำนวนวิชาเลือกและวิชาซ่อมเสริมและมีการทดลองวิธีสอนใหม่ ๆ

หลักสูตรแกน (The Core Curriculum) ในช่วงต้นปี ค.ศ. 1980 ได้มีรายงานว่าระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาขาดความเป็นเลิศ มีรายงานว่าหลักสูตรขาดความเข้มข้นทางวิชาการ ผลการเรียนของนักเรียนตกต่ำ ครูขาดการฝึกอบรมและถูกใช้งานในทางที่ไม่ใช่งานวิชาการ เด็กเรียน

สิ่งง่าย ๆ เน้นความบันเทิงและสัมพันธ์กับความต้องการ เกรดเพื่อ ทั้งนี้เนื่องจากการขาดมาตรฐานระดับชาติ ทำให้ไม่สามารถมองเห็นความไม่เหมาะสมของระบบการศึกษา ในปี ค.ศ. 1987 เลขาธิการการศึกษาของประเทศจึงได้เสนอแนวคิดการทำหลักสูตรแกนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดให้เรียนวรรณคดีสี่ปี วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษาสามปี ภาษาต่างประเทศสองปี พลศึกษาสองปี ประวัติศาสตร์ศิลปะและดนตรี อย่างละหนึ่งภาคเรียนและเรียนวิชาเลือกร้อยละยี่สิบห้าของเวลาทั้งโปรแกรม

การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education) วิธีการปฏิรูปหลักสูตรในปัจจุบันเพื่อรับประกันว่านักเรียนเรียนรู้และสามารถปฏิบัติในระดับที่สูงขึ้นเรียกว่า การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ หรือเน้นการปฏิบัติ (Performance-Based Education) ซึ่งเน้นการประเมินการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือผลลัพธ์ ตัวอย่างเช่น กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบด้วยวิธีการที่หลากหลายและในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

เซเลอร์ และคณะ (Saylor, et. al., 1981) แบ่งหลักสูตรออกเป็น 5 รูปแบบคือ

1. แบบเนื้อหาสาระของวิชาซึ่งเกี่ยวกับความรู้
2. แบบเทคโนโลยีซึ่งเน้นลำดับขั้นตอน การวิเคราะห์พฤติกรรม
3. แบบลักษณะของมนุษย์หรือกระบวนการซึ่งเน้นพฤติกรรมมนุษย์และพฤติกรรมกลุ่ม
4. แบบกิจกรรมหรือหน้าที่ในสังคมซึ่งเน้นการดำรงชีวิตในสังคมและความต้องการของสังคม
5. แบบความต้องการและความสนใจเป็นรายบุคคลซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่เน้นนักเรียน

เป็นศูนย์กลาง

ไวลส์ และบอนดี (Wiles & Bondi อ้างถึงใน Omstien & Hunkins, 1988) เสนอรูปแบบหลักสูตร 6 รูปแบบ คือ

1. แบบศิลปศาสตร์หรืออนุรักษ์นิยมซึ่งเน้นความรู้และสติปัญญา
2. แบบเทคโนโลยีการศึกษาซึ่งเน้นเป้าหมาย ผลลัพธ์ จุดประสงค์และประสิทธิภาพ
3. แบบมนุษยนิยมซึ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
4. แบบอาชีพซึ่งให้ความสำคัญต่ออาชีพและเศรษฐกิจ
5. แบบพัฒนาสังคมซึ่งเน้นการปรับปรุงสังคม
6. แบบไม่มีโรงเรียนซึ่งเน้นการลดความเป็นทางการของโรงเรียน

ออนสไตน์ และฮันคินส์ (Omstien: &Hunkins, 1988) ได้สรุปว่ารูปแบบของหลักสูตรโดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. แบบเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subject-Centered Designs) เป็นรูปแบบที่แพร่หลายมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากความรู้และเนื้อหาเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดว่าเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร รูปแบบนี้แบ่งออกเป็นรูปแบบย่อย ๆ ดังนี้คือ

1.1) แบบรายวิชา (Subject Design) เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดและรู้จักดีที่สุด เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา ประวัติศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีนักการศึกษาสำคัญหลายคนไม่เห็นด้วยกับวิธีการแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนย่อย ๆ

1.2) แบบสาขาวิชา (Discipline Design) เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นรูปแบบที่คล้ายกับแบบรายวิชาคือ มีการจัดหมวดหมู่เนื้อหาแต่จะแตกต่างตรงที่แบบสาขาวิชา

ระบุดูเน้นสาขาทางวิชาการในแต่ละสาขา เช่น สาขาประวัติศาสตร์ หลักสูตรก็จะกำหนดให้นักเรียนเรียนเนื้อหาวิชาประหนึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ นักเรียนที่เรียนวิชาชีววิทยาก็จะเรียนด้วยกระบวนการของนักชีววิทยา แนวคิดที่น่าสนใจตามรูปแบบนี้ก็คือแนวคิดของเจอโรม บรูเนอร์ (Bruner, 1959) ผู้กล่าวว่าไม่ว่าวิชาอะไรก็สามารถสอนได้ในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพแก่เด็กคนไหนก็ให้ในทุกขั้นตอนของพัฒนาการ ซึ่งคำกล่าวนี้สะท้อนความคิดของบรูเนอร์ว่าเด็กเป็นผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยา กลุ่มพัฒนาการจะคัดค้านแนวคิดของบรูเนอร์ที่ว่า กิจกรรมทางปัญญาไม่ว่าที่ไหนก็เหมือนกัน โดยเฉพาะตัวอีกไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่าเด็กเป็นผู้เชี่ยวชาญน้อย ๆ เพราะเด็กจะค้นพบความรู้ที่ถูกต้องแล้วโดยผู้เชี่ยวชาญ กิจกรรมของเด็กเป็นการปฏิบัติการไม่ใช่การวิจัย รูปแบบนี้ถูกวิจารณ์ว่าไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียน เป็นการปรับนักเรียนให้เข้ากับหลักสูตรมากกว่า การปรับหลักสูตรให้เข้ากับความต้องการของนักเรียนเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อนักเรียนที่เก่งวิชาการและไม่สนใจนักเรียนที่ไม่เก่งทางวิชาการ และสรุปว่านักเรียนทุกคนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมือนกัน

1.3) รูปแบบหมวดวิชา (Broad Fields Design) รูปแบบนี้เป็นความพยายามที่จะแก้ไขขึ้นไป ตัวอย่างเช่น การหลอมรวมวิชาชีววิทยา เคมี และฟิสิกส์เป็นวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป วรรณคดี ไวยากรณ์ การพูดและการเขียน หลอมรวมเป็นภาษาศิลป์ สังคมวิทยา จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยา หลอมรวมเป็นวิชาการศึกษาหลากหลายวัฒนธรรม เป็นต้น รูปแบบนี้ก็จะมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างและความลึกของเนื้อหาในแต่ละระดับการศึกษาว่าควรมีอัตราส่วนอย่างไร

1.4) รูปแบบสัมพันธ์วิชา (Correlation Design) เป็นรูปแบบที่นักพัฒนาหลักสูตรไม่ประสงค์จะสร้างหลักสูตรแบบหมวดวิชา แต่ก็พยายามที่จะลดการแยกย่อยรายวิชาโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ไม่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ครูวิทยาศาสตร์ต้องการเชื่อมโยงกับครูสังคมศึกษาโดยการให้นักเรียนเขียนบทความเกี่ยวกับประวัตินิติวิทยาศาสตร์ การเชื่อมโยงเนื้อหาลักษณะนี้อาจทำได้ในทุกส่วนของหลักสูตร โดยจัดทำในลักษณะหน่วยแนวคิดหลัก (Thematic Unit) หรือหน่วยปัญหาเป็นแกนก็ได้ ครูจะต้องร่วมกันวางแผนและอาศัยเวลาเป็นช่วงยาว ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการสร้างหลักสูตรรูปแบบนี้

2. รูปแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Designs) เป็นรูปแบบที่มีคุณค่าต่อตัวเด็กซึ่งมีรูปแบบย่อย ๆ ดังนี้

2.1) รูปแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered Designs) รูปแบบนี้มีที่มาจากแนวคิดของรัสโซที่ว่า พระเจ้าสร้างสิ่งที่ดีมาให้ แต่มนุษย์เป็นผู้ทำให้เสียเอง ครูควรให้เด็กได้ศึกษาธรรมชาติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมควรตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็ก นักการศึกษาอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดนี้ได้แก่ คิวอี้ ฟร็อบเอล คิตแพทริค เป็นต้น คิตแพทริค กล่าวว่ารูปแบบของกลุ่มประสบการณ์นิยมจะเน้นเฉพาะเด็กเป็นศูนย์กลาง แต่รูปแบบโครงการของเขามีจุดประสงค์ด้านสังคมอยู่ด้วย เขาเสนอแนะว่าถ้าเราต้องการให้การศึกษาเด็กเพื่อให้เด็กคิดเป็นและวางแผนด้วยตัวเอง ก็ควรปล่อยให้เด็กทำแผนเอง ซึ่งแนวคิดนี้จะแตกต่างจากแนวคิดของคิวอี้ที่ครูจะมีบทบาทเป็นผู้แนะแนวทางให้เด็ก การจัดรูปแบบเด็กเป็นศูนย์กลางจะใช้แทนรูปแบบที่เน้นเนื้อหาวิชา เริ่มได้รับความนิยมในปี ค.ศ. 1920 และ ปี ค.ศ. 1930 เมื่อจะต้องสอนเนื้อหาวิชาจะไม่มีการสอนเฉพาะ

เนื้อหาแคบ ๆ เท่านั้น แต่จะบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกันโดยเนื้อหาวิชาจะถูกจัดในลักษณะหน่วย ประสบการณ์หรือปัญหาสังคม เน้นความจำเป็นของชีวิต การปรับตัว และสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.2) รูปแบบประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง (Experience-Centered Design) เป็นรูปแบบที่คล้ายกับรูปแบบเด็กเป็นศูนย์กลางในเรื่องการยึดเด็กเป็นฐานในการจัดประสบการณ์ในโรงเรียนให้เด็ก จะมีความแตกต่างตรงที่ความสนใจและความต้องการของเด็กนั้นมีอาจ คาคการณ์ล่วงหน้าได้ ดังนั้น หลักสูตรจึงไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าสำหรับเด็กทุกคนได้ ดิวี่ทำนายว่าจะมีแนวโน้มให้เด็กสร้างหลักสูตรเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อควรตระหนักคือความสนใจของเด็กเกิดขึ้นเพียงระยะสั้น ไม่คงทนถาวร ไม่สำคัญมากนัก จึงควรเป็นบทบาทของผู้ใหญ่ที่จะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีทางเลือกและกระตุ้นให้เขาสนใจในสิ่งที่มีคุณค่าในชุมชน อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรเสนอแนะว่ารูปแบบของหลักสูตรควรมีลักษณะที่เน้นทั้งเนื้อหาวิชาและตัวเด็กกับประสบการณ์ของเด็ก

2.3) รูปแบบดั้งเดิม (Radical Designs) เป็นรูปแบบที่มีที่มาจากแนวคิดของ รูสโซ ที่เน้นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้กลุ่มหนึ่งยึดหลักการที่ว่า ไม่จำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรก่อนเด็กมาเข้าโรงเรียน หรือแม้กระทั่งนำเสนอความคิดว่า เด็กไม่จำเป็นต้องไปโรงเรียนเลยก็ได้ บุคคลหนึ่งก็คือ พอล กู๊ดแมน (Paul Goodman) เขากล่าวว่าเด็กมีความสามารถภายในตัวที่จะตัดสินใจได้ว่าประสบการณ์อะไรที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ของเขา นั่นคือเด็กไม่ต้องการผู้ใหญ่ โรงเรียนในรูปแบบนี้จะจัดเตรียมประสบการณ์ทุกอย่างตามความต้องการของเด็กและให้เด็กเลือกด้วยตัวเอง มีผู้วิจารณ์รูปแบบนี้ว่าไม่สามารถเตรียมเด็กสำหรับชีวิตได้ เพราะเด็กไม่รู้ว่าจะอะไรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และจุดอ่อนอีกประการหนึ่งคือ การขาดการเชื่อมโยงต่อเนื่องของความรู้และภาคโครงสร้างความรู้ในแนวราบ

2.4) รูปแบบมนุษยนิยม (Humanistic Designs) รูปแบบนี้มีผู้นำเสนอและสนับสนุนในปี ค.ศ. 1960 มีชื่อเรียกอย่างอื่นหลายชื่อ เช่น การศึกษาแบบเปิด การศึกษาที่เน้นจิตใจ การศึกษาที่เน้นความเป็นเอกัตบุคคล เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนามโนทัศน์ตนเอง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) และคาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers) ซึ่งเน้นการรู้จักตนเอง การควบคุมการเรียนรู้และพฤติกรรมด้วยตนเอง โรงเรียนจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นพฤติกรรมให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น นับถือตนเองและนับถือผู้อื่น จุดประสงค์ของการศึกษาจะเพิ่มส่วนจิตพิสัยคือ การพัฒนาความรู้สึก เจตคติและค่านิยมควบคู่ไปกับการพัฒนาพุทธิพิสัย หลักสูตรจะเพิ่มทางเลือกให้เด็กได้มีอิสระในการเลือก เน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม คือบูรณาการทั้งความคิด ความรู้สึก และการกระทำ หลักสูตรจะประกอบด้วยโครงสร้างสำคัญ 3 ส่วนคือ ส่วนแรกประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การคำนวณ ส่วนที่สองประกอบด้วย กิจกรรมการดึงความสามารถพิเศษและศักยภาพเด็กออกมา ส่วนที่สามเกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่มเพื่อการสืบเสาะ จุดอ่อนของรูปแบบนี้ก็คือครูจะต้องมีทักษะมากและมีความสามารถที่จะทำงานรายบุคคล และต้องการวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม

3. รูปแบบที่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered Designs) เป็นรูปแบบที่เน้นการแก้ปัญหาชีวิตตามการรับรู้ของสถาบันและชุมชน ทั้งนี้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งระดับรายบุคคลและระดับสังคม โดยทั่วไปจึงต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนและสังคมที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์และจะต้องดำเนินการต่อไป รูปแบบนี้จะแตกต่างกับรูปแบบที่ยึดผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลาง คือจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนนักเรียนมาเข้าเรียน แต่ก็เตรียมพร้อมสำหรับการปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียน การเรียบเรียงหลักสูตรขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหาที่จะนำมาศึกษา เนื้อหาจะต้องสอดคล้องกับปัญหาที่เลือกมา จุดเน้นของรูปแบบนี้จะแตกต่างกันไป นักพัฒนาหลักสูตรบางกลุ่มจะเน้นสถานการณ์ในชีวิตจริง และบางกลุ่มจะเน้นปัญหาของสังคมกับการพัฒนาสังคม รูปแบบที่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลางแยกย่อยไว้ ดังนี้

3.1) รูปแบบสถานการณ์ของชีวิต (Life-Situation Design) เป็นรูปแบบที่รู้จักกันมากที่สุดของรูปแบบที่ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง การจัดการศึกษาจะมุ่งให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง ปัญหาที่เด็กพบที่โรงเรียนจะคล้ายคลึงกับปัญหาที่เด็กพบนอกโรงเรียน สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอย่างต่อเนื่องมีดังนี้

(1) สถานการณ์ที่ต้องใช้ความเจริญงอกงามทางด้านศักยภาพของแต่ละบุคคล คือ ด้านสุขภาพ พลังทางปัญญา ความรับผิดชอบ การแสดงออกและความซาบซึ้งทางสุนทรียภาพ

(2) สถานการณ์ที่ต้องใช้ความเจริญงอกงามทางปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล การเป็นสมาชิกของกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

(3) สถานการณ์ที่ต้องใช้ความเจริญงอกงามเพื่อเผชิญกับองค์ประกอบและพลังของสิ่งแวดล้อม คือ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางเทคโนโลยี และอิทธิพลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

นอกจากนี้ นักพัฒนาหลักสูตรยังต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็กมาประกอบการตัดสินใจด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จุดเด่นอย่างหนึ่งของรูปแบบนี้ก็คือ การเน้นที่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา ทั้งเนื้อหาและกระบวนการจะถูกบูรณาการอยู่ในรูปประสบการณ์ของหลักสูตร มีผู้วิจารณ์ว่าเด็กอาจจะไม่ได้เขียนเนื้อหาวิชา แต่ผู้สนับสนุนรูปแบบนี้ให้อธิบายว่าเนื้อหาได้ถูกนำเสนอไว้แล้วในรูปของปัญหา ซึ่งเด็กจะสามารถมองเห็นได้ชัดเจน จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ เด็กได้ใช้ทั้งประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่มาช่วยวิเคราะห์สถานการณ์ เนื้อหาวิชาที่นำมาใช้จะอยู่ในลักษณะของการบูรณาการและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงโดยมีปัญหาของสังคมและความเป็นห่วงของแต่ละคนเป็นศูนย์กลาง ส่วนสิ่งที่เด่นของรูปแบบนี้ก็คือ ความยากลำบากในการตัดสินใจด้านขอบข่ายและลำดับขั้นตอน สาระสำคัญของการดำรงชีวิต การตัดสินใจว่าปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะสำคัญหรือสัมพันธ์กับอนาคตด้วยหรือไม่

3.2) รูปแบบแกน (Core Design) รูปแบบนี้อาจเรียกชื่อว่า รูปแบบภาระหน้าที่ของสังคมเป็นแกน เพราะเน้นที่การศึกษาทั่วไปและปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ รูปแบบนี้จะเน้นปัญหาเป็นศูนย์กลางมากกว่าการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการวางแผนก่อนนักเรียนมาเรียนและมีการปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียน ปกติจะสอนในช่วงเวลายาว เนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการ ปัญหาและสิ่งที่ผู้เรียนกังวล ครูจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการให้คำแนะนำปรึกษา จุดเด่นของรูปแบบนี้คือ เนื้อหาจะเป็นหน่วยชัดเจน เนื้อหาเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ส่งเสริมการประมวลข้อมูล กระตุ้นให้เด็กเห็นชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เพราะเน้นการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน จุดเด่นของรูปแบบนี้ก็คือแยกออกจากหลักสูตรปกติ หาตำรายาก และครูจะต้องมีทักษะในเนื้อหาวิชา ทักษะการแก้ปัญหาและความรู้ทั่วไป

3.3) รูปแบบปัญหาสังคมและการพัฒนาสังคม (Social Problems and Reconstructionist Designs) ในขณะที่นักการศึกษาบางคนเห็นความสำคัญของการให้ความสำคัญต่อความสนใจของเด็กในการเลือกเนื้อหาของหลักสูตร แต่นักการศึกษาบางคนเห็นว่า หลักสูตรควรเน้นปัญหาของสังคมและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมปัจจุบัน ตลอดทั้งการวางแผนเพื่ออนาคต นั่นคือ หลักสูตรจะต้องสะท้อนการพัฒนาสังคมในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม หลักสูตรจะต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม นักเรียนจะต้องวิเคราะห์ภาวะวิกฤติของชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

สรุปได้ว่าชนิดของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นระบบ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหลายขั้นตอน

2.2 การประเมินหลักสูตร

2.2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

โอลิเวอร์ (Oliver, 2009) ได้ให้ความหมายการประเมินว่า เป็นวิธีเพื่อกำหนดว่า อะไรบ้างที่มีความจำเป็นในการปรับปรุงและการจัดพื้นฐานสำหรับผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตร

Parkay, Ancil, & Hass (2010) ได้ให้ความหมายการประเมิน คือ เป็นการประเมินอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของโปรแกรมทางการศึกษาและการพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงโปรแกรมเหล่านั้น

ครอนบาค (Cronbach, 1963, p. 672) กล่าวว่า การประเมิน คือ การรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโปรแกรมทางการศึกษา

สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Suffebeam, et al, 197, p. 43) มีความคิดที่สอดคล้องกับครอนบาค โดยกล่าวว่า การประเมินหมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ ค้นหาและให้ข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อประกอบการตัดสินใจจากทางเลือกหลากหลาย

แมคโดนัลด์ (MacDonald, 1973 อ้างถึงใน Stenhouse, 1975, p.112) นิยามว่า การประเมินหลักสูตรคือกระบวนการคิด ค้นหา และสื่อสารข้อมูลเพื่อชี้แนะแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับโปรแกรม

รัตนะ บัวสนธ์ (2550, หน้า 10) สรุปว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลสนเทศ ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล (โดยเฉพาะนักเรียน) หรือสิ่งบางสิ่งเพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจในคุณค่าหรือคุณภาพของบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 95) ได้ให้ความหมายการประเมินหลักสูตร ว่าหมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบ และตัดสินใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2548, หน้า 372) ได้ให้ความหมาย การประเมินหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การ รวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบหลักสูตรและตัดสินใจว่าหลักสูตรมี คุณค่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

สรุปความหมายของการประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาผลการใช้หลักสูตร เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรบรรลุผลตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ บรรลุผลมากน้อยเพียงไร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาผลการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรบรรลุผลตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ บรรลุผลมากน้อยเพียงไร

2.2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

ทิตินา แคมมณี (2535, หน้า 134) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร มีความมุ่งหมายเพื่อหาคคุณค่าของหลักสูตร เพื่อตัดสินใจในการวางเค้าโครงระบบของหลักสูตร การบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตรที่ถูกต้อง ตลอดจนจนประเมินผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของ หลักสูตรใด ๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคล้ายคลึงกัน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 250-251) การประเมินหลักสูตร จึงมีจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรโดยสรุปดังนี้

1. เพื่อหาคคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างไร
2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่ต่าง ๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่
3. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง การประเมินผลในลักษณะนี้ มักจะดำเนินไปในช่วงที่ขณะใช้หลักสูตร
4. เพื่อตัดสินใจว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงานด้านหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ
5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่
6. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตร
7. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาหรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้นหมด การประเมินผลในลักษณะนี้ จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสังคมเพียงใด เหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 175) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการได้หรือไม่
2. เพื่ออธิบายและดูว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องต่อกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่
3. เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับ การนำไปใช้ หรือมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง
4. เพื่อตัดสินว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไป ในทาง ที่ถูกต้องหรือไม่
5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจาก ผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

Fitzpatrick, Sanders & Worthen (2004, หน้า 112-113) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการ ประเมิน หลักสูตร คือ

1. เป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ดีจากการประเมิน
2. วิธีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการตัดสินใจสิ่งสำคัญของโปรแกรม
3. ช่วยในการตัดสินใจตอบสนองนโยบาย
4. เป็นนโยบายทางการเมืองและกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติ

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรนั้นมี 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อหาแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการบริหารหลักสูตร 2) เพื่อ ตัดสินประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรไปใช้ในการบริหารหลักสูตร และคุณค่าของหลักสูตร หรือ คุณภาพของหลักสูตร 3) เพื่อติดตามผลผลิตของหลักสูตรโดยพิจารณาจากคุณภาพของผู้เรียนเป็น หลักสำคัญ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2.2.3 ประเภทของการประเมินหลักสูตร

การจำแนกประเภทของการประเมินหลักสูตรสามารถจำแนกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง (ไพศาล หวังพานิช, 2543, หน้า 14)

1. แบ่งตามระดับของหลักสูตร แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 การประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ การประเมินความจำเป็น ประเมิน วัตถุประสงค์ ประเมินโครงสร้าง ประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร ประเมินปัจจัยป้อน และประเมิน ผลลัพธ์
 - 1.2 การประเมินหลักสูตรโดยรวม เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งต้องประเมิน ทุกองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อสรุปผลหรือภาพรวม
2. แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การประเมินเพื่อการปรับปรุงหรือการประเมินความก้าวหน้า เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นตรวจสอบข้อเด่นและข้อด้อยในส่วนประกอบของหลักสูตรเพื่อใช้สำหรับ เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขเป็นสำคัญ

2.2 การประเมินเพื่อสรุปผล เป็นการประเมินเพื่อการประมวลผลโดยสรุปรวมทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร

3. แบ่งตามระยะเวลาในการประเมิน แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

3.1 การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้

3.2 การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร

3.3 การประเมินหลังการใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่าในการแบ่งประเภทของการประเมินหลักสูตรจะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง อย่างไรก็ตามในการประเมินหลักสูตรในทางปฏิบัติ นั้นผู้ประเมินจะใช้ประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินและความสนใจของผู้ประเมินเป็นสำคัญ

2.2.4 ขอบเขตของการประเมินหลักสูตร

โบแชมพ์ (Beauchamp: 1986) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรต้องครอบคลุม 4 ด้านต่อไป 1) ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครู 2) ประเมินรูปแบบของหลักสูตร 3) ประเมินผลที่เกิดกับนักเรียน และ 4) ประเมินระบบหลักสูตร

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander: 1974) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากและซับซ้อน ต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ มาประเมินและได้จัดลำดับขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรไว้ 5 ประการดังนี้

1. การประเมินจุดมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ได้แก่จุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เฉพาะวิชาและจุดประสงค์ในการเรียน เพื่อดูว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมหรือไม่เพียงใด ภาษาที่ใช้ยุ่งยากแก่การสื่อสารซึ่งกันและกันหรือไม่ การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้สูงเกินไปและยากแก่การปฏิบัติหรือไม่

2. การประเมินโครงการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ การประเมินผลโครงการต่างๆที่จะช่วยให้ทราบว่าการใช้หลักสูตร บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ การดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน การจัดเตรียมงบประมาณ การฝึกอบรมครู การแนะแนว ห้องสมุด โรงฝึกงาน การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ได้กระทำไปมากน้อยเพียงใด และ โครงการที่ได้กระทำไปมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. การประเมินการเลือกเนื้อหาสาระของวิชา การเลือกและจัดประสบการณ์เรียน สื่อการเรียน ได้จัดและดำเนินงานไปเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และจัดประสบการณ์เรียนได้สัดส่วนกันครบทุกด้าน และมีความเหมาะสมหรือไม่

4. การประเมินการสอน การประเมินผลระดับนี้เพื่อดูว่าการสอนของครูดำเนินไปโดยยึดถือหลักสูตรเป็นหรือไม่การสอนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร หรือไม่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน คือ ความสามารถในการสอนของครูที่บ่งชี้ว่ากระบวนการเรียนการสอนได้ดำเนินไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร

5. การประเมินโครงการใช้หลักสูตร แม้ว่าการประเมินผลของแต่ละโครงการได้วางแผน และขั้นตอนการประเมินผลไว้อย่างดีแล้ว แต่การดำเนินงานอาจมีข้อผิดพลาด ซึ่งทำให้การประเมิน เพื่อสรุปผลของหลักสูตรผิดพลาดไปได้ต้องมีการประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง

สุมิตร คุณานุกร (2520, หน้า 198-202) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการประเมินผลเพื่อตัดสิน ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรนั้นควรมีขอบเขตอยู่ 4 ประการคือ

1. การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร
2. การวิเคราะห์กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้
3. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลการเรียนของเด็ก
4. การวิเคราะห์โครงการประเมินผล

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 141-142) ได้กำหนดขอบเขตการประเมินผลหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ประเมินหลักสูตรความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์
2. ประเมินโครงการทั้งหมดของโรงเรียน
3. ประเมินโครงการเฉพาะส่วน
4. ประเมินการเรียนการสอน
5. ประเมินโครงการ การประเมินผล
6. ประเมินโครงการความสัมพันธ์ทางการเรียนของนักเรียนถึงการสอนด้วย
7. ประเมินโครงการของผู้เรียนจบออกไปว่าหางานทำได้หรือไม่

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรนั้นสามารถทำการประเมินได้ในขอบเขตที่แตกต่างกัน อาจจะเป็นการประเมินในขอบเขตที่แคบ เช่น การประเมินจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือการประเมิน ในขอบเขตที่กว้าง เช่น การประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการประเมินหรือสิ่ง ที่เราต้องการตรวจสอบและระยะของการประเมิน

2.2.5 ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

ทิตนา แชมมณี (2545) ได้ให้ความเห็นว่า กระบวนการหรือขั้นตอนในการประเมินผลหลักสูตร ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ในการประเมินผลหลักสูตรจะต้องมีการกำหนดว่าจะประเมินผลอะไรอย่างเฉพาะเจาะจง
2. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการกำหนดว่าต้องการข้อมูลอะไรบ้างที่จะนำมาช่วย ในการประเมินผล
3. ในการประเมินผลหลักสูตรจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 2
4. ในการประเมินผลหลักสูตรจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ในข้อ 3
5. ในการประเมินผลหลักสูตรจะวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้ในข้อ 4
6. หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว จะมีการส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้แก่ผู้ ที่จะ ตัดสินใจหรือดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของหลักสูตรนั้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540) กล่าวถึง ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ มีการดำเนินงานดังนี้

1. พิจารณาเป้าหมายการประเมินหลักสูตร
2. กำหนดคณะกรรมการการประเมินหลักสูตร

3. ประชุมคณะกรรมการ
4. กำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายการประเมินหลักสูตร
5. เลือกกิจกรรมการประเมินหลักสูตร
6. พัฒนาเครื่องมือและเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. กำหนดแหล่งทรัพยากรและคาดการณ์เกี่ยวกับปัญหาอันอาจเกิดขึ้น
8. เรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมการประเมินหลักสูตร
9. กำหนดวันที่เสร็จการประเมินหลักสูตร
10. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตร
11. เขียนรายงานการประเมินหลักสูตรเห็นได้ว่าการประเมินหลักสูตรในแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

ทาบ (Taba, 1962, p. 324) ได้ให้แนวทางในการประเมินผลหลักสูตร มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์และตีความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นกระจ่างชัดในเชิงพฤติกรรม คือ ปฏิบัติจริง
 2. คัดเลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับคนหาหลักสูตร
 3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
 4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนและลักษณะของการสอน เพื่อนำมาประกอบในการแปลผลของการประเมินผล
 5. แปลผลของการประเมิน เพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรและการสอนต่อไป
- สรุปได้ว่า ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร มี 1) ขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ขั้นตอนกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการประเมิน 3) ขั้นตอนสร้างเครื่องมือ 4) ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล 6) ขั้นตอนสรุปและรายงานผลการประเมิน และ 7) ขั้นตอนนำผลการประเมินไปพัฒนาหลักสูตร

2.2.6 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาในประเทศไทยและในต่างประเทศตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม (มารุต พัฒผล, 2556, หน้า 213) ดังนี้

รูปแบบการบรรลุเป้าหมาย (Goal-Attainment Model)

รูปแบบการบรรลุเป้าหมายหรือรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler's Objectives Model) เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดที่เน้นการบรรลุเป้าหมายหรือจุดประสงค์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์
2. จัดหมวดหมู่จุดประสงค์
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. กำหนดสถานการณ์ที่แสดงให้เห็นการบรรลุจุดประสงค์
5. เลือกหรือสร้างเครื่องมือวัดผล
6. วัดพฤติกรรมของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการสอน
7. เปรียบเทียบผลการทดสอบกับจุดประสงค์

สำหรับไทเลอร์ การประเมินเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ผลลัพธ์ที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงจุดประสงค์ต่อไป เป้าหมายของหลักสูตรได้มาจากแหล่ง 3 แหล่งด้วยกันคือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาวิชา ซึ่งมีแหล่งคัดเลือก 2 แหล่งคือ จิตวิทยาการเรียนรู้ และ ปรัชญาการศึกษา หลังจากนั้นจึงกำหนดเป็นเป้าหมายของหลักสูตรและปรับให้อยู่ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การตัดสินใจว่าหลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่อยู่ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์

รูปแบบของแฮมมอนด์ (Hammond Model)

แฮมมอนด์ (Hammond, 1973) ได้เสนอแนะขั้นตอน 5 ขั้นตอนด้วยกันเพื่อการบรรลุจุดประสงค์ คือ

1. แยกส่วนของหลักสูตรที่ต้องการประเมิน
2. กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและการเรียนการสอน
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. ประเมินพฤติกรรมตามที่ได้กำหนดไว้
5. วิเคราะห์ผลเพื่อสรุปตามจุดประสงค์

รูปแบบของโพรวัส (Provus' Model)

รูปแบบของโพรวัส (Provus, 1973) อาจเรียกชื่อว่ารูปแบบความไม่สอดคล้อง เนื่องจากเป็นการประเมินตามมาตรฐานหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อหาจุดอ่อนของหลักสูตรและนำไปปรับปรุงต่อไป รูปแบบการประเมินของโพรวัสประกอบด้วย

1. กำหนดมาตรฐานหรือจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยเน้นการทำงานเป็นคณะและตกลงร่วมกัน
2. กำหนดข้อมูลที่จำเป็นเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนกับมาตรฐาน
3. ออกแบบวิธีการหาข้อมูล
4. หาความไม่สอดคล้องโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ต้องการกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง
5. หาเหตุผลความไม่สอดคล้อง
6. กำจัดความไม่สอดคล้องโดยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม

รูปแบบของสเตค (Stake's Countenance Model)

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่เน้นความสำคัญของการบรรยายและการสังเกตในการประเมินสเตค (Stake, 1967) กล่าวว่า การที่จะทำความเข้าใจอย่างแท้จริง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบรรยายโปรแกรมทั้งหมดและตัดสินใจทั้งหมดเช่นเดียวกัน รูปแบบนี้จะแยกการบรรยายของผู้ประเมินและการตัดสินใจของผู้ประเมินในทุกขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ อันได้แก่ สิ่งที่มาก่อน การดำเนินการ และผลลัพธ์

สิ่งที่มาก่อน หมายถึง ทุกๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการเรียนการสอนหรืออาจเรียกว่าพฤติกรรมเบื้องต้น ได้แก่ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์เดิมของนักเรียน

การดำเนินการ หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและการที่นักเรียนตอบสนองต่อประสบการณ์การเรียนรู้

ผลลัพธ์ หมายถึง ความสามารถ เจตคติ และ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอันเป็นผลมาจากส
 เตศได้แยกการบรรยายออกตามลักษณะสิ่งๆที่เชื่อมโยงกับความตั้งใจ การสังเกตสิ่งๆที่เกิดขึ้นจริง การ
 ตัดสินจะเชื่อมโยงไปยังมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสิน

รูปแบบ CIPP (The CIPP Model)

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบของ แดเนียล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) คำว่า CIPP
 ย่อมาจาก สภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์
 (Output) และได้มีผู้พัฒนาต่อมาเป็นรูปแบบ CDPP ซึ่งทั้งสองรูปแบบได้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการ
 วางแผนประเมินหลักสูตรที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะเป็นรูปแบบที่ประเมินทั้งระบบหลักสูตร
 ในรูปแบบ CDPP การประเมิน C คือสภาพแวดล้อม (Context) จะรวมถึงการประเมินความต้องการ
 และปัญหาที่เกี่ยวข้องของนักเรียนเช่นเดียวกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น
 ปรัชญาในการจัดการศึกษาและสภาพปัญหาหรือความจำเป็นของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ส่วน D
 หมายถึง รูปแบบ (Design) ซึ่งจะคำนึงถึงการพัฒนาโปรแกรม เช่น งบประมาณ ความเหมาะสมของ
 บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก ตารางการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น ส่วน P คือกระบวนการ
 (Process) หมายถึง การดำเนินการของโปรแกรมเพื่อควบคุมคุณภาพภายในกระบวนการ และ P คือ
 ผลลัพธ์ (Product) หมายถึง การวัดประสิทธิภาพของโปรแกรมหลังการดำเนินงานเสร็จสิ้น

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ Stufflebeam โดยเรียกว่า รูปแบบการประเมิน
 CIPP Model ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้อง
 กับบริบทของการเรียนการสอน เช่น ปัญหาและความต้องการของโครงการ
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับ
 ปัจจัยต่าง ๆ เช่น หลักสูตร เนื้อหา ผู้สอน ผู้เรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินกระบวนการ
 เรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียน การใช้สื่อการสอน และการใช้เทคนิคการสอน
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการพิจารณาว่า ผลลัพธ์ที่
 เกิดขึ้นของโครงการ เพื่อตัดสินใจในการปรับปรุง หรือ ยกเลิก

รูปแบบ EPIC (The EPIC Model)

คำว่า EPIC ย่อมาจาก Evaluative Programs for Innovative Curriculum ประกอบด้วย
 มิติการประเมินต่อไปนี้

1. พฤติกรรม (Behavior) แบ่งออกเป็น พฤติกรรมด้านสติปัญญา เจตคติ และทักษะ
 ด้านกล้ามเนื้อ
2. สิ่งๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Instruction) ได้แก่ เนื้อหา วิธีการ สิ่งอำนวยความสะดวก
 และงบประมาณ
3. สถาบัน (Institution) ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ครอบครัว
 และชุมชน

ผู้ใช้รูปแบบนี้จะต้องดำเนินการประเมินตามรายการต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลเพื่อตรวจสอบวิธีการเรียนการสอน
2. ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนและความจำกัดของสถาบัน
3. จุดประสงค์
4. พฤติกรรมการเรียนการสอน และสถาบัน ตามที่ระบุไว้ในมิติสามประการข้างต้น
5. เกณฑ์ประสิทธิภาพเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบของไอเซนเนอร์ (Eisner's Model)

รูปแบบของไอเซนเนอร์เป็นรูปแบบที่แตกต่างจากรูปแบบข้างต้นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (Doll, 1996) แต่ไอเซนเนอร์จะเน้นการสังเกตทั้งแนวกว้างและแนวลึกซึ่งสามารถนำมาเขียนตีความและประเมินค่าได้ ผู้สังเกตจะต้องสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่หลากหลาย ผู้ประเมินจะต้องประเมินด้วยสายตาของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ไม่ใช่ด้วยสายตาของคุณคนเดียว ดังนั้น ครู นักเรียน และผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องมีส่วนร่วมเป็นผู้ตัดสิน ข้อมูลที่ใช้อาจได้จาก การสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลประวัติของแต่ละบุคคล และแบบสอบถาม เป็นต้น หลังจากรวบรวมข้อมูลได้แล้วจึงสรุปไปตามธรรมชาติความเป็นจริงและกระบวนการขั้นสุดท้ายคือการแปลความ รูปแบบของไอเซนเนอร์จะมีลักษณะคล้ายกับแนวคิดของสคริฟเวน (Michael Scriven) ที่เน้นการประเมินภายใน ที่แตกต่างจากการประเมินเพื่อตัดสินว่าแต่ละโปรแกรมบรรลุเป้าหมายหรือไม่โดยประเมินจากแบบทดสอบเป็นส่วนใหญ่ แต่การประเมินภายในนั้นจะตอบคำถามว่าโปรแกรมเหมาะสมหรือดีสำหรับเด็กเพียงใด จะพิจารณาคุณค่าของรูปแบบหลักสูตรพร้อม ๆ กับผลกระทบในระยะยาว เครื่องมือที่ใช้จะมีมากกว่าแบบทดสอบหรือแบบวัดต่าง ๆ กล่าวคือ จะต้องตระหนักถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีการสังเกต การให้คุณค่า การตีความ และการวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ (Informal Evaluation)

รูปแบบของพาร์เลตและแฮมิลตัน (Parlett and Hamilton's Model)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของพาร์เลตและแฮมิลตันเน้นการประเมินแบบไม่เป็นทางการเช่นเดียวกับแนวคิดของ ไอเซนเนอร์และสคริฟเวน พาร์เลตและแฮมิลตันกล่าวว่า การประเมินตามรูปแบบเดิมซึ่งเน้นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิตินั้นมีจุดอ่อนคือ ยากที่จะควบคุมตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ละเลยข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีคุณค่า วิธีการที่ใช้อาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนหรือชีวิตจริง และสิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากร พาร์เลตและแฮมิลตันเสนอแนะว่า การประเมินควรตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลต่อหลักสูตร สรรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งข้อดีข้อเสีย ตลอดทั้งผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ควรตรวจสอบและอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของหลักสูตรและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ นอกจากนี้ควรมีการระบุส่วนประกอบที่จำเป็นทุกส่วนของหลักสูตร ซึ่งขั้นตอนในการประเมินมี 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นสังเกต ขั้นค้นหา และขั้นอธิบาย สำหรับการประเมินหลักสูตรโรงเรียนนั้นสามารถใช้เทคนิควิธีการเกณฑ์การประเมินและแนวทางต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ ผู้ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโรงเรียนอาจตั้งคำถามนำเพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนกำหนดจุดประสงค์ชัดเจนหรือไม่
2. จุดประสงค์มีคุณค่าเพียงพอหรือไม่

3. ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่
4. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่
5. เนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือชุมชนหรือไม่
6. มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสมหรือไม่
7. หลักสูตรสอดคล้องกับหลักสูตรระดับประเทศหรือไม่
8. เนื้อหาประกอบด้วยเจตคติ ค่านิยม ความรู้และทักษะหรือไม่
9. มีการบูรณาการเนื้อหาหรือไม่
10. มีวิธีสอนที่หลากหลายหรือไม่
11. วิธีสอนเพียงพอต่อการบรรลุจุดประสงค์หรือไม่
12. วิธีสอนที่นำมาใช้ได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือไม่
13. กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้เพียงพอต่อการบรรลุจุดประสงค์หรือไม่
14. มีกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายหรือไม่
15. กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการตลอดการสอนหรือไม่
16. เด็กได้เรียนในสิ่งที่ได้รับการสอนหรือไม่
17. ครูมีเวลาเพียงพอสำหรับการวางแผนแต่ละวันหรือไม่
18. เวลาเหมาะกับระดับพัฒนาการเด็กหรือไม่
19. สิ่งแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้หรือไม่
20. สื่อเหมาะสมและหาได้เมื่อต้องการหรือไม่
21. มีการใช้ทรัพยากรทั้งในและนอกโรงเรียนหรือไม่

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาผลการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรบรรลุผลตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ บรรลุผลมากน้อยเพียงไร

2.2.7 ดัชนีบ่งชี้คุณภาพของการประเมินหลักสูตร

ความคิดเห็นที่ได้รับการยอมรับทั่วไปเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษา คือ การที่นักเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการศึกษากับคุณภาพการบริหารงานของโรงเรียนซึ่งวัดได้จากเกณฑ์คุณภาพ เกณฑ์คุณภาพของโรงเรียน หมายถึง บรรยากาศในองค์กร หรือพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนของนักเรียน หรือเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน

โอคส์ (Oaks, 1986) เสนอแนะว่า เกณฑ์หรือดัชนีบ่งชี้คุณภาพควรมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งในหัวข้อต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติในรูปของผลผลิตหรือสถานการณ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะที่เชื่อมโยงกับผลผลิตที่พึงประสงค์
3. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของระบบ

4. ข้อมูลที่บรรยายเงื่อนไขทางการศึกษาที่น่าสนใจต่อผู้กำหนดนโยบาย
ดัชนีบ่งชี้ที่สามารถใช้สำหรับแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ของ
โรงเรียนและเพื่อการปรับปรุงโรงเรียน จะมีลักษณะดังนี้

1. ดัชนีช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร
2. ดัชนีที่สะท้อนผลลัพธ์ของหลักสูตร
3. ดัชนีที่สามารถตีความได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง

การกำหนดขอบข่ายของดัชนีบ่งชี้จะต้องระบุลักษณะรายละเอียดของโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่
เพียงแค่พาผลคือนักเรียนเท่านั้น ขอบข่ายของดัชนีบ่งชี้อาจแบ่งออกได้เป็นสามหมวดหมู่ด้วยกัน
คือ

1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ งบประมาณ แหล่งทรัพยากร คุณภาพของครู ภูมิหลัง
ของนักเรียน
2. กระบวนการ (Process) ได้แก่ คุณภาพของโรงเรียน คุณภาพของหลักสูตร คุณภาพ
ของการสอน

3. ผลผลิต (Outputs) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ การออกกลางคัน เจตคติและแรงจูงใจ
ตัวอย่างดัชนีบ่งชี้ทางการศึกษาในโรงเรียน มีดังนี้

ด้านนักเรียน

- ผลการสอบของนักเรียนตามแบบทดสอบมาตรฐาน
- ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ความสามารถทางการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน
- ทักษะการทำความเข้าใจ
- ความสามารถด้านการดำเนินการและการเรียบเรียงข้อมูล
- การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนและครู
- ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
- การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
- ความสม่ำเสมอและคุณภาพของการบ้าน
- ความมีวินัย
- การมาเรียนและการตรงต่อเวลา

ด้านครู

- การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
- การลาและการตรงต่อเวลา
- คุณลักษณะด้านอายุ เพศ ประสบการณ์ และความเหมาะสม
- ภาระงานโดยเฉลี่ย
- การทำงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- เงินเดือนปัจจุบันและอนาคต
- การลาออกหรือการย้ายของผู้ร่วมงาน

ด้านองค์การ

- บรรยากาศในองค์การ
- การเก็บบันทึกเอกสาร
- นโยบายการบ้านและการสอบ
- อัตราการมีส่วนร่วมของพ่อแม่
- โครงสร้างการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
- การช่วยเหลือนักเรียน
- กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- การจัดประสบการณ์ด้านการทำงานและการมีส่วนร่วมในสังคม

ด้านหลักสูตร

- แหล่งทรัพยากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ
- วิธีการที่มีคุณภาพ
- การบรรลุวัตถุประสงค์
- ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- ตอบสนองความต้องการของนักเรียน
- ผลลัพธ์ทั้งส่วนที่ตั้งใจและส่วนที่ไม่ได้ตั้งใจ
- คุณภาพของการสอน
- คุณภาพการจัดการหลักสูตร

ด้านงบประมาณ

- งบประมาณทั้งหมดที่ใช้ทั้งโรงเรียน
- สัดส่วนการจัดงบประมาณ เช่น การศึกษา
- ค่าบำรุงรักษา
- ค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง
- เงินบริจาคจากพ่อแม่และชุมชน
- ค่ารายรับต่อหัว

เหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งของการใช้ดัชนีบ่งชี้คือ เพื่อช่วยครูประเมินหลักสูตรหรือโปรแกรม คำว่า โปรแกรมจะมีความหมายรวมถึง กิจกรรมต่าง ๆ กระบวนการ แหล่งทรัพยากร และกลยุทธ์การบริหาร การพัฒนาตัวบ่งชี้จะต้องวิเคราะห์ส่วนประกอบของโปรแกรม ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความจำเป็น : หลักสูตรหรือโปรแกรมจัดทำสำหรับใคร
2. จุดประสงค์ : ความชัดเจนของจุดประสงค์
3. ทรัพยากร : คุณภาพและปริมาณด้านทรัพยากร
4. กิจกรรม : กิจกรรมและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุจุดประสงค์
5. ผลกิจกรรม : เหตุการณ์ บริการที่โปรแกรมกำหนด ตลอดทั้งผลลัพธ์ต่อความจำเป็นเบื้องต้น

ในการประเมินโรงเรียนนั้น จะต้องประกอบด้วยเกณฑ์คุณภาพ และการกำหนดมาตรฐานสำหรับแต่ละเกณฑ์ แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นคือ ความยากในการอธิบายสาระสำคัญ ผลผลิต และการวัดอีกทางเลือกหนึ่งในการกำหนดเกณฑ์ก็คือ ให้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงกับสาระของสิ่งที่จะวัดและ

สามารถวัดได้มากกว่า ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวอาจทำได้โดยสัมพันธ์กับกระบวนการที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ ผลลัพธ์ที่สามารถวัดได้ โครงสร้างขององค์การ ปัจจัยนำเข้าและแหล่งทรัพยากร

วิธีการกำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมินโรงเรียนมีดังนี้

1. การเปรียบกับอดีต (Comparison with the Past) โดยเปรียบกับผลครั้งก่อน
2. ใช้คุณภาพของระบบอื่น (Quality of Other Systems) โดยเปรียบกับโรงเรียนอื่น
3. กำหนดคุณภาพที่ต้องการ (Desired Quality) โดยกำหนดระดับผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ
4. เกณฑ์คุณภาพมาตรฐานทางวิชาชีพ (Professional Standards of Quality) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพเป็นผู้กำหนด
5. กำหนดคุณภาพเพื่อการอยู่รอด (Survival Quality) โดยการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่จำเป็นต่อการบรรลุผล
6. การวางแผนคุณภาพ (Planned Quality) โดยการกำหนดเป้าหมายตามแผนเพื่อการบรรลุผล

7. กำหนดคุณภาพสูงสุด (Optimal Quality) โดยการกำหนดผลที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ ขั้นตอนการใช้ดัชนีบ่งชี้คุณภาพมีดังต่อไปนี้

1. กำหนดมโนทัศน์หรือสาระสำคัญ (Conceptualization) ระบุจุดประสงค์ของดัชนีและความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์แล้วนำไปจัดเรียงให้อยู่ในลักษณะกรอบความคิด
2. ระบุองค์ประกอบของการวัด (Identification of Component Measures) โดยการนิยามมโนทัศน์ทั้งหมด รวมทั้งกำหนดแหล่งทรัพยากรและวิธีการรวบรวม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)
4. การวิเคราะห์และตีความ (Analysis and Interpretation) โดยวิเคราะห์และนำเสนอให้สอดคล้องกับองค์ประกอบตามสถานการณ์
5. การแปลความและการสื่อสาร (Translation and Communication) โดยสรุปผลและนำเสนอผล

ในกรณีที่ดัชนีบ่งชี้คุณภาพถูกนำไปใช้เพื่อการปรับปรุงโรงเรียน ขั้นตอนขั้นสุดท้ายคือ การตรวจสอบผลการนำดัชนีไปใช้ ถ้าหากดัชนีพัฒนาขึ้นมาโดยขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ ครูควรพิจารณาจุดประสงค์เหล่านั้นว่าเหมาะสมหรือไม่ หรือจะต้องมีการปรับเปลี่ยนต่อไป

สรุปได้ว่า การประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนเพื่อเหตุผลในการแสดงความรับผิดชอบให้ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งที่มีความยุ่งยากหลายประการ การพัฒนาดัชนีบ่งชี้คุณภาพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นทั้งผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณภาพการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งดัชนีบ่งชี้คุณภาพอาจจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ เช่น ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และ ด้านผลผลิต กระบวนการหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพของครู และการประเมินโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของปัจจัยทั้งสองอย่างข้างต้น

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิพนธ์ วรรณเวช และคณะ (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านบริบท และด้านผลผลิต 2) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้ ด้านบริบท ควรมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งนักศึกษาที่ได้เรียนต้องได้รับความรู้จากบทเรียนและอาจารย์ที่ให้ความรู้ตรงตามหลักสูตร สอดคล้องกับสภาพการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน บริบทของหลักสูตรควรออกแบบมาเพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้หลักสูตรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร การวางตัวในสังคมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และ ด้านกระบวนการ ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ กระบวนการเป็นไปตามหลักการของหลักสูตรที่กำหนดดีแล้ว แต่ควรกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการให้นักศึกษาเกิดความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าอิสระให้มากขึ้น กระบวนการสำเร็จการศึกษาควรกำหนดให้ชัดเจน

บัณฑิตา อินสมบัติ และปราณี เนรมิต (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 1.2) ด้านศักยภาพของอาจารย์ผู้รับผิดชอบและประจำหลักสูตร 1.3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 1.4) ด้านทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ 2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ Thailand 4.0 นำเสนอใน 5 ประเด็น ดังนี้ 2.1) หลักสูตรด้านเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ควรเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการข้ามศาสตร์หรือสาขาวิชา โดยเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกับการเรียนเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการจริง 2.2) หลักสูตรครุศาสตร์ เป็นหลักสูตรเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกับการเรียนเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในการเรียนรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวกับการสร้างอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพอื่นได้นอกจากการประกอบวิชาชีพครู 2.3) หลักสูตรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ควรจัดเป็นหลักสูตรแบบโมดูลร่วมกับหลักสูตรปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาทักษะที่จำเป็น 2.4) หลักสูตรด้านวิทยาการจัดการเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการร่วมกับการมีรายวิชา online ด้านทักษะวิชาชีพ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในช่วงเวลาว่างระหว่างเรียน 2.5) หลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรจัดเป็นหลักสูตรแบบโมดูลร่วมกับหลักสูตรปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน

พจนีย์ มั่งคั่ง และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตร ตามความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด คือ ด้านบริบทของหลักสูตร: แผนการศึกษา และด้านบริบทของหลักสูตร: วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และด้านที่มีความเหมาะสมลำดับสุดท้าย คือ ด้านกระบวนการ: การบริหารและพัฒนาอาจารย์ 2) ผลการประเมินหลักสูตร ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด คือ ด้านบริบทของหลักสูตร: โครงสร้างของหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น: แผนการศึกษา และด้านที่มีความเหมาะสมลำดับสุดท้าย คือ ด้านบริบทของหลักสูตร: วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) ผลการประเมินหลักสูตร ตามความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด คือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น: คุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านบริบทของหลักสูตร: วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ ด้านที่มีความเหมาะสมลำดับสุดท้าย คือ ด้านกระบวนการ: ความพึงพอใจของนักศึกษาและการจัดการข้อร้องเรียน 4) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า นักศึกษามีคุณภาพ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีคุณภาพมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ ด้านปัญญา ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านที่มีความคุณภาพลำดับสุดท้าย คือ ด้านความรู้

สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการศึกษาพบว่า 1) อาจารย์และกรรมการประจำหลักสูตรมีความคิดเห็นต่อการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านบริบท และปัจจัยนำเข้า มีความสอดคล้องเหมาะสม 2) นักศึกษาและมหาบัณฑิตมีความเห็นต่อการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตผลกระทบ และมีความพึงพอใจในหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิตมีความคิดเห็นต่อการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านผลผลิต ผลกระทบ และมีความความพึงพอใจในคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก 4) แนวทางการพัฒนาหลักสูตร 1) พัฒนาหลักสูตรให้มีความเป็นสากลโดยใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน 2) แลกเปลี่ยนนักศึกษากับต่างประเทศ หรือทำ MOU กับบางประเทศที่จัดการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา 3) สร้างมาตรฐานหลักสูตรการบริหารการศึกษาของ ASEAN ร่วมกัน 4) มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรกำหนดมาตรฐานหลักสูตรของตนเองอย่างอิสระ 5) กำหนดให้มีรายวิชาที่ทันสมัย 6) จัดกิจกรรมสัมมนาจากการศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จ 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร 8) ลงทะเบียนการทำวิทยานิพนธ์เป็น 2 ครั้ง หรือ 2 รายวิชาต่อเนื่อง เพื่อสะดวกในการติดตามงานและนักศึกษาจบตามกำหนดเวลา

เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2563) ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาบริหาร การศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตรในภาพรวมนักศึกษาเห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมมาก อาจารย์ ประจำหลักสูตรส่วนใหญ่เห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน และมีความสอดคล้อง กับความต้องการของสังคม ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่ในด้านความสอดคล้องกับนโยบาย และกฎหมายการศึกษายังต้องปรับปรุง ในด้านการบริหารหลักสูตรผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่าในภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมมาก และ 2) ผลการพิจารณาของคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร มีข้อเสนอแนะให้ปรับการเขียน สถานการณ์ภายนอก ปรับวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมศาสตร์ทางบริหารการศึกษาและสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิต ปรับข้อกำหนดของหลักสูตรและคำอธิบายชุดวิชาให้ครอบคลุม มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร รวมทั้งกำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพตามเกณฑ์ของคุรุสภา ปรับเพิ่มให้มีชุดวิชาเลือก ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวได้นำไปปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษาแล้ว

2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

CIPP Model	รายการประเมิน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์	เนื้อหาการประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
บริบท	คุณภาพของหลักสูตร	คุณภาพของหลักสูตร	คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5	1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน	แบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ	ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบ	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา
ปัจจัยเบื้องต้น	ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร	ความพึงพอใจในปัจจัยเบื้องต้น	คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5	1. ปัจจัยเกี่ยวกับคุณวุฒิคุณสมบัติของผู้สอนและผู้เรียน 2. การจัดการเรียนการสอน 3. สื่อการเรียนการสอน	1. อาจารย์ 5 ท่าน 2. นักศึกษา 80 คน	1. แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ 2. แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา	1. ส่งแบบสอบถามให้อาจารย์และนักศึกษาตอบ	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา
กระบวนการ	ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ	ความพึงพอใจในกระบวนการ	คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5	1. คุณภาพการสอนและบุคลากรสายสนับสนุน 2. การจัดทำตารางเรียน/ ตารางสอบ 3. การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ 4. การวัดผลและประเมินผลรายวิชา 5. ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา 6. การให้บริการข้อมูลการเรียนการสอน	นักศึกษา 80 คน	แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา	ส่งแบบสอบถามให้อาจารย์และนักศึกษาตอบ	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา
ผลผลิต	คุณภาพบัณฑิต	1. คุณภาพผลผลิตตามการประเมินของบัณฑิต	คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5	1. คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน	บัณฑิต 35 คน	แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต	ส่งแบบสอบถามให้บัณฑิตตอบ	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา
		2. คุณภาพผลผลิตตามการประเมินของผู้ใช้บัณฑิต		2. คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน	ผู้ใช้บัณฑิต 60 คน	แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิต	ส่งแบบสอบถามให้บัณฑิตตอบ	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา
		3. ผลงานของบัณฑิตที่ตีพิมพ์เผยแพร่	ผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	3. คุณภาพผลงานของบัณฑิตที่ตีพิมพ์เผยแพร่	บัณฑิต 35 คน	แบบสำรวจผลงานของบัณฑิต	ส่งแบบสำรวจให้บัณฑิตตอบ	ร้อยละ

CIPP Model	รายการประเมิน	ตัวชี้วัด	เกณฑ์	เนื้อหาการประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
แนวทางการพัฒนาหลักสูตร	แนวทางการพัฒนาหลักสูตร	แนวทางการพัฒนาหลักสูตร	ความต้องการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	จำนวน 7 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 35 คน 1. ผู้บริหาร 2. อาจารย์ประจำหลักสูตร 3. อาจารย์ผู้สอน 4. นักศึกษา 5. ผู้ใช้บัณฑิต 6. ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ 7. ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่าย ผลิตผู้บริหารสถานศึกษาของ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	แบบสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง	วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ในด้านบริบท ของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ ด้านผลผลิตของหลักสูตร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้าน ผลผลิตของหลักสูตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้ แนวคิด CIPP Model (Context, Input, Process, and Product) ของ Daniel L. Stufflebeam ออกแบบการวิจัยและเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mix Method Design) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิต/ นายจ้างของนักศึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา และ นักศึกษาปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 210 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. นักศึกษาปัจจุบันของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จำนวน 80 คน
2. มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จำนวน 53 คน

3. อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ที่ทำการสอนในหลักสูตรฯ ระหว่างปีการศึกษา 2563-2566 จำนวน 5 คน
4. ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2563-2564 จำนวน 60 คน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ จำนวน 3 ท่าน
6. ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จำนวน 9 ท่าน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และ แบบสำรวจ

3.2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นมีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ Check List

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร เป็นแบบประเมิน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Five Rating Scales) มีค่าตั้งแต่ ระดับมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ จำแนกตามกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ด้านบริบท มีประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร

ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์พิเศษ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับ ผู้สอน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน คุณสมบัติของผู้เรียน

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของบัณฑิต เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ด้านผลผลิต มีประเด็นเกี่ยวกับ คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบ มาจากฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน

ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาปัจจุบัน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร 2 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับผู้สอน การจัดการเรียน การสอน สื่อการเรียนการสอน คุณสมบัติของผู้เรียน และด้านกระบวนการ มีประเด็นเกี่ยวกับ คุณภาพ การสอนและบุคลากรสายสนับสนุน การจัดทำตารางเรียน/ ตารางสอบ การจัดโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ การวัดผลและประเมินผลรายวิชา ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุน การศึกษา และการให้บริการข้อมูลการเรียนการสอน

ชุดที่ 5 แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของ หลักสูตร ด้านผลผลิต มีประเด็นเกี่ยวกับ คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาจากฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน

3.2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 7 ชุด 7 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 35 คน ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษาของ วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมา โศกราช

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน

ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ใช้อบัณฑิต/นายจ้างของนักศึกษา

ชุดที่ 6 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักศึกษาปัจจุบัน

ชุดที่ 7 แบบสัมภาษณ์สำหรับบัณฑิต

3.2.3 แบบสำรวจ

แบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 1 ชุด คือ แบบสำรวจผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ของบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม

1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ที่ใช้แนวคิด CIPP Model (Context, Input, Process, and Product) ของ Daniel L. Stufflebeam เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตร

2) นำความรู้ที่ได้มาสร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาให้ครอบคลุมตามนิยาม ศัพท์ รวมถึงครอบคลุมถึงประเด็นที่ต้องการทำวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย สร้างแบบสอบถามโดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ต

3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา การวัดและประเมินผล พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ โดยใช้แบบประเมินค่าความ สอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

ผลการพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ค่า IOC แต่ละข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลองเก็บข้อมูล (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมายที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's method) พบว่าค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ มีค่า 0.83 แสดงว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5) นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถามแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

2) สร้างข้อคำถามตามขอบเขตของเนื้อหาให้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์ รวมถึงครอบคลุมถึงประเด็นที่ต้องการทำวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา การวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ มีค่า 0.83 แสดงว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.3.3 แบบสำรวจ

1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแบบสำรวจผลงานของบัณฑิตที่ตีพิมพ์เผยแพร่

2) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมถึงประเด็นที่ต้องการทำวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา การวัดและประเมินผล พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสำรวจ

1) ติดต่อขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต

2) ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์พิเศษ และผู้ใช้บัณฑิต พร้อมทั้งติดแสตมป์ด้านหลังแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสะดวกในการส่งคืน กำหนดส่งคืนแบบสอบถามภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม รับแบบสอบถามกลับคืน และติดตามผู้ที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามเป็นระยะ ๆ ทางโทรศัพท์ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 60 วัน

4) ส่งแบบสอบถามและแบบสำรวจทางไปรษณีย์ให้บัณฑิต พร้อมทั้งติดแสตมป์ด้านหลังแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสะดวกในการส่งคืน กำหนดส่งคืนแบบสอบถามภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม รับแบบสอบถามกลับคืน และติดตามผู้ที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามเป็นระยะ ๆ ทางโทรศัพท์ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 60 วัน

5) ส่ง QR Code แบบสอบถามออนไลน์ให้อาจารย์ และ นักศึกษาปัจจุบัน ติดตามการส่งข้อมูลกลับคืนมาเป็นระยะ ๆ ทาง Google form และ แอปพลิเคชันไลน์ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 60 วัน

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

1) ติดต่อขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 7 กลุ่ม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโคราช ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโคราช อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต

2) ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3) ประสานวันเวลา เพื่อเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 30 วัน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การศึกษาเอกสาร (Documentary review) เพื่อหาแนวทางการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร
 2) วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
 3) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Five Rating Scales) ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

การกำหนดแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ กำหนดดังนี้

มากที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ	5
มาก	มีคะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีคะแนนเท่ากับ	3
น้อย	มีคะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีคะแนนเท่ากับ	1

โดยมีเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อหลักสูตรฯ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4) ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ เสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Content Validity) โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 78)

$$\text{สูตร } \text{IOC} = \frac{[\sum R]}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha-Coefficient, 1990) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 109)

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 k แทน จำนวนข้อคำถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$\text{สูตร } P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการเทียบค่าให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมดหรือจำนวนประชากร

2) การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้บอกค่ากลางของของคะแนนแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
	ΣX	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนข้อมูล

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้บอกการกระจายของข้อมูลแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$\text{สูตร S.D.} = \sqrt{\frac{N(\Sigma X) - (\Sigma X^2)}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	ΣX	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	ΣX^2	แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ในด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ ด้านผลผลิตของหลักสูตร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้แนวคิด CIPP Mode ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 6 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักศึกษาปัจจุบัน	80	47.06
ศิษย์เก่า	42	24.70
ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้าง	31	18.24
อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน	5	2.94
ผู้ทรงคุณวุฒิ	12	7.06
รวม	170	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล จำนวน 210 คน ตอบแบบสอบถาม/ให้ข้อมูลกลับมา จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 จำแนกเป็น เป็นนักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 ศิษย์เก่า จำนวน 42 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.70 ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้าง จำนวน 31 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.24 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.06 และ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน จำนวน 5 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.94 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
มีภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาหรือหลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารการศึกษา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด	4.71	0.46	มากที่สุด
มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมภูมิภาค และสังคมโลก ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงแนวโน้ม และนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา	4.72	0.45	มากที่สุด
มีความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิดที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.65	0.54	มากที่สุด
มีความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ	4.76	0.43	มากที่สุด
มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความมุ่งมั่นในการทำวิจัยระดับดี มีการจัดการกับปัญหาเชิงจริยธรรม สื่อความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ	4.53	0.66	มากที่สุด
โครงสร้างหลักสูตร			
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน	4.71	0.52	มากที่สุด
หมวดวิชาบังคับ	4.62	0.55	มากที่สุด
หมวดวิชาเลือก	4.71	0.46	มากที่สุด
วิทยานิพนธ์	4.50	0.62	มากที่สุด
สารนิพนธ์	4.67	0.49	มากที่สุด
จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	4.47	0.52	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เนื้อหาของหลักสูตร			
หมวดวิชาเสริมพื้นฐานไม่นับหน่วยกิต			
ED41001 ประเด็นทางการบริหารในการศึกษา	4.53	0.49	มากที่สุด
ED41002 การสอนและการเรียนรู้โดยเทคโนโลยีดิจิทัล	4.60	0.51	มากที่สุด
รายวิชาบังคับพื้นฐาน			
ED41003 สารัตถะพุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก	4.53	0.64	มากที่สุด
ED41004 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน	4.70	0.51	มากที่สุด
ED41105 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา	4.53	0.52	มากที่สุด
วิชาบังคับเฉพาะสาขา			
ED41206 การวางแผนองค์การและการบริหารการเปลี่ยนแปลง	4.40	0.68	มาก
ED41207 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร	4.67	0.49	มากที่สุด
ED41208 ภาวะผู้นำในองค์การทางการศึกษา	4.33	0.72	มาก
ED41209 ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ	4.43	0.72	มาก
ED41210 การประกันคุณภาพการศึกษา	4.67	0.49	มากที่สุด
ED41211 ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.53	0.52	มากที่สุด
รายวิชาบังคับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ			
ED41312 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา	4.67	0.49	มากที่สุด
หมวดวิชาเลือก			
ED41413 กลยุทธ์เพื่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล	4.53	0.72	มากที่สุด
ED41414 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม	4.60	0.51	มากที่สุด
ED41415 กฎหมายสำหรับนักบริหารการศึกษา	4.63	0.62	มากที่สุด
ED41416 การบริหารจัดการนวัตกรรม	4.47	0.64	มาก
ED41417 การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา	4.53	0.52	มากที่สุด
ED41418 การบริหารสถานศึกษา	4.70	0.41	มากที่สุด
ED41419 การวิเคราะห์ระบบงานและพัฒนาองค์การ	4.53	0.64	มากที่สุด
ED41420 ความเป็นนักรับมืออาชีพ	4.67	0.49	มากที่สุด
ED41421 ทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้	4.57	0.64	มากที่สุด
ED41422 สัมมนาการบริหารการศึกษา	4.50	0.56	มากที่สุด
ED41423 บริบทและแนวโน้มทางการศึกษา	4.40	0.63	มาก
ED41424 ทฤษฎีการบริหารในองค์การทางการศึกษา	4.60	0.63	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ED41425 หลักและเทคนิคการบริหารงานวิชาการ	4.47	0.59	มาก
ED41426 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	4.57	0.80	มากที่สุด
ED41427 การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	4.43	0.82	มาก
ED41428 ภาษาอังกฤษสำหรับบัณฑิตศึกษา	4.50	0.83	มากที่สุด
ED41429 ระบบสารสนเทศและนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา	4.60	0.51	มากที่สุด
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์			
ED41530 วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 1)	4.67	0.49	มากที่สุด
ED41531 วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 2)	4.60	0.51	มากที่สุด
ED41532 สารนิพนธ์ (แผน ข)	4.67	0.49	มากที่สุด
ด้านสาระของรายวิชาในหลักสูตร			
ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร	4.73	0.46	มากที่สุด
การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาระเนื้อหาที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน	4.67	0.49	มากที่สุด
หลักสูตรแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการทางวิชาการและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต	4.60	0.51	มากที่สุด
รายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จได้ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร	4.67	0.49	มากที่สุด
การเปิดรายวิชาเลือกสนองความต้องการของนักศึกษา ทันสมัยและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	4.53	0.52	มากที่สุด
ภาพรวม	4.63	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 บริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตร “มีความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ” ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.43) รองลงมาคือ ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.46)

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
ส่งเสริมภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณทางวิชาการ และ จรรยาบรรณทางวิชาชีพพร้อมทั้งสามารถใช้หลักธรรมคำสอนในพุทธ ศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการ และมาตรฐานทางวิชาชีพ	4.73	0.46	มากที่สุด
มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้น ในสังคมโลกและสังคมภูมิภาค เพื่อการวิพากษ์เชิงเปรียบเทียบกับ ระบบการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศไทยในมิติต่าง ๆ รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ก้าวทันกับ การเปลี่ยนแปลง แนวโน้ม และนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐานทางวิชาชีพ	4.74	0.45	มากที่สุด
มีความสามารถทำความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การปฏิบัติ การ แก้ไขปัญหาและการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิดขั้นสูงที่เน้นการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ ทั้งจากการเรียนการสอนแบบ ปกติในชั้นเรียนและจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.67	0.54	มากที่สุด
มีความสามารถในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามได้อย่างเหมาะสมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร รวมทั้ง มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาชีพ และเชิงวิชาการ	4.78	0.43	มากที่สุด
มีความสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งเพื่อการ เรียนรู้ การเรียนการสอน การวิจัย การติดต่อสื่อสาร การบริหาร จัดการและอื่น ๆ	4.73	0.66	มากที่สุด
มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความรู้หลักการทำวิจัย ในระดับสูงมีการจัดการและลึกซึ้งกับปัญหาเชิงจริยธรรม สื่อ ความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และ ส่งเสริมต่อความเป็นผู้นำการวิจัยในสาขาวิชา	4.71	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
โครงสร้างหลักสูตร			
หลักสูตรแบบ 1.1	4.62	0.55	มากที่สุด
หลักสูตรแบบ 2.1			
วิชาเสริมพื้นฐาน	4.71	0.46	มากที่สุด
วิชาบังคับพื้นฐาน	4.70	0.62	มากที่สุด
วิชาบังคับเลือกเฉพาะสาขา	4.67	0.49	มากที่สุด
วิชาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพการบริหารการศึกษา	4.57	0.52	มากที่สุด
วิชาเลือก	4.63	0.49	มากที่สุด
ดัชนีนิพนธ์	4.60	0.51	มากที่สุด
จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	4.53	0.64	มากที่สุด
เนื้อหาของหลักสูตร			
หมวดวิชาเสริมพื้นฐานไม่นับหน่วยกิต			
ED 61001 พื้นฐานทางการศึกษาและการบริหารการศึกษา	4.60	0.51	มากที่สุด
รายวิชาบังคับพื้นฐาน			
ED61102 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา	4.53	0.52	มากที่สุด
ED61103 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน	4.70	0.68	มากที่สุด
ED61104 สัมมนาสารัตถะในพระไตรปิฎก	4.67	0.49	มากที่สุด
วิชาบังคับเฉพาะสาขา			
ED61205 วิชาการศึกษาไทยในสังคมโลกและภูมิภาค	4.53	0.72	มากที่สุด
ED61206 แนวโน้มและนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา	4.63	0.72	มากที่สุด
ED61207 การวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา	4.67	0.49	มากที่สุด
ED61208 ภาวะผู้นำกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	4.53	0.52	มากที่สุด
รายวิชาบังคับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ			
ED61309 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา	4.67	0.49	มากที่สุด
หมวดวิชาเลือก			
ED61410 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา	4.43	0.72	มาก
ED61411 มนุษย์สัมพันธ์กับพฤติกรรมองค์กรทางการศึกษา	4.60	0.51	มากที่สุด
ED61412 การพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา	4.53	0.62	มากที่สุด
ED61413 การพัฒนาคุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษา	4.47	0.64	มาก
ED61414 ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้	4.53	0.52	มากที่สุด
ED61415 การเปลี่ยนแปลงองค์การทางการศึกษา	4.60	0.41	มากที่สุด
ED61416 การบริหารและการนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ	4.53	0.64	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ED61417 การวิเคราะห์และประเมินนโยบายทางการศึกษา	4.67	0.49	มากที่สุด
ED61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา	4.87	0.64	มากที่สุด
ED61419 การศึกษาอิสระทางการบริหารการศึกษา	4.80	0.56	มากที่สุด
ED61420 การจัดการความรู้และการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้	4.40	0.63	มาก
ED61421 การบริหารเชิงกลยุทธ์ทางการศึกษา	4.45	0.63	มาก
ดัชนีนิพนธ์			
ED61522 ดุษฎีนิพนธ์ (แบบ 1.1)	4.47	0.59	มาก
ED61523 ดุษฎีนิพนธ์ (แบบ 2.1)	4.67	0.80	มากที่สุด
ด้านสาระของรายวิชาในหลักสูตร			
ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร	4.63	0.82	มากที่สุด
การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาระเนื้อหาที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน	4.50	0.83	มากที่สุด
หลักสูตรแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับ ความก้าวหน้าทางวิชาการและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต	4.60	0.51	มากที่สุด
รายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จได้ ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร	4.77	0.49	มากที่สุด
การเปิดรายวิชาเลือกสนองความต้องการของนักศึกษา ทันสมัย และ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	4.63	0.52	มากที่สุด
ภาพรวม	4.78	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า บริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของรายวิชา ED 61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.64) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของรายวิชา ED 61419 การศึกษาอิสระทางการบริหารการศึกษา ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.56)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโศกราช

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การรับนักศึกษา			
การประชาสัมพันธ์หลักสูตร	4.63	0.52	มากที่สุด
ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา	4.73	0.46	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม	4.67	0.62	มากที่สุด
คุณสมบัติของผู้เรียน/การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน			
มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนเข้าศึกษา	4.60	0.51	มากที่สุด
มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ มีคู่มือการปฐมนิเทศ พร้อมกับชี้แจงกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ได้อย่างชัดเจน	4.53	0.52	มากที่สุด
มีการเสนอแนะและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษา			
การลงทะเบียน โครงสร้างรายวิชาเรียนแก่นักศึกษาทุกคน	4.57	0.52	มากที่สุด
มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะ ในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน	4.60	0.51	มากที่สุด
ภาพรวม	4.66	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.46) รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.62)

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การรับนักศึกษา			
การประชาสัมพันธ์หลักสูตร	4.67	0.49	มากที่สุด
ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา	4.75	0.46	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม	4.73	0.59	มากที่สุด
คุณสมบัติของผู้เรียน/การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน			
มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนเข้าศึกษา	4.63	0.46	มากที่สุด
มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ มีคู่มือการปฐมนิเทศ พร้อมกับชี้แจงกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ได้อย่างชัดเจน	4.70	0.41	มากที่สุด
มีการเสนอแนะและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษา			
การลงทะเบียน โครงสร้างรายวิชาเรียนแก่นักศึกษาทุกคน	4.73	0.46	มากที่สุด
มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะ ในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน	4.78	0.41	มากที่สุด
ภาพรวม	4.74	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะ ในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.41) รองลงมาคือ ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา ($\bar{X}=4.75$, S.D.=0.46)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของของหลักสูตรในด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ผู้สอน/การจัดการเรียนการสอน			
อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน (คำนึงถึงสาขาวิชา ประสบการณ์ทำงาน ผลงานวิชาการของผู้สอน)	4.53	0.61	มากที่สุด
อาจารย์ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา มีการเตรียมการสอนที่ดี ใช้เทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษา	4.59	0.61	มากที่สุด
อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน	4.71	0.52	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน			
มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความ ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้	4.53	0.56	มากที่สุด
มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้	4.62	0.60	มากที่สุด
สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.65	0.54	มากที่สุด
อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษาในการปรับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสม	4.50	0.62	มากที่สุด
มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด	4.56	0.56	มากที่สุด
มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ	4.59	0.56	มากที่สุด
ในช่วงระยะเวลาการศึกษาได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง	4.62	0.52	มากที่สุด
ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบ การเรียนรู้ในห้องเรียน	4.64	0.53	มากที่สุด
หน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยี ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.44	0.56	มาก
การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ			
มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่หลากหลายทั้งในและนอกชั้นเรียน	4.35	0.54	มาก
กิจกรรมนันทศึกษาที่จัด ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการ ทำงานอย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ	4.31	0.64	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระและสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรม นักศึกษา	4.62	0.55	มากที่สุด
มีการจัดงบประมาณ ทรัพยากรที่เสริมการจัดบริการแก่นักศึกษาเพียงพอ และครอบคลุมประเภทกิจกรรม	4.47	0.51	มาก
การจัดกิจกรรมนักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ของหลักสูตร	4.67	0.49	มากที่สุด
บริการด้านห้องสมุด			
ห้องสมุดมีคุณภาพสำหรับการศึกษาค้นคว้า และมีทรัพยากรสารสนเทศ ที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา	4.34	0.89	มาก
มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	4.59	0.50	มากที่สุด
ช่วงเวลาเปิด-ปิดการให้บริการสำนักหอสมุดและห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์เหมาะสม	4.47	0.61	มาก
บริการด้านกายภาพ / การเรียนการสอน			
สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ภายในห้องเรียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย	4.32	0.68	มาก
มีห้องปฏิบัติการทางภาษา	4.35	0.69	มาก
มีห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนการเรียนการสอน	4.50	0.71	มากที่สุด
มีบริการคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและจุดเชื่อมต่อทั่วถึง	4.65	0.54	มากที่สุด
ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มี ประสิทธิภาพและเพียงพอ	4.58	0.60	มากที่สุด
อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ (workshop) มีความพร้อมต่อ การจัดการศึกษา	4.56	0.56	มากที่สุด
ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา/หนังสือแหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อ การจัดการศึกษา	4.26	0.71	มาก
มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย	4.32	0.59	มาก
มีห้องทำงานวิจัย (ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้ได้สะดวก ในการทำวิจัย	4.24	0.70	มาก
มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำวิจัย	4.26	0.75	มาก
การจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะ สังสรรค์ แลกเปลี่ยนสนทนาหรือทำงานร่วมกัน	4.01	1.00	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
มีการดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ	4.43	0.80	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล			
ระบบการประเมินผลของรายวิชาที่เปิดสอน มีวิธีประเมินที่หลากหลาย เช่น คะแนนสอบ การบ้าน รายงานที่มอบหมาย กิจกรรม การวัด ทักษะการปฏิบัติงาน เป็นต้น	4.65	0.76	มากที่สุด
การตัดเกรดและแจ้งให้นักศึกษารับรู้ชัดเจน (กำหนดเกณฑ์การ ประเมิน/การตัดเกรดชัดเจน สอดคล้องกับที่เกณฑ์ที่นักศึกษามีส่วน ร่วม มีข้อมูลหลักฐานหรือที่มาของคะแนนที่ใช้ในการตัดเกรดชัดเจน การกระจายของเกรด สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษา	4.58	0.55	มากที่สุด
การกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน มีตัวบ่งชี้คุณภาพของรายงาน วิทยานิพนธ์และการสอบป้องกัน ชัดเจน	4.56	0.56	มากที่สุด
ข้อมูลที่รองรับการประเมินที่โปร่งใส ตรวจสอบ และสะท้อนระดับ คุณภาพของวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ได้	4.57	0.61	มากที่สุด
วิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพระดับดี มีประเด็นวิจัยที่สะท้อนความคิดริเริ่ม รวมสมัยมีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างของผลงานที่ มีคุณภาพ มีการเผยแพร่ในรูปแบบ/วารสารซึ่งเป็นที่ยอมรับในสาขา วิชาชีพตามประกาศของ ก.พ.อ.	4.44	0.75	มาก
การควบคุมกำกับหัวข้อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ที่อนุมัติเป็นประเด็น วิจัยร่วมสมัย/สนองความต้องการของสังคม	4.53	0.66	มากที่สุด
หัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นประเด็นวิจัยที่เหมาะสมกับปรัชญา วิสัยทัศน์ ของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักสูตร	4.59	0.56	มากที่สุด
ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการ ค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษา			
การจัดระบบการดูแลนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีการควบคุม กำกับให้จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.65	0.49	มากที่สุด
อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียน หรือต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ	4.56	0.61	มากที่สุด
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ มีความรู้ความสามารถ ในการแนะนำการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ	4.56	0.56	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจติดตาม ผลการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.62	0.49	มากที่สุด
ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ	4.53	0.56	มากที่สุด
ภาพรวม	4.54	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.52) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมนักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.49)

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ผู้สอน/การจัดการเรียนการสอน			
อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน (คำนึงถึงสาขาวิชา ประสบการณ์ทำงาน ผลงานวิชาการของผู้สอน)	4.53	0.61	มากที่สุด
อาจารย์ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา มีการเตรียมการสอนที่ดี ใช้เทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษา	4.59	0.61	มากที่สุด
อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน	4.61	0.52	มากที่สุด
สื่อการเรียนการสอน			
มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้	4.53	0.56	มากที่สุด
มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้	4.52	0.60	มากที่สุด
สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.55	0.54	มากที่สุด
อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.50	0.62	มากที่สุด
มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด	4.56	0.56	มากที่สุด
มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ	4.59	0.56	มากที่สุด
ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง	4.71	0.52	มากที่สุด
ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน	4.68	0.53	มากที่สุด
หน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.44	0.56	มาก
การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ			
มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่หลากหลายทั้งในและนอกชั้นเรียน	4.35	0.54	มาก
กิจกรรมนักศึกษาที่จัด ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ	4.21	0.64	มาก
เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระและสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมนักศึกษา	4.52	0.55	มากที่สุด
มีการจัดงบประมาณ ทรัพยากรที่เสริมการจัดบริการแก่นักศึกษา เพียงพอ และครอบคลุมทุกประเภทกิจกรรม	4.47	0.51	มาก
การจัดกิจกรรมนักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	4.57	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
บริการด้านห้องสมุด			
ห้องสมุดมีคุณภาพสำหรับการศึกษาค้นคว้า และมีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา	4.24	0.89	มาก
มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	4.59	0.50	มากที่สุด
ช่วงเวลาเปิด - ปิด การให้บริการสำนักหอสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เหมาะสม	4.47	0.61	มาก
บริการด้านกายภาพ / การเรียนการสอน			
สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ภายในห้องเรียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย	4.32	0.68	มาก
มีห้องปฏิบัติการทางภาษา	4.35	0.69	มาก
มีห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนการเรียนการสอน	4.50	0.71	มากที่สุด
มีบริการคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและจุดเชื่อมต่อทั่วถึง	4.65	0.54	มากที่สุด
ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ	4.38	0.60	มาก
อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ (workshop) มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษา	4.56	0.56	มากที่สุด
ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา/หนังสือแหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา	4.26	0.71	มาก
มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย	4.32	0.59	มาก
มีห้องทำงานวิจัย (ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้ได้สะดวกในการทำวิจัย	4.24	0.70	มาก
มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำวิจัย	4.26	0.75	มาก
การจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะ สังสรรค์ แลกเปลี่ยนสนทนาหรือทำงานร่วมกัน	4.12	1.00	มาก
มีการดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.03	0.80	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล			
ระบบการประเมินผลของรายวิชาที่เปิดสอน มีวิธีประเมินที่หลากหลาย เช่น คะแนนสอบ การบ้าน รายงานที่มอบหมาย กิจกรรม การวัดทักษะ การปฏิบัติงาน เป็นต้น	4.58	0.76	มากที่สุด
การตัดเกรดและแจ้งให้นักศึกษารับรู้ชัดเจน (กำหนดเกณฑ์การประเมิน/การตัดเกรดชัดเจน สอดคล้องกับที่เกณฑ์ที่นักศึกษามีส่วนร่วม มีข้อมูลหลักฐานหรือที่มาของคะแนนที่ใช้ในการตัดเกรดชัดเจน การกระจายของเกรด สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษา	4.38	0.55	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน มีตัวบ่งชี้คุณภาพของรายงาน วิทยานิพนธ์และการสอบป้องกัน ชัดเจน	4.56	0.56	มากที่สุด
ข้อมูลที่รองรับการประเมินที่นำไปร้องใส่ ตรวจสอบ และสะท้อนระดับ คุณภาพของวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ได้	4.47	0.61	มาก
วิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพระดับดี มีประเด็นวิจัยที่สะท้อนความคิดริเริ่ม ร่วมสมัยมีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างของผลงานที่ มีคุณภาพ มีการเผยแพร่ในรูปแบบ/วารสารซึ่งเป็นที่ยอมรับในสาขา วิชาชีพตามประกาศของ ก.พ.อ.	4.44	0.75	มาก
การควบคุมกำกับหัวข้อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ที่อนุมัติเป็นประเด็น วิจัยร่วมสมัย/สนองความต้องการของสังคม	4.53	0.66	มากที่สุด
หัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นประเด็นวิจัยที่เหมาะสมกับปรัชญา วิสัยทัศน์ ของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักสูตร	4.59	0.56	มากที่สุด
ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการ ค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษา			
การจัดระบบการดูแลนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีการควบคุม กำกับให้จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.65	0.49	มากที่สุด
อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียน หรือต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ	4.56	0.61	มากที่สุด
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ มีความรู้ความสามารถ ในการแนะนำการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ	4.56	0.56	มากที่สุด
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจ ติดตาม ผลการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.62	0.49	มากที่สุด
ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ	4.53	0.56	มากที่สุด
ภาพรวม	4.51	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ในช่วงระยะเวลาการศึกษา
ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.52) รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจ ติดตาม ผลการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ
ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.49)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลผลิตของของหลักสูตรในด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาจากฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา			
แห่งชาติ 5 ด้าน			
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม			
ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้	4.78	0.44	มากที่สุด
ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ความริเริ่มสร้างสรรค์ความมีปฏิภาณไหวพริบ	4.71	0.47	มากที่สุด
ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน	4.65	0.61	มากที่สุด
ความมีอารมณ์มั่นคง ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่นยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	4.72	0.44	มากที่สุด
ด้านความรู้			
ความรู้ในหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.65	0.49	มากที่สุด
ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบายการวางแผน แผนการปฏิบัติประเมินผล และสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.53	0.51	มากที่สุด
การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.65	0.61	มากที่สุด
ด้านทักษะทางปัญญา			
ความสามารถในการนำเสนอหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.71	0.47	มากที่สุด
ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วิเคราะห์สังเคราะห์นโยบาย	4.65	0.49	มากที่สุด
ความสามารถในการวางแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.76	0.44	มากที่สุด
ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ	4.65	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ			
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงานความช่วยเหลือเกื้อกูลและมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่นในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.66	0.44	มากที่สุด
ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น ในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.65	0.61	มากที่สุด
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้าการนำเสนอและการแสดง	4.59	0.62	มากที่สุด
ความเห็นในการฝึกปฏิบัติในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้	4.65	0.70	มากที่สุด
ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา	4.71	0.47	มากที่สุด
ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้			
ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการชี้ว่าตนเอง มีความเป็นอิสระและ ริเริ่มสร้างสรรค์	4.53	0.62	มากที่สุด
ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการกระทำกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าปฏิบัติ	4.59	0.51	มากที่สุด
ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างร่วมมือกับคนอื่นๆ ทั้งแบบ face to face และ แบบดิจิทัล	4.65	0.61	มากที่สุด
ภาพรวม	4.62	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้ ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.44) รองลงมาคือ ความสามารถในการวางแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.44)

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา			
แห่งชาติ 5 ด้าน			
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม			
ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้	4.74	0.44	มากที่สุด
ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ความริเริ่มสร้างสรรค์ความมีปฏิภาณไหวพริบ	4.71	0.47	มากที่สุด
ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน	4.65	0.61	มากที่สุด
ความมีอารมณ์มั่นคง ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่นยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	4.66	0.44	มากที่สุด
ด้านความรู้			
ความรู้ในหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพใน งานที่ได้รับมอบหมาย	4.65	0.49	มากที่สุด
ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบายการวางแผน แผนการปฏิบัติประเมินผล และ สะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.53	0.51	มากที่สุด
การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับ มอบหมาย	4.65	0.61	มากที่สุด
ด้านทักษะทางปัญญา			
ความสามารถในการนำเสนอหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย	4.71	0.47	มากที่สุด
ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วิเคราะห์สังเคราะห์นโยบาย	4.65	0.49	มากที่สุด
ความสามารถในการวางแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลใน งานที่ได้รับมอบหมาย	4.56	0.44	มากที่สุด
ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจาก ปฏิบัติการวิชาชีพ	4.65	0.49	มากที่สุด
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ			
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน	4.76	0.44	มากที่สุด
ความช่วยเหลือเกื้อกูลและมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่นในงานที่ ได้รับมอบหมาย	4.65	0.61	มากที่สุด
ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับ บุคคลอื่น ในงานที่รับมอบหมาย	4.71	0.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้าการนำเสนอและการแสดง	4.59	0.62	มากที่สุด
ความเห็นในการฝึกปฏิบัติในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้	4.65	0.70	มากที่สุด
ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา	4.61	0.47	มากที่สุด
ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้			
ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการชี้ว่าตนเอง มีความเป็นอิสระและ ริเริ่มสร้างสรรค์	4.53	0.62	มากที่สุด
ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการกระทำกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าปฏิบัติ	4.59	0.51	มากที่สุด
ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างร่วมมือกับคนอื่นๆ ทั้งแบบ face to face และ แบบดิจิทัล	4.65	0.61	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.44) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้ ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.44)

ตอนที่ 6 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำ หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตและนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมของหลักสูตรกับความต้องการตลาดแรงงาน

อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตและนักศึกษา มีความคิดเห็น สอดคล้องกันว่า หลักสูตรยังมีความต้องการสูง เนื่องจาก การที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารตามที่คุรุสภากำหนด สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงยังคงเป็นสาขาที่มีความต้องการสูงของครูในพื้นที่ที่ต้องการจะเป็นผู้บริหาร เห็นได้จากจำนวน ผู้สมัครเรียนที่มากกว่าจำนวนรับเข้าทุกปี

2. ความเหมาะสมของสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละกลุ่มวิชา

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นสอดคล้อง กันว่า จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม แต่หน่วยกิตของรายวิชายังคงเน้นทฤษฎีมาก เกินไป ควรเพิ่มหน่วยกิตการปฏิบัติในรายวิชามากขึ้น

3. ความเหมาะสม เพียงพอของจำนวนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกของแต่ละกลุ่มวิชา

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตและนักศึกษามีความ คิดเห็นสอดคล้องกันว่า จำนวนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกของแต่ละกลุ่มวิชามีความเหมาะสม และ เพียงพอ

4. ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาเลือกในแต่ละกลุ่มวิชา

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตและนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รายวิชาเลือกมีความหลากหลาย แต่ควรปรับปรุงคำอธิบายรายวิชา บางรายวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยรวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบริหารการศึกษาตามที่คุรุสภากำหนด

5. เนื้อหาสาระของรายวิชามีความครอบคลุมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตและนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาสาระของรายวิชามีความครอบคลุมการพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์มีความเหมาะสม

6. ความเหมาะสมของการประชาสัมพันธ์หลักสูตรฯ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตและ นักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรมีความเหมาะสม

7. จุดแข็งการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฯ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตและนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมีจุดแข็งที่เน้นทั้งความรู้ด้าน บริหารการศึกษาและด้านพุทธศาสนา สร้างบัณฑิตที่เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม

8. สภาพการเรียนรู้การสอน ความพร้อมด้านบุคลากร ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์

อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตและนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการเรียนรู้การสอน ความพร้อมด้านบุคลากร ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาส่งเสริมการทำงานวิจัยของนักศึกษา เช่น ห้องสืบค้น ข้อมูลงานวิจัย เป็นต้น

สรุปแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ได้ดังตารางที่ 4.10 - 4.13

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านโครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2563	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568	การปรับปรุง
โครงสร้างหลักสูตร จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร 45 หน่วยกิต	โครงสร้างหลักสูตร จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร 45 หน่วยกิต	คงเดิม
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) ต้องศึกษาวิชาเสริมพื้นฐานเพิ่มเติม 2 รายวิชา	หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) ต้องศึกษาวิชาเสริมพื้นฐานเพิ่มเติม 2 รายวิชา	คงเดิม
หมวดวิชาบังคับ แผน ก เรียน 30 หน่วยกิต แผน ข เรียน 30 หน่วยกิต	หมวดวิชาบังคับ แผน ก วิชาการ เรียน 30 หน่วยกิต แผน ข วิชาชีพ เรียน 30 หน่วยกิต	คงเดิม
รายวิชาบังคับพื้นฐาน แผน ก เรียน 9 หน่วยกิต แผน ข เรียน 9 หน่วยกิต	บังคับพื้นฐาน แผน ก วิชาการ เรียน 9 หน่วยกิต แผน ข วิชาชีพ เรียน 9 หน่วยกิต	โครงสร้างคงเดิม ปรับคำอธิบายรายวิชา ดังตารางที่ 2
รายวิชาบังคับเฉพาะสาขา แผน ก เรียน 18 หน่วยกิต แผน ข เรียน 18 หน่วยกิต	วิชาชีพ แผน ก วิชาการ เรียน 18 หน่วยกิต แผน ข วิชาชีพ เรียน 18 หน่วยกิต	ปรับชื่อเป็น วิชาชีพ โครงสร้างคงเดิม ปรับคำอธิบายรายวิชา ดังตารางที่ 2
รายวิชาบังคับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ แผน ก เรียน 3 หน่วยกิต แผน ข เรียน 3 หน่วยกิต	การฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา แผน ก วิชาการ เรียน 3 หน่วยกิต แผน ข วิชาชีพ เรียน 3 หน่วยกิต	ปรับชื่อเป็น การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพทางการบริหาร การศึกษา
หมวดวิชาเลือก แผน ก เรียน 3 หน่วยกิต แผน ข เรียน 9 หน่วยกิต	หมวดวิชาเลือก แผน ก วิชาการ เรียน 3 หน่วยกิต แผน ข วิชาชีพ เรียน 9 หน่วยกิต	โครงสร้างคงเดิม เพิ่มรายวิชาเลือก 1 วิชา ดังตารางที่ 2
หมวดวิชาวิจัย	หมวดวิชาวิจัย	
วิทยานิพนธ์ จำนวน 12 หน่วยกิต	วิทยานิพนธ์ จำนวน 12 หน่วยกิต	คงเดิม
สารนิพนธ์ จำนวน 6 หน่วยกิต	สารนิพนธ์ จำนวน 6 หน่วยกิต	คงเดิม

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านคำอธิบายรายวิชา

1. หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41101	ประเด็นทางการบริหารในการศึกษา	(3)(3-0-6)	ED41101	ความรู้พื้นฐานทางการบริหารการศึกษา	(3)(3-0-6)	ปรับชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชา
	ศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษา และข้อดีข้อเสียของประเด็นทางการศึกษา การนำไปใช้ในการแก้ไขมุมมองที่ขัดแย้งกัน การศึกษางานวิจัยที่สนับสนุนข้อดีและข้อเสียของบางประเด็น เช่น วิธีการที่หลากหลายในการประเมินประสิทธิภาพของครู วิธีการในการให้รางวัลผู้บริหารสถานศึกษา ทฤษฎีกับการปฏิบัติงาน ในโครงการบริหารโรงเรียน ศาสตร์และศิลป์กับบทบาทของผู้บริหาร และคุณลักษณะในการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา			หลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษา การวางแผนทางการศึกษา การจัดการองค์การเพื่อการบริหารการศึกษา การนำองค์การทางการศึกษา การประเมินผลและการติดตามผลการดำเนินงาน		
ED41002	การสอนและการเรียนรู้โดยเทคโนโลยีดิจิทัล	(3)(3-0-6)	ED41002	ภาวะผู้นำเทคโนโลยียุคดิจิทัลทางการบริหารการศึกษา	(3)(3-0-6)	ปรับชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชา
	แนะนำให้รู้จักกับทฤษฎีและการปฏิบัติของการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อทำความเข้าใจถึงผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลในชั้นเรียน ศึกษาถึงตัวอย่างของเครื่องมือดิจิทัล ประเภทของเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีรูปแบบดิจิทัลในชั้นเรียน เครื่องมือการเรียนรู้แบบดิจิทัล และวิธีการที่เทคโนโลยีสามารถช่วยการศึกษา			แนวคิด ทฤษฎี บทบาทของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ การมีความฉลาดทางดิจิทัล การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาทักษะและการสร้างวัฒนธรรมองค์กร การออกแบบและประยุกต์ใช้กลยุทธ์การบริหาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาและแก้ปัญหาองค์กร การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การเทคโนโลยียุคดิจิทัลบริหารองค์กรโดยยึดหลักจริยธรรม		

2. หมวดวิชาบังคับ

2.1 บัณฑิตพื้นฐาน

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41103	สารัตถะพุทธปรัชญาใน พระไตรปิฎก	3(3-0-6)	ED41103	สารัตถะพุทธปรัชญาใน พระไตรปิฎก	3(3-0-6)	
	ความรู้พื้นฐานพระพุทธศาสนา ภูมิหลัง โลกทัศน์ หลักธรรมสำคัญและอุดมคติทางพระพุทธศาสนา วิธีคิดและคุณลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พระไตรปิฎกศึกษา การวิจัยทางพระพุทธศาสนา แหล่งข้อมูลความรู้และสารสนเทศทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีและหลักปฏิบัติของพุทธบริษัท พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา ฝึกการเขียนเรียงความ อธิบายพุทธศาสนสุภาษิตหรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา			-คงเดิม-		
ED41104	ทฤษฎีและการปฏิบัติ กรรมฐาน	3(2-2-5)	ED41104	ทฤษฎีและการปฏิบัติ กรรมฐาน	3(2-2-5)	ปรับคำอธิบาย รายวิชา
	ศึกษา วิเคราะห์หลักและวิธีการปฏิบัติกรรมฐานทางพระพุทธศาสนาเปรียบเทียบวิธีเหล่านั้น ประโยชน์จากการปฏิบัติกรรมฐาน และกรรมฐานภาคปฏิบัติในสำนักกรรมฐานที่กำหนด			แนวคิดและหลักการของกรรมฐานในพระพุทธศาสนา ประเภทของกรรมฐาน ภาระบวณ การปฏิบัติสมถกรรมฐาน ภาระบวณการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 ประโยชน์และผลของการปฏิบัติกรรมฐาน กรรมฐานกับการพัฒนาสังคม		

2.2 วิชาชีพ

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41206	การวางแผนองค์การและการ บริหารการเปลี่ยนแปลง	3(3-0-6)	ED41206	การบริหารเพื่อพัฒนา องค์กรสู่ความเป็นเลิศ	3(3-0-6)	ปรับชื่อวิชา และคำอธิบาย รายวิชาให้ สอดคล้องกับ มาตรฐาน วิชาชีพ
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผนทางการศึกษา ประเด็นการวางแผนกลยุทธ์และระเบียบวิธีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์การและการบริหารการเปลี่ยนแปลง เน้นการพัฒนาองค์การที่มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ ความตระหนักถึงโครงสร้างและภาระบวณการองค์การว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการจูงใจคนทำงาน และเน้นภาระบวณการบริหาร			แนวคิดและหลักการทฤษฎีทางการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ทางการบริหารการศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหาร การศึกษากับศาสตร์สมัยใหม่ หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาแผนกลยุทธ์สู่สถานศึกษา การวางแผนองค์การ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การประเมินความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารและการสร้างความเข้าใจ		

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
	ความเปลี่ยนแปลงที่ประกอบด้วยขั้นตอนของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาแผนการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่จะสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง		การประเมินผลและการปรับปรุง การจัดการความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา การพัฒนาจิตวิญญาณอุดมการณ์ของผู้บริหาร การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ			
ED41207	คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับผู้บริหาร	3(3-0-6)	ED41207	คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับผู้บริหาร	3(3-0-6)	ปรับคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ
	แนวคิด ความสำคัญจำเป็นเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมทางวิชาการ จรรยาวิชาชีพนักบริหารการศึกษา ภาวะผู้นำและการพัฒนาบุคลิกภาพผู้นำทางการศึกษา ความเป็นนักวิชาการทางการศึกษา หลักธรรมเพื่อพัฒนาตนเองในการบริหารตน บริหารคนและบริหารงาน		หลักธรรมมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาวิชาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะและเสียสละให้สังคม และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ			
ED41208	ภาวะผู้นำในองค์การทางการศึกษา	3(3-0-6)	ED41208	ภาวะผู้นำผู้บริหารทางการศึกษา	3(3-0-6)	ปรับชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ
	แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ พฤติกรรมผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิผล ขยายและพัฒนาความรู้ของทฤษฎีนานาชาติร่วมสมัยในรูปแบบต่าง ๆ ของการเป็นผู้นำในองค์การทางการศึกษา ศึกษาถึงรูปแบบของการปฏิบัติที่ดีที่สุดและการวิเคราะห์ที่จำเป็นในการระบุและพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ การพัฒนาขีดความสามารถส่วนบุคคลและวิชาชีพของการเป็นผู้นำผ่านการสะท้อนผลและการอภิปรายอย่างเข้มข้น		แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ พฤติกรรมผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิผล การเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขยายและพัฒนาความรู้ของทฤษฎีนานาชาติร่วมสมัยในรูปแบบต่าง ๆ ของการเป็นผู้นำในองค์การทางการศึกษา ศึกษาถึงรูปแบบของการปฏิบัติที่ดีที่สุดและการวิเคราะห์ที่จำเป็นในการระบุและพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ การพัฒนาขีดความสามารถส่วนบุคคลและวิชาชีพของการเป็นผู้นำผ่านการสะท้อนผลและการอภิปรายอย่างเข้มข้น ปฏิสัมพันธ์ และการพัฒนาเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และท้องถิ่น			
ED41209	ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ ผู้นำทางวิชาการ	3(3-0-6)	ED41209	ผู้นำทางวิชาการกับการบริหารวิชาการ	3(3-0-6)	ปรับชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ
	แนวคิดและหลักการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการกับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสื่อสาร การให้บริการเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนการสอน และสามารถมองเห็นและเข้าถึงได้ การส่งเสริมการ		แนวคิดและหลักการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา นโยบายการศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับ การจัดการเรียนรู้ หลักการ			

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
	เรียนรู้และความสำเร็จของนักเรียนทุกคน เน้นการเรียนรู้ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ การให้การสนับสนุน และการจัดหลักสูตรการประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศ การศึกษาและการสอน		แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศ การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การบริหารความเสี่ยง และความขัดแย้ง การบริหารงานระบบเครือข่าย การประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษาวิเคราะห์ หรือวิจัยเพื่อแก้ปัญหา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้กับคุณภาพการศึกษา			
ED41210	การประกันคุณภาพการศึกษา	3(3-0-6)	ED41210	การประกันคุณภาพการศึกษา	3(3-0-6)	
	แนวคิด ทฤษฎี ความหมายและความสำคัญของมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษา หลักการ กระบวนการและองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาชาติ การประกันคุณภาพภายในและภายนอก บทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษา บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา การเขียนรายงานการประเมินตนเอง การเตรียมสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา			-คงเดิม-		
ED41211	ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ	3(3-0-6)	ED41211	ศาสตร์พระราชากับการบริหารทางการศึกษา	3(3-0-6)	ปรับชื่อวิชา และคำอธิบายรายวิชา
	แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชากับพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลักการทรงงาน ปรัชญาการศึกษา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มา ความหมายและหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยการบูรณาการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทำความเข้าใจถึงลักษณะและความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา การสร้างความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบปกติ และแบบออนไลน์ การศึกษาหลักการ แนวคิด และ			ศาสตร์พระราชากับพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระบรมนาถบพิตร หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทการศึกษา การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการบริหารทางการศึกษา กรณีศึกษาจากโครงการพระราชดำริ		

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
						<p>ทฤษฎีเบื้องหลังชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการค้นหากลยุทธ์ความเป็นผู้นำของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ลึกซึ้งและขยายกว้างขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มครูโดยยึดการปฏิบัติเป็นฐาน</p>

2.3 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการบริหารการศึกษา

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41312	การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ บริหารการศึกษา	3(3-0-6)	ED41312	การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ ทางการบริหารการศึกษา	3(0-0-90)	<p>ปรับหน่วย กิตให้ สอดคล้อง กับมาตรฐาน วิชาชีพ ปรับชื่อวิชา และคำอธิบาย รายวิชาให้ สอดคล้องกับ มาตรฐาน วิชาชีพ</p>
						<p>การพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา จิตวิญญาณและ อุดมการณ์ ของผู้บริหาร การจัดการความรู้เกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษา ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ การวิจัย เพื่อพัฒนาวิชาชีพ การมีอุดมการณ์ของผู้บริหาร และแนวทางการพัฒนาเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และ ความสามารถศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ การ นำเสนอเอกสารเชิงหลักการเพื่อปฏิบัติการวิชาชีพ บริหารการศึกษา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ ปรีक्षाหรืออาจารย์ประจำรายวิชาและผู้บริหารที่ เลี้ยง โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาชีพ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติการวิชาชีพใน สถานศึกษาและในหน่วยงานทางการศึกษาที่ กำหนด มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์นโยบาย การ วางแผน นำแผนสู่การปฏิบัติ ประเมินผล และ สะท้อนผล นำเสนอและรายงานผลการปฏิบัติการ วิชาชีพเกี่ยวกับบทบาท กิจกรรม ผลงาน และอื่น ๆ รวมทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ และความรู้ใหม่ที่ได้รับ</p>

3. หมวดวิชาเลือก

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41413	กลยุทธ์เพื่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล	3(3-0-6)	ED41413	กลยุทธ์เพื่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล	3(3-0-6)	
	<p>สำรวจกลยุทธ์เพื่อความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลที่มีอย่างหลากหลาย การพัฒนาและการใช้กลยุทธ์เพื่อความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล การสำรวจบทบาทสำคัญของการสร้างวิสัยทัศน์ที่จะกำหนดอนาคตขององค์การการศึกษาและวิธีการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ผู้อื่นนำไปปฏิบัติ การพัฒนาแผนส่วนบุคคลสำหรับความเป็นผู้นำที่มีความหมายต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความหมายต่อโรงเรียน และวิธีสร้างความสามารถเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น</p>			-คงเดิม-		
ED41414	การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม	3(3-0-6)	ED41414	การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม	3(3-0-6)	
	<p>แนวคิดและหลักการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้การจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาตลอดจนระบบการประเมินผล</p>			-คงเดิม-		
ED41415	กฎหมายสำหรับนักบริหารการศึกษา	3(3-0-6)	ED 41415	กฎหมายสำหรับนักบริหารการศึกษา	3(3-0-6)	
	<p>แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมาย สาระสำคัญของกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาเบื้องต้น กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กฎหมายพระราชบัญญัติและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหน่วยงานทางการศึกษา หลักการออกระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา การเมืองกับการศึกษา</p>			-คงเดิม-		

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41416	การบริหารจัดการนวัตกรรมการ	3(3-0-6)	ED41416	การบริหารจัดการ นวัตกรรมการ	3(3-0-6)	
<p>สำรวจความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนวัตกรรมการ และกลยุทธ์นวัตกรรมการในองค์กร ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการของนวัตกรรมการในองค์กร ความรู้เฉพาะของแบบจำลองและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนวัตกรรมการในองค์กร เช่น รูปแบบของนวัตกรรมการ นวัตกรรมที่ รุนแรง นวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น นวัตกรรมก่อนนวัตกรรมการ กระบวนการ นวัตกรรมรูปแบบทางการศึกษา วัฒนธรรมนวัตกรรมการและการจัดการ การสำรวจ นวัตกรรมทางการศึกษาและศักยภาพในการนำมาใช้ในสถานศึกษา</p>			-คงเดิม-			
ED41417	การวิจัยเพื่อพัฒนาการ บริหารการศึกษา	3(3-0-6)	ED41417	การวิจัยเพื่อพัฒนาการ บริหารการศึกษา	3(3-0-6)	
<p>แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาทางการจัดการศึกษา การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ผลงานวิจัยทางการจัดการศึกษา เทคนิคการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโดยเน้นการวิจัยสถาบัน การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การบริหารงานวิจัยในหน่วยงานทางการศึกษา</p>			-คงเดิม-			
ED41418	การบริหารสถานศึกษา	3(3-0-6)	ED41418	การบริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21	3(3-0-6)	ปรับชื่อวิชา และคำอธิบาย รายวิชาให้ สอดคล้องกับ มาตรฐาน วิชาชีพ
<p>ระบุลักษณะและทักษะที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนที่เป็นแบบอย่าง อธิบายบทบาทของผู้นำโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ถึงทักษะการเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลและขับเคลื่อนการทำงานภายในของชุมชนโรงเรียน เข้าใจปรัชญาของการกำกับดูแลการศึกษา ศึกษาสาระสำคัญของการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลายและวิธีการสื่อสารที่ชัดเจนสามารถปรับปรุงโดยเทคโนโลยีแบบบูรณาการ วิเคราะห์องค์ประกอบที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจทางการศึกษาที่ดี ตรวจสอบแหล่งที่มาของความขัดแย้งภายในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและเทคนิคต่างๆ เพื่อจัดการกับความขัดแย้งและแก้ไขอย่าง</p>			<p>แนวคิดและรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรการศึกษา การบริหารงานวิชาการและนวัตกรรมการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในการบริหารสถานศึกษา การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารการเปลี่ยนแปลง การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา การบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (Data-driven Decision Making) การประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาความยั่งยืนในสถานศึกษา แนวโน้มและความท้าทายในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล</p>			

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
	เหมาะสม สรุปรูปเทคนิคสำหรับวิธีการและการปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง และมองเห็นบทบาทความสัมพันธ์ในท้องถิ่น รัฐ และรัฐบาลกลาง และอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและหน้าที่ของโรงเรียน					
ED41419	การวิเคราะห์ระบบงานและพัฒนารองคํการ	3(3-0-6)	ED41419	การวิเคราะห์ระบบงานและพัฒนารองคํการ	3(3-0-6)	
	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบงคํการ แนวคิดและทฤษฎีองคํการ การบริหารงานเชิงระบบเทคนิคและวิธีการวิเคราะห์ระบบ การวิเคราะห์ระบบงาน การพัฒนาการในการจัดองคํการ และการจัดองคํการสมัยใหม่แนวคิดในการวิเคราะห์องคํการ เทคนิคและกระบวนการในการพัฒนารองคํการ เพื่อการเปลี่ยนแปลง หลักธรรมเพื่อพัฒนารองคํการ แนวโน้มและปัญหาการปฏิบัติการพัฒนารองคํการในประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง			-คงเดิม-		
ED41420	ความเป็นนํกบริหาร การศีกษามืออาชีพ	3(3-0-6)	ED41420	ความเป็นนํกบริหาร การศีกษามืออาชีพ	3(3-0-6)	ปรับคํอธิบายรายวิชา
	วิเคราะห์คุณลักษณะนํกบริหารมืออาชีพที่พึงประสงค์ พัฒนาความเป็นนํกบริหารมืออาชีพ โดยเฉพาะการเป็นผู้ใฝ่รู้และมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหาร มนุษยสัมพันธ์ และความสามารถในการทำงานร่วมมือกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อผลงาน (Accountability) คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณทางวิชาชีพ องคํกรวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมในองคํกรวิชาชีพ การพัฒนาสมรรถภาพและบุคลิกภาพของนํกบริหารสมัยใหม่ ประยุกต์ใช้กฎหมายการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมการศึกษาเพื่อการบริหารในหน่วยงานทางการศีกษา			แนวคิดและบทบาทของนํกบริหารมืออาชีพ การพัฒนาภาวะผู้นำและทักษะการบริหารองคํกร จริยธรรมและความรับผิดชอบของนํกบริหาร การบริหารงานและทรัพยากรมนุษย์อย่างมืออาชีพ ทักษะการเจรจาต่อรองและการจัดการความขัดแย้ง การคิดเชิงกลยุทธ์และการวางแผนเชิงระบบ การจัดการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างมืออาชีพ การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารการเปลี่ยนแปลงในองคํกร แนวโน้มและความท้าทายของนํกบริหารในยุคดิจิทัล		
ED41421	ทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้	3(3-0-6)	ED41421	ทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้	3(3-0-6)	
	ทฤษฎีเบื้องต้นของการเรียนการสอนและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สํารวจระบบประสาทของการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการรับรู้ทางสังคม ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล คอนสตรัคติวิสต์			-คงเดิม-		

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
	กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ การเรียนรู้จากประสบการณ์ แรงจูงใจ การควบคุมตนเอง และทฤษฎีพัฒนาการ นอกจากนี้สำรวจการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนการสอนในบริบทของโรงเรียน					
ED41422	สัมมนาการบริหารการศึกษา	3(2-2-5)	ED41422	ผู้บริหารกับการสัมมนา การบริหารการศึกษา	3(2-2-5)	ปรับชื่อวิชา และคำอธิบาย รายวิชา
	หลักการจัดประชุมสัมมนา การพัฒนาทักษะการพูด และเทคนิคการนำเสนอผลงานต่อที่ประชุมสัมมนา ดำเนินการสัมมนาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางการบริหารการศึกษา หลักและกระบวนการสัมมนาเพื่อการเรียนรู้และการแก้ปัญหา เลือกหัวข้อหรือปัญหาทางการบริหารการศึกษาในการสัมมนา การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการทำงานเป็นกลุ่มในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา			หลักการจัดประชุมสัมมนา และกระบวนการสัมมนาเพื่อการเรียนรู้และการแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะการพูด และเทคนิคการนำเสนอผลงานโดยใช้ AI ต่อที่ประชุมสัมมนา การดำเนินการสัมมนาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางการบริหารการศึกษา การเลือกหัวข้อหรือปัญหาทางการบริหารการศึกษาสอดคล้องหลักพุทธศาสนาในการสัมมนา การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการทำงานเป็นกลุ่มในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา		
ED41423	บริบทและแนวโน้มทางการศึกษา	3(3-0-6)	ED41423	บริบทและแนวโน้มทางการศึกษา	3(3-0-6)	
	ศึกษาและวิเคราะห์ปรัชญาพื้นฐานและปรัชญาการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดในการจัดการศึกษาและภูมิปัญญาไทย การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการจัดการศึกษา บทบาทของการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง กระบวนทัศน์ใหม่ในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สัมมนาปัญหาและแนวโน้มของการจัดการศึกษาของท้องถิ่น พัฒนามโนทัศน์และแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา			-คงเดิม-		
ED41424	ทฤษฎีการบริหารในองค์การทางการศึกษา	3(3-0-6)	ED41424	ทฤษฎีการบริหารในองค์การทางการศึกษา	3(3-0-6)	
	ตรวจสอบชุดของทฤษฎี แบบจำลอง และแนวคิดที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการองค์การบุคคล และงานขององค์การ และงาน กิจกรรม และกระบวนการภายในองค์การการศึกษาที่กำหนด			-คงเดิม-		

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41425	หลักและเทคนิคการบริหารงานวิชาการ	3(3-0-6)	ED41425	หลักและเทคนิคการบริหารงานวิชาการ	3(3-0-6)	ปรับคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ
<p>แนวคิด และหลักการการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลทางการศึกษา การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ เทคนิคการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียน ส่งเสริมการมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์แนวคิดใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เทคนิควิธีในการวางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ</p>			<p>แนวคิด และหลักการการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนาระบบการวัดผลประเมินผลทางการศึกษา การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ เทคนิคการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียน ส่งเสริมการมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์แนวคิดใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เทคนิควิธีในการวางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ</p>			
ED41426	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	3(3-0-6)	ED41426	ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	3(3-0-6)	
<p>ศึกษาจริยธรรมและปัจเจกบุคคล ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม แนวทางในการคิดและการเลือกเชิงจริยธรรม องค์ประกอบจริยธรรมขององค์กร (คน วัฒนธรรม นโยบาย) ความรับผิดชอบ ต่อสังคมและแนวทางผู้มีส่วนได้เสีย วัฏจักร/กระบวนการ/เกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจริยธรรม</p>			<p>-คงเดิม-</p>			
ED41427	การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	3(3-0-6)	ED41427	การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	3(3-0-6)	
<p>แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา การสอนและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษา การบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน นวัตกรรม การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์ประกอบและระบบการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสม กรณีศึกษาโครงการด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนต้นแบบ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ</p>			<p>-คงเดิม-</p>			

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล	
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต		
ED41428	ภาษาอังกฤษสำหรับ บัณฑิตศึกษา	3(3-0-6)	ED41428	ภาษาอังกฤษสำหรับ บัณฑิตศึกษา	3(3-0-6)		
	ฝึกทักษะพื้นฐานในการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ เน้นการอ่านและสรุปใจความสำคัญของบทความย่อและเอกสารทางวิชาการ ฝึกการเขียนบทความย่อภาษาอังกฤษโดยสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์			-คงเดิม-			
ED41429	การพัฒนาเค้าโครงวิจัย ทางการบริหารการศึกษา	3(3-0-6)	ED41429	การพัฒนาเค้าโครงวิจัย ทางการบริหารการศึกษา	3(3-0-6)		
	พัฒนาเค้าโครงวิจัยที่คำนึงถึงการใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีการสืบค้นข้อมูลอย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง และทันสมัย นำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีตรรกะ			-คงเดิม-			
-	-	-	ED41430	การประยุกต์ใช้ปัญญา ประดิษฐ์ (AI) สำหรับ ผู้บริหารการศึกษา	3(3-0-6)	เพิ่มรายวิชา ให้สอดคล้องกับ ศตวรรษที่ 21	
	-		แนวคิดและความสำคัญของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในยุคดิจิทัล แนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา ปัญญาประดิษฐ์และการสนับสนุนการตัดสินใจ การบริหารงานบุคคลด้วยปัญญาประดิษฐ์ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน การออกแบบและนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในองค์กรการศึกษา จริยธรรมและความท้าทายในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารการศึกษา จรรยาบรรณและประเด็นทางกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์				

4. หมวดวิชาวิจัย

4.1 วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

หลักสูตร พ.ศ. 2563			หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568			เหตุผล
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	
ED41530	วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 1)	12(0-0-360)	-	-	-	ตัดออก
	การทำวิจัยในประเด็นปัญหาด้านการบริหารการศึกษา โดยอยู่ในความดูแลและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์				-ตัดออก-	เนื่องจากหลักสูตรปรับปรุง ไม่มีแผน ก1
ED41531	วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 2)	12(0-0-360)	ED41531	วิทยานิพนธ์ (แผน 1 วิชาการ)	12(0-0-360)	
	การทำวิจัยในประเด็นปัญหาด้านการบริหารการศึกษา โดยอยู่ในความดูแลและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์				-คงเดิม-	
ED41532	สารนิพนธ์ (แผน ข)	6(0-0-180)	ED41532	สารนิพนธ์ (แผน 2 วิชาชีพ)	6(0-0-180)	
	โครงการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยให้ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองอย่างอิสระภายใต้การให้คำแนะนำ และการดูแลจากผู้ที่มีความรอบรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อ นั้น ๆ ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา แล้วนำเสนอ ผลงานในรูปแบบของการจัดสัมมนา				-คงเดิม-	

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านโครงสร้างหลักสูตร

หมวดวิชา	จำนวนหน่วยกิต					
	แบบ 1.1			แบบ 2.1		
	เดิม	ปรับปรุง	จำนวน หน่วยกิต ที่แตกต่าง	เดิม 2563	ปรับปรุง 2568	จำนวน หน่วยกิต ที่แตกต่าง
วิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)	-	ยกเลิก	-	3	3	-
วิชาพื้นฐาน	-	การศึกษา	-	9	9	-
วิชาบังคับ	-	แบบ 1.2	-	12	15	+3
วิชาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพการ บริหารการศึกษา	-		-	3	3	-
วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า	-		-	9	6	-3
ดุษฎีนิพนธ์	69		-	36	36	-
รวม	69		-	69	69	-

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในด้านคำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2563	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568	การเปลี่ยนแปลง
แบบ 2.1 รวม 69 หน่วยกิต	แผน 2.1 รวม 66 หน่วยกิต	
วิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) จำนวน 3 หน่วยกิต	วิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) จำนวน 3 หน่วยกิต	* ลงทะเบียนเรียนโดย ไม่นับหน่วยกิต และ วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U
ED61001 พื้นฐานทางการศึกษาและ บริหารการศึกษา (Foundations of Education and Educational Administration) 3*(3-0-6)	ED61001 พื้นฐานทางการศึกษาและ บริหารการศึกษา (Foundations of Education and Educational Administration) 3(3-0-6)*	คงเดิม
วิชาพื้นฐาน จำนวน 9 หน่วยกิต	วิชาพื้นฐาน จำนวน 9 หน่วยกิต	
ED61002 การวิจัยทางการบริหาร การศึกษา (Research in Educational Administration) 3(2-2-5)	ED61002 การวิจัยทางการบริหาร การศึกษาและสถิติประยุกต์ (Educational Administration Research and Applied Statistics) 3(3-0-6)	วิชาใหม่
ED61003 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน (Theory and Practice of Meditation) 3(2-2-5)	ED61003 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน (Theory and Practice of Meditation) 3(2-2-5)	คงเดิม
ED61004 สัมมนาสารัตถะในพระไตรปิฎก (Seminar on Essential in Tipitaka) 3(3-0-6)	ED61004 สัมมนาสารัตถะในพระไตรปิฎก (Seminar on Essential in Tipitaka) 3(3-0-6)	คงเดิม
วิชาบังคับ จำนวน 12 หน่วยกิต	วิชาบังคับ จำนวน 12 หน่วยกิต	
ED61006 แนวโน้มและนวัตกรรมเพื่อการ บริหารการศึกษา (Trend and Innovation for Educational Administration) 3(3-0-6)	ED61006 นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการบริหาร การศึกษา (Innovation and Information Technology for Educational Administration) 3(3-0-6)	- เปลี่ยนรหัสและปรับ ชื่อรายวิชา - เพิ่มเนื้อหาสาระใน คำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2563	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568	การเปลี่ยนแปลง
ED61007 การวิเคราะห์หลักพุทธศาสนา เพื่อการบริหารการศึกษา (Analysis of the Buddha's Teachings for Educational Administration) 3(3-0-6)	ED61007 การวิเคราะห์หลักพุทธศาสนา เพื่อการบริหารการศึกษา (Analysis of the Buddha's Teachings for Educational Administration) 3(3-0-6)	คงเดิม
ED61008 ภาวะผู้นำกับการบริหารการ เปลี่ยนแปลง (Leadership and Change Administration) 3(3-0-6)	ED61205 สัมมนาภาวะผู้นำและความเป็น ผู้นำทางวิชาการ (Seminar in Leadership and academic leadership) 3(3-0-6)	วิชาใหม่
	ED61209 สัมมนานโยบาย การวางแผน และการประกันคุณภาพ การศึกษา (Seminar in Policy, Planning and Educational Quality Assurance) 3(3-0-6)	วิชาใหม่
วิชามาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 3 หน่วยกิต		
ED61309 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ บริหารการศึกษา (Professional Practicum of Educational Administration) 3(3-0-6)	ED61309 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหาร การศึกษา (Professional Practicum of Educational Administration) 3(3-0-6)	คงเดิม
วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต จากรายวิชาในวิชาเลือก		วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
ED61410 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทางการศึกษา (Human Resources Administration in Education) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและ ปรับชื่อรายวิชา
ED61411 มนุษย์สัมพันธ์กับพฤติกรรม องค์การทางการศึกษา (Human Relations and Organizational Behavior in Education) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและ ปรับชื่อรายวิชา

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2563	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568	การเปลี่ยนแปลง
ED61412 การพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา (Professional Development in Education) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและปรับชื่อรายวิชา
ED61413 การพัฒนาคุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษา (Improving Teacher and School Principal Quality) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและปรับชื่อรายวิชา
วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต จากรายวิชาในวิชาเลือก	วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต	
ED61414 ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้ (Leadership for Learning) 3(3-0-6)		รวมเนื้อหาอยู่ในรายวิชา ED61208 สัมมนาภาวะผู้นำและความเป็นผู้นำทางวิชาการ
ED61415 การเปลี่ยนแปลงองค์การทางการศึกษา (Educational Organization Change) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและปรับชื่อรายวิชา
ED61416 การบริหารและการนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ (Managing and Leading School to Success) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและปรับชื่อรายวิชา
ED61417 การวิเคราะห์และประเมินนโยบายทางการศึกษา (Educational Policy Analysis and Evaluation) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและปรับชื่อรายวิชา
ED61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา (Development of Research Proposal in Educational Administration) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและปรับชื่อรายวิชา

หลักสูตรเดิม พ.ศ. 2563	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2568	การเปลี่ยนแปลง
ED61419 การศึกษาอิสระทางการบริหาร การศึกษา (Independent Study in Educational Administration) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและ ปรับชื่อรายวิชา
ED61420 การจัดการความรู้และการ พัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Management and Learning Organization) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและ ปรับชื่อรายวิชา
ED61421 การบริหารเชิงกลยุทธ์ทาง การศึกษา (Strategic Administration in Education) 3(3-0-6)		เปลี่ยนรหัสและ ปรับชื่อรายวิชา
ED61523 คุชฎินิพนธ์ (Dissertation) 36 หน่วย 36 หน่วยกิต		คงเดิม

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโคราช เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโคราช ในด้านบริบทของหลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร/การบริการ ด้านผลผลิตของหลักสูตร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโคราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้แนวคิด CIPP Mode กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศโคราช ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ด้านบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตรข้อ 4 “มีความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ” รองลงมาคือ ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร

ด้านบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของรายวิชา ED61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา รองลงมาคือ ความเหมาะสมของรายวิชา ED61419 การศึกษาอิสระทางการบริหารการศึกษา

5.1.2 ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม

ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน รองลงมาคือ ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา

5.1.3 ด้านกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมนักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร

ด้านกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจ ติดตาม ผลการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

5.1.4 ด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ รองลงมาคือ ความสามารถในการวางแผนสู่การปฏิบัติประเมิณผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย

ด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติภารกิจวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้

5.1.5 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตและนักศึกษา สรุปได้ดังนี้ หลักสูตรฯ ทั้ง ระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ยังมีความต้องการสูง เนื่องจาก การที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารตามที่คุรุสภากำหนด สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงยังคงเป็นสาขาที่มีความต้องการสูงของครูในพื้นที่ที่ต้องการจะเป็นผู้บริหาร เห็นได้จากจำนวนผู้สมัครเรียนที่มากกว่าจำนวนรับเข้าทุกปี จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม แต่หน่วยกิตของรายวิชายังคง

เน้นทฤษฎีมากเกินไป ควรเพิ่มหน่วยกิตการปฏิบัติในรายวิชามากขึ้น รายวิชาเลือกมีความหลากหลาย แต่ควรปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาบางรายวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยรวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบริหารการศึกษา ตามที่คุรุสภากำหนด จำนวนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกของแต่ละกลุ่มวิชา มีความเหมาะสมและเพียงพอ เนื้อหาสาระของรายวิชา มีความครอบคลุมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีความเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร มีจุดแข็งที่เน้นทั้งความรู้ด้านบริหารการศึกษาและด้านพุทธศาสนา สร้างบัณฑิตที่เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม สภาพการเรียนการสอน ความพร้อมด้านบุคลากร ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาส่งเสริมการทำงานวิจัยของนักศึกษา เช่น ห้องสืบค้นข้อมูลงานวิจัย เป็นต้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ด้านบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตรข้อ 4 “มีความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ” รองลงมาคือ ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร ด้านบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของรายวิชา ED61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา รองลงมาคือ ความเหมาะสมของรายวิชา ED61419 การศึกษาอิสระทางการบริหารการศึกษา อภิปรายได้ว่า บริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) สามารถสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตรตามที่หลักสูตรต้องการ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาสาระที่จัดสามารถสนองความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วรรณเวช, พงษ์ศักดิ์ ธรรมขมรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และमितภาณี พุ่มกล่อม (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านบริบท และด้านผลผลิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์นิย มั่งคั่ง และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ผลวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด คือ ด้านบริบทของ

หลักสูตร: แผนการศึกษา และ ด้านบริบทของหลักสูตร: วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ ด้านที่มีความเหมาะสมลำดับสุดท้าย คือ ด้านกระบวนการ: การบริหารและพัฒนาอาจารย์

5.2.2 ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนา นักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน รองลงมาคือ ช่องทางหรือกระบวนการ รับนักศึกษา อภิปรายได้ว่า ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มีปัจจัยนำเข้าที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้มีความเหมาะสม สนองความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วรรณเวช, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และमितภาณี พุ่มกล่อม (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า ผลการ ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านบริบท และ ด้านผลผลิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมิน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร ผลการศึกษาพบว่า ด้านบริบท และ ปัจจัยนำเข้า มีความสอดคล้องเหมาะสม

5.2.3 ด้านกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์ จากผู้เรียน รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมนักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของหลักสูตร ด้านกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาราย ข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนา ตนเอง รองลงมาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจ ติดตาม ผลการ ทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ อภิปรายได้ว่า กระบวนการของ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เป็นไปในทางที่ถูกต้อง มีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วรรณเวช, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และमितภาณี พุ่มกล่อม (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า ผลการ ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านบริบท และ ด้านผลผลิต

5.2.4 ด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้ รองลงมาคือ ความสามารถในการวางแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้ อภิปรายได้ว่า ผลผลิตของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เป็นไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วรรณเวช, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และมิตภานี พุ่มกล่อม (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านบริบท และ ด้านผลผลิต

5.2.5 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ด้านผลผลิตของหลักสูตร จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตและนักศึกษา สรุปได้ดังนี้ หลักสูตรฯ ทั้ง ระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ยังมีความต้องการสูง เนื่องจากการที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารตามที่คุรุสภากำหนด สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จึงยังคงเป็นสาขาที่มีความต้องการสูงของครูในพื้นที่ที่ต้องการจะเป็นผู้บริหาร เห็นได้จากจำนวนผู้สมัครเรียนที่มากกว่าจำนวนรับเข้าทุกปี จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม แต่หน่วยกิตของรายวิชายังคงเน้นทฤษฎีมากเกินไป ควรเพิ่มหน่วยกิตการปฏิบัติในรายวิชามากขึ้น รายวิชาเลือกมีความหลากหลาย แต่ควรปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาบางรายวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาไทยรวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบริหารการศึกษาตามที่คุรุสภากำหนด จำนวนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกของแต่ละกลุ่มวิชาที่มีความเหมาะสมและเพียงพอ เนื้อหาสาระของรายวิชามีความครอบคลุมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีความเหมาะสม การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมีจุดแข็งที่เน้น

ทั้งความรู้ด้านบริหารการศึกษาและด้านพุทธศาสนา สร้างบัณฑิตที่เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม จริยธรรม สภาพการเรียนรู้การสอน ความพร้อมด้านบุคลากร ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาส่งเสริมการทำงานวิจัยของนักศึกษา เช่น ห้องสืบค้นข้อมูลงานวิจัย เป็นต้น อภิปรายได้ว่า แนวทางพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของการประเมิน คือช่วยในการตัดสินใจว่าควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างไรเพื่อให้สนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดคุณภาพของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วรรณเวช, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์, สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล และमितภาณี พุ่มกล่อม (2564) ได้ศึกษา งานวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้ ด้านบริบท ควรมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งนักศึกษาที่ได้เรียนต้องได้รับความรู้จากบทเรียนและอาจารย์ที่ให้ความรู้ตรงตามหลักสูตร สอดคล้องกับสภาพการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน บริบทของหลักสูตรควรออกแบบมาเพื่อให้ นักศึกษาเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้หลักสูตรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ การวางตัว ในสังคมให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น และด้านกระบวนการ ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ กระบวนการเป็นไปตามหลักการของ หลักสูตรที่กำหนดดีแล้ว แต่ควรกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการให้นักศึกษาเกิดความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าอิสระให้มากขึ้น กระบวนการสำเร็จการศึกษาควรกำหนดให้ชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตร 1) พัฒนาหลักสูตรให้มีความเป็นสากลโดยการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน 2) แลกเปลี่ยนนักศึกษากับต่างประเทศ หรือทำ MOU กับบางประเทศที่จัดการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา 3) สร้างมาตรฐานหลักสูตรการบริหารการศึกษาของ ASEAN ร่วมกัน 4) มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรกำหนดมาตรฐานหลักสูตรของตนเองอย่างอิสระ 5) กำหนดให้มีรายวิชาที่ทันสมัย 6) จัดกิจกรรมสัมมนาจากการศึกษาดูงานในสถานศึกษาหรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จ 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร 8) ลงทะเบียนการทำวิทยานิพนธ์เป็น 2 ครั้ง หรือ 2 รายวิชาต่อเนื่อง เพื่อสะดวกในการติดตามงาน และ นักศึกษาจบตามกำหนดเวลา

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ข้อที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือความเหมาะสมของรายวิชา ภาวะผู้นำในองค์การทางการศึกษา จึงควรนำไปพิจารณาปรับปรุงคำอธิบายรายวิชา

2. จากผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ข้อที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือความเหมาะสมของรายวิชา การจัดการความรู้และการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ จึงควรนำไปพิจารณาปรับปรุงคำอธิบายรายวิชา

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ข้อที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือการจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะ สังสรรค์แลกเปลี่ยนสนทนาหรือทำงานร่วมกัน จึงควรนำไปพิจารณาปรับปรุงการเตรียมความพร้อมด้านสถานที่อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาต่อไป

4. จากผลการประเมินด้านกระบวนการของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ข้อที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือ การดูแลรักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรนำไปพิจารณาปรับปรุงการปรับภูมิทัศน์สถานที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโศกราชต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยติดตามผลศิษย์เก่าหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต และหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเพื่อถอดบทเรียนของผู้ที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา/การศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตร และเป็นตัวแบบให้กับนักศึกษารุ่นต่อไป

2. ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต และหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตรต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2563). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *วารสารครุศาสตร์สาร*. 11(2), 185-203.
- ทิตินา แคมมณี. (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลซิปปา (CIPPA Mode1). *Journal of Education Studies*, 27(3), 3-30.
- นิพนธ์ วรรณเวช และคณะ. (2564). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*. 4(2), 242-253.
- พจนีย์ มั่งคั่ง และคณะ. (2561). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(28), 243-255.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (2662). *การจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช. (2563). *คู่มือหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. นครศรีธรรมราช: ก พลการพิมพ์
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2563). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 9(1), 12-27.
- Crobnbach, L. (1963). *Course improvement through evaluation*. Teacher College Record, 64, 672-683.
- Stufflebeam, Daniel L. (1971). *The Relevance of the CIPP Evaluation Model for Educational Accountability*. Atlantic City, N.J.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน
2. ผศ.ดร.วิฑูล ทาชา หัวหน้างานบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน
3. ผศ.ดร.ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์
การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้สำหรับหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)

3. การนำข้อมูลมาวิเคราะห์สำหรับประกอบการพิจารณาการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น คำตอบของท่านจะเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่านแต่ประการใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอขอบคุณ/ขออนุโมทนา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

ผศ.ดร.สันติ อุณจะนำ และคณะ

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ชื่อให้สัมภาษณ์.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

สถานที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....น. สัมภาษณ์เสร็จ เวลา.....น.

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

- () ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ
- () ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษา
- () อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์พิเศษ
- () ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของบัณฑิต
- () นักศึกษาปัจจุบัน
- () ศิษย์เก่า

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร

1. หลักสูตรฯ มีความเหมาะสมกับความต้องการตลาดแรงงานหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ความเหมาะสมของสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละกลุ่มวิชา

.....

.....

.....

3. ความเหมาะสมของจำนวนรายวิชาบังคับและวิชาเลือกของแต่ละกลุ่มวิชา

.....

.....

.....

4. ความเพียงพอของจำนวนรายวิชาเลือกของแต่ละกลุ่มวิชา ต่อการพัฒนาการศึกษา

.....

.....

.....

5. ความหลากหลายของรายวิชาเลือกในแต่ละกลุ่มวิชา

.....

.....

.....

6. ความทันสมัยของรายวิชา

.....

.....

.....

7. เนื้อหาสาระของรายวิชามีความครอบคลุมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

8. ความเหมาะสมของการประชาสัมพันธ์หลักสูตรฯ

.....

.....

.....

9. การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฯ มีจุดแข็งอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ

.....

.....

.....

10. สภาพการเรียนการสอนแต่ละสาขาวิชา มีความพร้อมด้านบุคลากร ครูภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

11. ปัญหาและอุปสรรคที่พบ มีอะไรบ้าง และมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

ตำแหน่ง.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อ
การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับการวิจัยพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก คือ การประเมินบริบทของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลผลิตของหลักสูตร

3. โปรดพิจารณาข้อความคำถามและตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์สำหรับประกอบการพิจารณาการประเมินหลักสูตรหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น คำตอบของท่านจะเป็นความลับและไม่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่านแต่ประการใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอขอบคุณ/ขออนุโมทนา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

ผศ.ดร.สันติ อุณจะนำ และคณะ

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

- () ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ
- () ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษา
- () อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์พิเศษ
- () ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของบัณฑิต
- () นักศึกษาปัจจุบัน
- () ศิษย์เก่า

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของหลักสูตร โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

คำชี้แจง กรุณาประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคก ราช โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของตัวท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ระดับความคิดเห็น

5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การประเมินบริบทของหลักสูตร						
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร						
1	มีภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลสอนในพุทธศาสนาหรือหลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารการศึกษา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด					
2	มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมภูมิภาค และสังคมโลก ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง แนวโน้ม และนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา					
3	มีความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิดที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล					
4	มีความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ					
5	มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความมุ่งมั่นในการทำวิจัยระดับดี มีการจัดการกับปัญหาเชิงจริยธรรม สื่อความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น																										
		5	4	3	2	1																						
โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร																												
1	โครงสร้างหลักสูตร																											
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">รายการ</th> <th colspan="3">จำนวนหน่วยกิต</th> </tr> <tr> <th>แผน ก แบบ ก 1</th> <th>แผน ก แบบ ก 2</th> <th>แผน ข</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)</td> <td>-</td> <td>(6)</td> <td>(6)</td> </tr> </tbody> </table>	รายการ	จำนวนหน่วยกิต			แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข	หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)	-	(6)	(6)																
รายการ	จำนวนหน่วยกิต																											
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข																									
หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)	-	(6)	(6)																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">รายการ</th> <th colspan="3">จำนวนหน่วยกิต</th> </tr> <tr> <th>แผน ก แบบ ก 1</th> <th>แผน ก แบบ ก 2</th> <th>แผน ข</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>หมวดวิชาบังคับ ไม่น้อยกว่า</td> <td>-</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>- วิชาบังคับพื้นฐานนับหน่วยกิต</td> <td>-</td> <td>9</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>- วิชาเอกบังคับเฉพาะสาขาวิชา</td> <td>-</td> <td>18</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>- วิชาบังคับฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	รายการ	จำนวนหน่วยกิต			แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข	หมวดวิชาบังคับ ไม่น้อยกว่า	-	30	30	- วิชาบังคับพื้นฐานนับหน่วยกิต	-	9	9	- วิชาเอกบังคับเฉพาะสาขาวิชา	-	18	18	- วิชาบังคับฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ	3	3	3				
รายการ	จำนวนหน่วยกิต																											
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข																									
หมวดวิชาบังคับ ไม่น้อยกว่า	-	30	30																									
- วิชาบังคับพื้นฐานนับหน่วยกิต	-	9	9																									
- วิชาเอกบังคับเฉพาะสาขาวิชา	-	18	18																									
- วิชาบังคับฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ	3	3	3																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">รายการ</th> <th colspan="3">จำนวนหน่วยกิต</th> </tr> <tr> <th>แผน ก แบบ ก 1</th> <th>แผน ก แบบ ก 2</th> <th>แผน ข</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>หมวดวิชาเลือก</td> <td>-</td> <td>3</td> <td>9</td> </tr> </tbody> </table>	รายการ	จำนวนหน่วยกิต			แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข	หมวดวิชาเลือก	-	3	9																
รายการ	จำนวนหน่วยกิต																											
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข																									
หมวดวิชาเลือก	-	3	9																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">รายการ</th> <th colspan="3">จำนวนหน่วยกิต</th> </tr> <tr> <th>แผน ก แบบ ก 1</th> <th>แผน ก แบบ ก 2</th> <th>แผน ข</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>วิทยานิพนธ์ (Thesis)</td> <td>42</td> <td>12</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	รายการ	จำนวนหน่วยกิต			แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	42	12	-																
รายการ	จำนวนหน่วยกิต																											
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข																									
วิทยานิพนธ์ (Thesis)	42	12	-																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">รายการ</th> <th colspan="3">จำนวนหน่วยกิต</th> </tr> <tr> <th>แผน ก แบบ ก 1</th> <th>แผน ก แบบ ก 2</th> <th>แผน ข</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>สารนิพนธ์ (Thematic Paper)</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>6</td> </tr> </tbody> </table>	รายการ	จำนวนหน่วยกิต			แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข	สารนิพนธ์ (Thematic Paper)	-	-	6																
รายการ	จำนวนหน่วยกิต																											
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข																									
สารนิพนธ์ (Thematic Paper)	-	-	6																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">รายการ</th> <th colspan="3">จำนวนหน่วยกิต</th> </tr> <tr> <th>แผน ก แบบ ก 1</th> <th>แผน ก แบบ ก 2</th> <th>แผน ข</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร</td> <td>45</td> <td>45</td> <td>45</td> </tr> </tbody> </table>	รายการ	จำนวนหน่วยกิต			แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข	จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	45	45	45																
รายการ	จำนวนหน่วยกิต																											
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข																									
จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	45	45	45																									
2	เนื้อหาของหลักสูตร																											
หมวดวิชาเสริมพื้นฐานไม่นับหน่วยกิต																												
	ED41001 ประเด็นทางการบริหารในการศึกษา																											
	ED41002 การสอนและการเรียนรู้โดยเทคโนโลยีดิจิทัล																											
รายวิชาบังคับพื้นฐาน																												
	ED41103 สารัตถะพุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก																											
	ED41104 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน																											

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ED41105 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา					
วิชาบังคับเฉพาะสาขา						
	ED41206 การวางแผนองค์การและการบริหารการเปลี่ยนแปลง					
	ED41207 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร					
	ED41208 ภาวะผู้นำในองค์การทางการศึกษา					
	ED41209 ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ					
	ED41210 การประกันคุณภาพการศึกษา					
	ED41211 ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ					
รายวิชาบังคับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ						
	ED41312 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา					
หมวดวิชาเลือก						
	ED41413 กลยุทธ์เพื่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล					
	ED41414 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม					
	ED41415 กฎหมายสำหรับนักบริหารการศึกษา					
	ED41416 การบริหารจัดการนวัตกรรม					
	ED41417 การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา					
	ED41418 การบริหารสถานศึกษา					
	ED41419 การวิเคราะห์ระบบงานและพัฒนาองค์การ					
	ED41420 ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ					
	ED41421 ทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้					
	ED41422 สัมมนาการบริหารการศึกษา					
	ED41423 บริบทและแนวโน้มทางการศึกษา					
	ED41424 ทฤษฎีการบริหารในองค์การทางการศึกษา					
	ED41425 หลักและเทคนิคการบริหารงานวิชาการ					
	ED41426 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม					
	ED41427 การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น					
	ED41428 ภาษาอังกฤษสำหรับบัณฑิตศึกษา					
	ED41429 ระบบสารสนเทศและนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา					
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์						
	ED41530 วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 1)					
	ED41531 วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 2)					
	ED41532 สารนิพนธ์ (แผน ข)					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านสาระของรายวิชาในหลักสูตร						
1	ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร					
2	การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาระเนื้อหาที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน					
3	หลักสูตรแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต					
4	รายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จได้ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร					
5	การเปิดรายวิชาเลือกสนองความต้องการของนักศึกษา ทันสมัย และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน					
การประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร						
การรับนักศึกษา						
1	การประชาสัมพันธ์หลักสูตร					
2	ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา					
3	ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม					
คุณสมบัติของผู้เรียน						
1	มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนเข้าศึกษา					
2	มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ มีคู่มือการปฐมนิเทศ พร้อมกับชี้แจงกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้อย่างชัดเจน					
3	การเสนอแนะและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษา การลงทะเบียน โครงสร้างรายวิชาเรียนแก่นักศึกษาทุกคน					
4	มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน					
ผู้สอน/การจัดการเรียนการสอน						
1	อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน (คำนี้ถึงสาขาวิชา ประสบการณ์ทำงาน ผลงานวิชาการของผู้สอน)					
2	อาจารย์ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา มีการเตรียมการสอนที่ดี ใช้เทคนิค และวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษา					
3	อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน					
สื่อการเรียนการสอน						
1	มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้					
2	มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้					
3	สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
4	อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสม					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5	มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการ เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด					
6	มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ					
7	ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง					
8	ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมา ประกอบการ เรียนรู้ในห้องเรียน					
9	หน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ ในการจัดการเรียนรู้					
การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร						
การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ						
1	มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่หลากหลายทั้งในและนอกชั้นเรียน					
2	กิจกรรมนักศึกษาที่จัด ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานอย่าง มีส่วนร่วม ฯลฯ					
3	เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระและสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมนักศึกษา					
4	มีการจัดงบประมาณ ทรัพยากรที่เสริมการจัดบริการแก่นักศึกษาเพียงพอ และ ครอบคลุมทุกประเภทกิจกรรม					
5	การจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของหลักสูตร					
ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา						
บริการด้านบริการห้องสมุด						
1	ห้องสมุดมีคุณภาพสำหรับการศึกษาค้นคว้า และมีทรัพยากรสารสนเทศที่มี เนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา					
2	มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย					
3	ช่วงเวลาเปิด - ปิด การให้บริการสำนักหอสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เหมาะสม					
บริการด้านกายภาพ / การเรียนการสอน						
1	สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ภายในห้องเรียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย					
2	มีห้องปฏิบัติการทางภาษา					
3	มีห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนการเรียนการสอน					
4	มีบริการคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและจุดเชื่อมต่อทั่วถึง					
5	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ และเพียงพอ					
6	อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ (workshop) มีความพร้อมต่อการจัด การศึกษา					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7	ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา/หนังสือแหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา					
8	มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย					
9	มีห้องทำงานวิจัย (ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้ได้สะดวกในการทำวิจัย					
10	มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำวิจัย					
11	การจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะ สังสรรค์แลกเปลี่ยน สันทนาการหรือทำงานร่วมกัน					
12	มีการดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านการวัดและประเมินผล						
1	ระบบการประเมินผลของรายวิชาที่เปิดสอน มีวิธีประเมินที่หลากหลาย เช่น คะแนนสอน การบ้าน รายงานที่มอบหมาย กิจกรรม การวัดทักษะการปฏิบัติงาน เป็นต้น					
2	การตัดเกรดและแจ้งให้นักศึกษารับรู้ชัดเจน (กำหนดเกณฑ์การประเมิน/การตัดเกรดชัดเจน สอดคล้องกับที่เกณฑ์ที่นักศึกษามีส่วนร่วม มีข้อมูลหลักฐานหรือที่มาของคะแนนที่ใช้ในการตัดเกรดชัดเจน การกระจายของเกรด สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษา					
3	การกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน มีตัวบ่งชี้คุณภาพของรายงานวิทยานิพนธ์ และการสอบป้องกัน ชัดเจน					
4	ข้อมูลที่รองรับการประเมินที่โปร่งใส ตรวจสอบ และสะท้อนระดับคุณภาพของวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ได้					
5	วิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพระดับดี มีประเด็นวิจัยที่สะท้อนความคิดริเริ่ม รวมถึงมีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างของผลงานที่มีคุณภาพ มีการเผยแพร่ในรูปแบบ/วารสารซึ่งเป็นยอมรับในสาขาวิชาชีพหรือรับรองโดย สกอ.					
6	การควบคุมกำกับหัวข้อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ที่อนุมัติเป็นประเด็นวิจัยร่วมสมัย/สนองความต้องการของสังคม					
7	หัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นประเด็นวิจัยที่เหมาะสมกับปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักสูตร					
ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษา						
1	การจัดระบบการดูแลนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีการควบคุมกำกับให้จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด					
2	อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนหรือต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ					
3	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ มีความรู้ความสามารถในการแนะนำการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจ ติดตาม ผลการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
5	ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ					
การประเมินผลผลิตของหลักสูตร						
ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาจากฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน						
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม						
1	ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้					
2	ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ความริเริ่มสร้างสรรค์ความมีปฏิภาณไหวพริบ					
3	ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน					
4	ความมีอารมณ์มั่น คงไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่นยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ					
ด้านความรู้						
1	ความรู้ในหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย					
2	ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบายการวางแผนแผนการปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงาน ที่ได้รับมอบหมาย					
3	การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย					
ด้านทักษะทางปัญญา						
1	ความสามารถในการนำเสนอหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย					
2	ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วิเคราะห์สังเคราะห์นโยบาย					
3	ความสามารถในการวางแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย					
4	ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ					
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ						
1	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน					
2	ความช่วยเหลือเกื้อกูลและมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่นในงานที่ได้รับมอบหมาย					
3	ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่นในงานที่ได้รับมอบหมาย					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ						
1	ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้าการนำเสนอและการแสดง					
2	ความเห็นในการฝึกปฏิบัติในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือ					
3	ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา					
ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้						
1	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการชี้นำตนเอง มีความเป็นอิสระและ ริเริ่มสร้างสรรค์					
2	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการกระทำกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าปฏิบัติ					
3	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับ มอบหมายอย่างร่วมมือกับคนอื่นๆ ทั้งแบบ face to face และ แบบดิจิทัล					

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นต่อ
การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับการวิจัยพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก คือ การประเมินบริบทของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ ผลผลิตของหลักสูตร

3. โปรดพิจารณาข้อความคำถามและตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อเพื่อประโยชน์ใน การนำข้อมูลมาวิเคราะห์สำหรับประกอบการพิจารณาการประเมินหลักสูตรหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น คำตอบของท่านจะเป็นความลับและไม่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่านแต่ประการใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอขอบคุณ/ขออนุโมทนา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

ผศ.ดร.สันติ อุณจะนำ และคณะ

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม

- () ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ
 () ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายผลิตผู้บริหารสถานศึกษา
 () อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์พิเศษ
 () ผู้ใช้บัณฑิต/นายจ้างของบัณฑิต
 () นักศึกษาปัจจุบัน
 () ศิษย์เก่า

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคศกราช
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ระดับความคิดเห็น

5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การประเมินบริบทของหลักสูตร						
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร						
1	ส่งเสริมภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารการศึกษาโดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณทางวิชาการ และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ รวมทั้งสามารถใช้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐานทางวิชาชีพ					
2	มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและสังคมภูมิภาค เพื่อการวิพากษ์เชิงเปรียบเทียบกับระบบการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศไทยในมิติต่าง ๆ รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มและนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐานทางวิชาชีพ					
3	มีความสามารถทำความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิดขั้นสูงที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ ทั้งจากการเรียนการสอนแบบปกติในชั้นเรียนและจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล					
4	มีความสามารถในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาชีพและเชิงวิชาการ					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5	มีความสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างประสิทธิผล ทั้งเพื่อการเรียนรู้ การเรียนการสอน การวิจัย การติดต่อสื่อสาร การบริหารจัดการ และอื่น ๆ					
6	มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความรู้ลึกซึ้งการทำวิจัยในระดับสูงมีการจัดการและลึกซึ้งกับปัญหาเชิงจริยธรรม สื่อความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมต่อความเป็นผู้นำการวิจัยในสาขาวิชา					
โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร						
1	โครงสร้างหลักสูตร					
	หลักสูตรแบบ 1.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	ดุขฎฐฐฐฐฐฐ (Dissertation)	69				
	จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	69				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	วิชาเสริมพื้นฐาน	ไม่นับหน่วยกิต				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	วิชาบังคับพื้นฐาน	9				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	วิชาบังคับเฉพาะสาขา	12				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	วิชาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพการบริหารการศึกษา	3				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	วิชาเลือก	ไม่น้อยกว่า 9				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	ดุขฎฐฐฐฐฐฐ	36				
	หลักสูตรแบบ 2.1					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต				
	จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	69				

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2	เนื้อหาของหลักสูตร					
หมวดวิชาเสริมพื้นฐานไม่นับหน่วยกิต						
	ED61001 พื้นฐานทางการศึกษาและการบริหารการศึกษา					
รายวิชาบังคับพื้นฐาน						
	ED61102 การวิจัยทางการบริหารการศึกษา					
	ED61103 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรมฐาน					
	ED61104 สัมมนาสารัตถะในพระไตรปิฎก					
วิชาบังคับเฉพาะสาขา						
	ED61205 วิชาศึกษาศาสตร์ศึกษาไทยในสังคมโลกและภูมิภาค					
	ED61206 แนวโน้มและนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา					
	ED61207 การวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา					
	ED61208 ภาวะผู้นำกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง					
รายวิชาบังคับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ						
	ED61309 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา					
หมวดวิชาเลือก						
	ED61410 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา					
	ED61411 มนุษย์สัมพันธ์กับพฤติกรรมองค์การทางการศึกษา					
	ED61412 การพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา					
	ED61413 การพัฒนาคุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษา					
	ED61414 ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้					
	ED61415 การเปลี่ยนแปลงองค์การทางการศึกษา					
	ED61416 การบริหารและการนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ					
	ED61417 การวิเคราะห์และประเมินนโยบายทางการศึกษา					
	ED61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา					
	ED61419 การศึกษาอิสระทางการบริหารการศึกษา					
	ED61420 การจัดการความรู้และการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้					
	ED61421 การบริหารเชิงกลยุทธ์ทางการศึกษา					
ดุชฎินิพนธ์						
	ED61522 ดุชฎินิพนธ์					
	ED61523 ดุชฎินิพนธ์					
ด้านสาระของรายวิชาในหลักสูตร						
1	ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร					
2	การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาระเนื้อหาที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน					
3	หลักสูตรแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	รายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จได้ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร					
5	การเปิดรายวิชาเลือกสนองความต้องการของนักศึกษา ทันสมัย และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน					
การประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร						
การรับนักศึกษา						
1	การประชาสัมพันธ์หลักสูตร					
2	ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา					
3	ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม					
คุณสมบัติของผู้เรียน/การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน						
1	มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนเข้าศึกษา					
2	มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ มีคู่มือการปฐมนิเทศ พร้อมกับชี้แจงกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้อย่างชัดเจน					
3	การเสนอแนะและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษา การลงทะเบียน โครงสร้างรายวิชาเรียนแก่นักศึกษาทุกคน					
4	มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน					
การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอน						
ผู้สอน/การจัดการเรียนการสอน						
1	อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้และความชำนาญ ในเนื้อหาวิชาที่สอน (ค่านึงถึงสาขาวิชา ประสบการณ์ทำงาน ผลงานวิชาการของผู้สอน					
2	อาจารย์ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา มีการเตรียมการสอนที่ดี ใช้เทคนิค และวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษา					
3	อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน					
ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอน						
1	มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้					
2	มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้					
3	สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
4	อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสม					
5	มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการ เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด					
6	มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ					
7	ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง					
8	ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมา ประกอบการเรียนรู้อในห้องเรียน					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
9	หน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้					
การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ						
1	มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่หลากหลายทั้งในและนอกชั้นเรียน					
2	กิจกรรมนักศึกษาที่จัด ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ					
3	เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระและสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมนักศึกษา					
4	มีการจัดงบประมาณ ทรัพยากรที่เสริมการจัดบริการแก่นักศึกษาเพียงพอ และครอบคลุมทุกประเภทกิจกรรม					
5	การจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร					
ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา						
บริการด้านบริการห้องสมุด						
1	ห้องสมุดมีคุณภาพสำหรับการศึกษา ค้นคว้า และมีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา					
2	มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย					
3	ช่วงเวลาเปิด - ปิด การให้บริการสำนักหอสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เหมาะสม					
บริการด้านกายภาพ / การเรียนการสอน						
1	สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ภายในห้องเรียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย					
2	มีห้องปฏิบัติการทางภาษา					
3	มีห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนการเรียนการสอน					
4	มีบริการคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและจุดเชื่อมต่อทั่วถึง					
5	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ					
6	อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ (workshop) มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษา					
7	ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา/หนังสือแหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา					
8	มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย					
9	มีห้องทำงานวิจัย (ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใช้ได้สะดวกในการทำวิจัย					
10	มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำวิจัย					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
11	การจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะ สังสรรค์แลกเปลี่ยน สันทนาการหรือทำงานร่วมกัน					
12	มีการดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ					
ด้านการวัดและประเมินผล						
1	ระบบการประเมินผลของรายวิชาที่เปิดสอน มีวิธีประเมินที่หลากหลาย เช่น คะแนนสอน การบ้าน รายงานที่มอบหมาย กิจกรรม การวัดทักษะการปฏิบัติงาน เป็นต้น					
2	การตัดเกรดและแจ้งให้นักศึกษารับรู้ชัดเจน (กำหนดเกณฑ์การประเมิน/การตัดเกรดชัดเจน สอดคล้องกับที่เกณฑ์ที่นักศึกษามีส่วนร่วม มีข้อมูลหลักฐานหรือที่มาของคะแนนที่ใช้ในการตัดเกรดชัดเจน การกระจายของเกรด สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษา					
3	การกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน มีตัวบ่งชี้คุณภาพของรายงาน คุชฎินิพนธ์และการสอบป้องกัน ชัดเจน					
4	ข้อมูลที่รองรับการประเมินที่โปร่งใส ตรวจสอบ และสะท้อนระดับคุณภาพของคุชฎินิพนธ์ได้					
5	คุชฎินิพนธ์ที่มีคุณภาพระดับดี มีประเด็นวิจัยที่สะท้อนความคิดริเริ่ม รวมสมัย มีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างของผลงานที่มีคุณภาพ มีการเผยแพร่ในรูปแบบ/วารสารซึ่งเป็นยอมรับในสาขาวิชาชีพหรือรับรองโดย สกอ.					
6	การควบคุมกำกับหัวข้อคุชฎินิพนธ์ที่อนุมัติเป็นประเด็นวิจัยร่วมสมัย/สนองความต้องการของสังคม					
7	หัวข้อคุชฎินิพนธ์เป็นประเด็นวิจัยที่เหมาะสมกับปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับหลักสูตร					
ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษา						
1	การจัดระบบการดูแลนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีการควบคุมกำกับให้จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด					
2	อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนหรือต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ					
3	อาจารย์ที่ปรึกษาคุชฎินิพนธ์มีความรู้ความสามารถในการแนะนำการทำคุชฎินิพนธ์					
4	อาจารย์ที่ปรึกษาคุชฎินิพนธ์ให้ความสนใจ ติดตาม ผลการทำคุชฎินิพนธ์ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
5	ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาคุชฎินิพนธ์					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
การประเมินผลผลิตของหลักสูตร						
ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาจากฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน						
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม						
1	ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้					
2	ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ความริเริ่มสร้างสรรค์ความมีปฏิภาณไหวพริบ					
3	ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน					
4	ความมีอารมณ์มั่น คงไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่นยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ					
ด้านความรู้						
1	ความรู้ในหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย					
2	ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบายการวางแผนแผนการปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย					
3	การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย					
ด้านทักษะทางปัญญา						
1	ความสามารถในการนำเสนอหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย					
2	ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วิเคราะห์สังเคราะห์นโยบาย					
3	ความสามารถในการวางแผนแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย					
4	ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ					
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ						
1	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน					
2	ความช่วยเหลือเกื้อกูลและมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่นในงานที่ได้รับมอบหมาย					
3	ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น ในงานที่ได้รับมอบหมาย					
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ						
1	ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้าการนำเสนอและการแสดง					
2	ความเห็นในการฝึกปฏิบัติในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือ					
3	ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา					

ข้อ	ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้						
1	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการชี้นำตนเอง มีความเป็นอิสระและ ริเริ่มสร้างสรรค์					
2	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการกระทำกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าปฏิบัติ					
3	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างร่วมมือกับคนอื่นๆ ทั้งแบบ face to face และ แบบดิจิทัล					

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ค่าความสอดคล้องและคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ค่าความสอดคล้องและคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC)
ความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							
		1	2	3	IOC	แปลผล			
	ด้านบริบท								
	ด้านบริบทของหลักสูตร หมายถึง การประเมินความเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร โดยมุ่งประเมินความชัดเจนด้านวัตถุประสงค์และความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปใช้								
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร									
1	มีภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาหรือหลักธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารการศึกษา รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย			
2	มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมภูมิภาค และสังคมโลก ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง แนวโน้ม และนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย			
3	มีความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาและการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิดที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย			
4	มีความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย			
5	มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความมุ่งมั่นในการทำวิจัยระดับดี มีการจัดการกับปัญหาเชิงจริยธรรม สื่อความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย			
โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร									
1	โครงสร้างหลักสูตร								
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต							
		แผน ก	แผน ก	แผน ข					
		แบบ ก 1	แบบ ก 2						
	หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)	-	(6)	(6)	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ			ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					
				1	2	3	IOC	แปลผล	
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต							
		แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข					
	หมวดวิชาบังคับ ไม่น้อยกว่า	-	30	30	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	- วิชาบังคับพื้นฐานนับหน่วยกิต	-	9	9					
	- วิชาเอกบังคับเฉพาะสาขาวิชา	-	18	18					
	- วิชาบังคับฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ	3	3	3					
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต							
		แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข					
	หมวดวิชาเลือก	-	3	9	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต							
		แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข					
	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	42	12	-	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต							
		แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข					
	สารนิพนธ์ (Thematic Paper)	-	-	6	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	รายการ	จำนวนหน่วยกิต							
		แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข					
	จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	45	45	45	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	เนื้อหาของหลักสูตร								
	หมวดวิชาเสริมพื้นฐานไม่นับหน่วยกิต								
	ED41001	ประเด็นทางการบริหารในการศึกษา			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41002	การสอนและการเรียนรู้โดยเทคโนโลยีดิจิทัล			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	รายวิชาบังคับพื้นฐาน								
	ED41103	สารัตถะพุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41104	ทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41105	การวิจัยทางการบริหารการศึกษา			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	วิชาบังคับเฉพาะสาขา								
	ED41206	การวางแผนองค์การและการบริหารการเปลี่ยนแปลง			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41207	คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41208	ภาวะผู้นำในองค์การทางการศึกษา			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41209	ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41210	การประกันคุณภาพการศึกษา			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41211	ศาสตร์พระราชทานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ			+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
รายวิชาบังคับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ						
	ED41312 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
หมวดวิชาเลือก						
	ED41413 กลยุทธ์เพื่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41414 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41415 กฎหมายสำหรับนักบริหารการศึกษา	+1	0	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41416 การบริหารจัดการนวัตกรรม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41417 การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41418 การบริหารสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41419 การวิเคราะห์ระบบงานและพัฒนางานองค์กร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41420 ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ	+1	+1	0	1.0	เห็นด้วย
	ED41421 ทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้	0	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41422 สัมมนาการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41423 บริบทและแนวโน้มทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41424 ทฤษฎีการบริหารในองค์กรทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41425 หลักและเทคนิคการบริหารงานวิชาการ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41426 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41427 การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	0	+1	0	1.0	เห็นด้วย
	ED41428 ภาษาอังกฤษสำหรับบัณฑิตศึกษา	0	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41429 ระบบสารสนเทศและนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์						
	ED41530 วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 1)	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41531 วิทยานิพนธ์ (แบบ ก 2)	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED41532 สารนิพนธ์ (แผน ข)	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านสาระของรายวิชาในหลักสูตร						
1	ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาระเนื้อหาที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	หลักสูตรแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	รายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้ นักศึกษาสำเร็จได้ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	การเปิดรายวิชาเลือกสนองความต้องการของนักศึกษา ทันสมัย และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
ด้านปัจจัยนำเข้า						
ด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง การประเมินโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน คุณลักษณะของอาจารย์ และคุณลักษณะของนักศึกษา						
การรับนักศึกษา						
1	การประชาสัมพันธ์หลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
คุณสมบัติของผู้เรียน						
1	มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษา ก่อนเข้าศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ มีคู่มือการปฐมนิเทศ พร้อมกับชี้แจงกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	การเสนอแนะและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษา การลงทะเบียน โครงสร้างรายวิชาเรียนแก่นักศึกษาทุกคน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะ ในเรื่องต่าง ๆ ในการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ผู้สอน/การจัดการเรียนการสอน						
1	อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน (คำนึงถึงสาขาวิชา ประสบการณ์ทำงาน ผลงานวิชาการของผู้สอน)	0	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	อาจารย์ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา มีการเตรียมการสอนที่ดี ใช้เทคนิค และวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จาก ผู้เรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
สื่อการเรียนการสอน						
1	มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
6	มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
7	ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
8	ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมา ประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
9	หน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านกระบวนการ						
ด้านกระบวนการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อประเมิน หลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์						
การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ						
1	มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่หลากหลายทั้งในและนอกชั้นเรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	กิจกรรมนักศึกษาที่จัด ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระและสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมนักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	มีการจัดงบประมาณ ทรัพยากรที่เสริมการจัดบริการแก่นักศึกษาเพียงพอ และครอบคลุมทุกประเภทกิจกรรม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	การจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา						
บริการด้านบริการห้องสมุด						
1	ห้องสมุดมีคุณภาพสำหรับการศึกษาค้นคว้า และมีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ช่วงเวลาเปิด-ปิด การให้บริการสำนักหอสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เหมาะสม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
บริการด้านกายภาพ / การเรียนการสอน						
1	สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ภายในห้องเรียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีห้องปฏิบัติการทางภาษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	มีห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนการเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
4	มีบริการคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและจุดเชื่อมต่อทั่วถึง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
6	อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ (workshop) มีความพร้อมต่อการจัด การศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
7	ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยี สารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา/หนังสือแหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
8	มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
9	มีห้องทำงานวิจัย (ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้ได้สะดวกในการทำวิจัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
10	มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมในการทำวิจัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
11	การจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนสนทนาหรือทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
12	มีการดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านการวัดและประเมินผล						
1	ระบบการประเมินผลของรายวิชาที่เปิดสอน มีวิธีประเมินที่หลากหลาย เช่น คะแนนสอน การบ้าน รายงานที่มอบหมาย กิจกรรม การวัดทักษะการปฏิบัติงาน เป็นต้น	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	การตัดเกรดและแจ้งให้นักศึกษารับรู้ชัดเจน (กำหนดเกณฑ์การประเมิน/การตัดเกรดชัดเจน สอดคล้องกับที่เกณฑ์ที่นักศึกษามีส่วนร่วม มีข้อมูลหลักฐานหรือที่มาของคะแนนที่ใช้ในการตัดเกรดชัดเจน การกระจายของเกรด สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	การกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน มีตัวบ่งชี้คุณภาพของรายงานวิทยานิพนธ์และการสอบป้องกัน ชัดเจน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	ข้อมูลที่รองรับการประเมินที่โปร่งใส ตรวจสอบ และสะท้อนระดับคุณภาพของวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ได้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	วิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพระดับดี มีประเด็นวิจัยที่สะท้อนความคิดริเริ่ม รวมถึงมีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมเป็นตัวอย่างของผลงานที่มีคุณภาพ มีการเผยแพร่ในรูปแบบ/วารสารซึ่งเป็นยอมรับในสาขาวิชาชีพหรือรับรองโดย สกอ.	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
6	การควบคุมกำกับหัวข้อวิทยานิพนธ์/สาระนิพนธ์ที่อ่อนุมัติเป็นประเด็นวิจัยร่วมสมัย/สนองความต้องการของสังคม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
7	หัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นประเด็นวิจัยที่เหมาะสมกับปรัชญาวิสัยทัศน์ของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษา						
1	การจัดระบบการดูแลนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีการควบคุมกำกับให้จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนหรือต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ มีความรู้ความสามารถในการแนะนำการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระให้ความสนใจ ติดตาม ผลการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านผลผลิต						
ด้านผลผลิต หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น เพื่อประเมิน หลักสูตรเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร						
ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาจากฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน						
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม						
1	ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ความริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีปฏิภาณไหวพริบ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	ความมีอารมณ์มั่น คงไว้ต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่นยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านความรู้						
1	ความรู้ในหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบายการวางแผนแผนการปฏิบัติ ประเมินผลและสะท้อนผลในงาน ที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
ด้านทักษะทางปัญญา						
1	ความสามารถในการนำเสนอหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วิเคราะห์สังเคราะห์นโยบาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความสามารถในการวางแผนแผนสู่การปฏิบัติประเมินผลและสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ						
1	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความช่วยเหลือเกื้อกูลและมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่นในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น ในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ						
1	ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้าการนำเสนอและการแสดง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความเห็นในการฝึกปฏิบัติในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้						
1	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการชี้ว่าตนเอง มีความ เป็นอิสระและ ริเริ่มสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการกระทำกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับ มอบหมายอย่างร่วมมือกับคนอื่น ๆ ทั้งแบบ face to face และแบบดิจิทัล	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ค่าความสอดคล้องและคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC)
ความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
ด้านบริบท						
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร						
1	มีภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณทางวิชาการ และจรรยาบรรณทางวิชาชีพพร้อมทั้งสามารถใช้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐานทางวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหาร การศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและสังคมภูมิภาค เพื่อการ วิพากษ์เชิงเปรียบเทียบกับระบบการบริหารการศึกษาของ สถานศึกษาในประเทศไทยในมิติต่าง ๆ รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ก้าวทันกับการ เปลี่ยนแปลง แนวโน้ม และนวัตกรรมเพื่อการบริหาร การศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐาน ทางวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	มีความสามารถทำความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การ ปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิด ขั้นสูงที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ ทั้งจาก การเรียนการสอนแบบปกติในชั้นเรียนและจากการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	มีความสามารถในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งใน ฐานะผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสมทั้งในหลักสูตรและ นอกหลักสูตร รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของ ผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาชีพและเชิงวิชาการ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	มีความสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างประสิทธิผล ทั้ง เพื่อการเรียนรู้ การเรียนการสอน การวิจัย การติดต่อสื่อสาร การบริหารจัดการ และอื่น ๆ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
6	มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความมุ่งมั่น การทำวิจัยในระดับสูงมีการจัดการและลึกซึ้งกับปัญหาเชิง จริยธรรม สื่อความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมี ประสิทธิภาพ และส่งเสริมต่อความเป็นผู้นำการวิจัยในสาขาวิชา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
วิชาบังคับเฉพาะสาขา						
	ED61205 วิชาศึกษาศาสตร์ศึกษาไทยในสังคมโลกและภูมิภาค	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61206 แนวโน้มและนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61207 การวิเคราะห์หลักพุทธศาสนาเพื่อการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61208 ภาวะผู้นำกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
รายวิชาบังคับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ						
	ED61309 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
หมวดวิชาเลือก						
	ED61410 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา	0	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61411 มนุษย์สัมพันธ์กับพฤติกรรมองค์การทางการศึกษา	+1	0	0	1.0	เห็นด้วย
	ED61412 การพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61413 การพัฒนาคุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61414 ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้	0	+1	0	1.0	เห็นด้วย
	ED61415 การเปลี่ยนแปลงองค์การทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61416 การบริหารและการนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61417 การวิเคราะห์และประเมินนโยบายทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61418 การพัฒนาเค้าโครงวิจัยทางการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61419 การศึกษาอิสระทางการบริหารการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61420 การจัดการความรู้และการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้	0	0	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61421 การบริหารเชิงกลยุทธ์ทางการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
คุณวุฒินิพนธ์						
	ED61522 คุณวุฒินิพนธ์	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
	ED61523 คุณวุฒินิพนธ์	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านสาระของรายวิชาในหลักสูตร						
1	ความทันสมัยและความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	การจัดการเรียนการสอนครอบคลุมสาระเนื้อหาที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชาครบถ้วน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	หลักสูตรแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	รายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จได้ทันตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	การเปิดรายวิชาเลือกสนองความต้องการของนักศึกษา ทันสมัย และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
ด้านปัจจัยนำเข้า						
การรับนักศึกษา						
1	การประชาสัมพันธ์หลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ช่องทางหรือกระบวนการรับนักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความพึงพอใจต่อกระบวนการรับนักศึกษาโดยรวม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
คุณสมบัติของผู้เรียน						
1	มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนเข้าศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ มีคู่มือการปฐมนิเทศ พร้อมกับชี้แจงกฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	การเสนอแนะและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับทางเลือกในการศึกษา การลงทะเบียน โครงสร้างรายวิชาเรียนแก่นักศึกษาทุกคน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	มีการแนะนำการใช้ชีวิต กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และให้คำปรึกษาชี้แนะ ในเรื่องต่าง ๆ ในการเรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ผู้สอน/การจัดการเรียนการสอน						
1	อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน (คำนึงถึงสาขาวิชา ประสบการณ์ทำงาน ผลงานวิชาการของผู้สอน)	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	อาจารย์ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา มีการเตรียมการสอนที่ดี ใช้เทคนิค และวิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	อาจารย์ผู้สอนมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากผู้เรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอน						
1	มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
6	มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
7	ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
8	ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมา ประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
9	หน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านกระบวนการ						
การจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร/กิจกรรมพิเศษ						
1	มีกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาที่หลากหลายทั้งในและนอกชั้นเรียน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	กิจกรรมนักศึกษาที่จัด ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระและสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมนักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	มีการจัดงบประมาณ ทรัพยากรที่เสริมการจัดบริการแก่นักศึกษาเพียงพอ และครอบคลุมทุกประเภทกิจกรรม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	การจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา						
บริการด้านบริการห้องสมุด						
1	ห้องสมุดมีคุณภาพสำหรับการศึกษาค้นคว้า และมีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ช่วงเวลาเปิด - ปิด การให้บริการสำนักหอสมุดและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เหมาะสม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
บริการด้านกายภาพ / การเรียนการสอน						
1	สื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ภายในห้องเรียน และเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	มีห้องปฏิบัติการทางภาษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	มีห้องปฏิบัติการที่สนับสนุนการเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	มีบริการคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและจุดเชื่อมต่อทั่วถึง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
5	ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
6	อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ (workshop) มีความพร้อมต่อการจัด การศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
7	ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์ เทคโนโลยี สารสนเทศ ห้องสมุด ตำรา/หนังสือแหล่งเรียนรู้ ฐานข้อมูล มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
8	มีการจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาเพื่อทำวิจัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
9	มีห้องทำงานวิจัย (ซึ่งไม่ใช่ห้องเรียน) เพื่อให้นักศึกษาเข้า ใช้ได้สะดวกในการทำวิจัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
10	มีอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมใน การทำวิจัย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
11	การจัดพื้นที่/สถานที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะ สังสรรค์แลกเปลี่ยนสนทนาหรือทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
12	มีการดูแล รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่เอื้อต่อ การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านการวัดและประเมินผล						
1	ระบบการประเมินผลของรายวิชาที่เปิดสอน มีวิธีประเมินที่ หลากหลาย เช่น คะแนนสอน การบ้าน รายงานที่มอบหมาย กิจกรรม การวัดทักษะการปฏิบัติงาน เป็นต้น	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	การตัดเกรดและแจ้งให้นักศึกษารับรู้ชัดเจน (กำหนดเกณฑ์ การประเมิน/การตัดเกรดชัดเจน สอดคล้องกับที่เกณฑ์ที่ นักศึกษามีส่วนร่วม มีข้อมูลหลักฐานหรือที่มาของคะแนนที่ ใช้ในการตัดเกรดชัดเจน การกระจายของเกรด สะท้อน ความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	การกำหนดเกณฑ์การประเมินชัดเจน มีตัวบ่งชี้คุณภาพของ รายงานคุณภาพนิพนธ์และการสอบป้องกัน ชัดเจน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	ข้อมูลที่รองรับการประเมินที่โปร่งใส ตรวจสอบ และ สะท้อนระดับคุณภาพของนิพนธ์ได้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	นิพนธ์ที่มีคุณภาพระดับดี มีประเด็นวิจัยที่สะท้อน ความคิดริเริ่ม รวมถึงมีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างของผลงานที่มีคุณภาพ มีการเผยแพร่ในรูปแบบ/ วารสารซึ่งเป็นยอมรับในสาขาวิชาซีพหรือรับรองโดย สกอ.	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
6	การควบคุมกำกับหัวข้อนิพนธ์ที่อนุมัติเป็นประเด็นวิจัย รวมถึงสนับสนุนความต้องการของสังคม	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
7	หัวข้อดัชนีนิพนธ์เป็นประเด็นวิจัยที่เหมาะสมกับปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักสูตร	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระบัณฑิตศึกษา						
1	การจัดระบบการดูแลนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีการ ควบคุมกำกับให้จำนวนนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหา ทางการเรียนหรือต้องการความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	อาจารย์ที่ปรึกษาดูชนิพนธ์มีความรู้ความสามารถในการ แนะนำการทำดัชนีนิพนธ์	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	อาจารย์ที่ปรึกษาดูชนิพนธ์ให้ความสนใจ ติดตาม ผลการ ทำดัชนีนิพนธ์ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
5	ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ ปรึกษาดูชนิพนธ์	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านผลผลิต						
ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน						
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม						
1	ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้ใจได้	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ความริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีปฏิภาณไหวพริบ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	ความมีอารมณ์มั่น คงไว้ต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพใน สิทธิและความเห็นของผู้อื่นยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านความรู้						
1	ความรู้ในหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ปฏิบัติการวิชาชีพในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบายการวางแผนแผนการปฏิบัติ ประเมินผลและสะท้อนผลในงาน ที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพใน งานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะทางปัญญา						
1	ความสามารถในการนำเสนอหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ ในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วิเคราะห์สังเคราะห์ นโยบาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	IOC	แปลผล
3	ความสามารถในการวางแผนแผนสู่การปฏิบัติประเมิณผล และสะท้อนผลในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
4	ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ						
1	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการวิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความคิดเห็นหรือการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความช่วยเหลือเกื้อกูลและมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่นในงานที่ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น ในงานที่รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ						
1	ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้าการนำเสนอและการแสดง	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ความเห็นในการฝึกปฏิบัติในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติ ในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้						
1	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการชี้นำตนเอง มีความ เป็นอิสระและ ริเริ่มสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
2	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยหลักการกระทำกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าปฏิบัติ	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย
3	ฝึกปฏิบัติการในงานที่ได้รับ มอบหมายอย่างร่วมมือกับคนอื่น ๆ ทั้งแบบ face to face และ แบบดิจิทัล	+1	+1	+1	1.0	เห็นด้วย

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช โทร. ๐๗๕-๘๐๙๑๒๘-๙
 ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/วอ ๖๒๒ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๗
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาศุภชัย สุกกิจใจ, รศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตอีสาน

ด้วย ผศ.ดร. สันติ อุณจะนำ หัวหน้าโครงการวิจัย ดำเนินโครงการวิจัย ทุนเพื่อพัฒนางานสนับสนุนวิชาการ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นจริงประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัย ต่อไป

(พระครูบรรชัชวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสโกกราช

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช โทร. ๐๗๕-๘๐๙๑๒๘-๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว.๐๖๒๒ วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ อาจารย์ประจำวิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช

ด้วย ผศ.ดร. สันติ อุณจะนำ หัวหน้าโครงการวิจัย ดำเนินโครงการวิจัย ทูลเพื่อพัฒนางานสนับสนุนวิชาการ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นจริงประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัย ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกกราช

กราบหมัดท

- รับทราบ แล. ยินดี รับโอน ผู้เชี่ยวชาญ,
ทาง ไลน์ มือ วิจัย

วิหคณ พ

(นส.ธ-ทิพมาศ เสวตวรโชติ)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ โทร. ๐๗๕-๕๐๙๑๒๔๕๙
 ที่...อ.พ๓๑๖(๒)/10๒๒๒... วันที่...๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗
 เรื่อง...ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.วิฑูล ทาชา หัวหน้างานบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ด้วย ผศ.ดร.สันติ อุณจะนำ หัวหน้าโครงการวิจัย ดำเนินโครงการวิจัย ทูลเพื่อพัฒนางานสนับสนุนวิชาการ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ โดยมี พระเมธีวชิราภรณ์, ผศ.ดร. เป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นจริงประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัย ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมศาสตร์

(อ.ดร.วิฑูล ทาชา)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล : ผศ.ดร. สันติ อุนจะนำ
วัน เดือน ปีเกิด : 23 พฤษภาคม 2509
ชาติภูมิ : ลำพูน
ที่อยู่ปัจจุบัน : 54/168 หมู่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2536 : ปริญญาตรี ศาสตราจารย์บัณฑิต (ศน.บ.)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2541 : ปริญญาโท อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.)
มหาวิทยาลัยมหิดล
จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2559 : ปริญญาเอก ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
จังหวัดนครปฐม

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน : อาจารย์ประจำ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช
128 หมู่ 6 ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช